

Essunga kommun

Fördjupning av översiktsplanen för **Jonslund, Fåglum och Lekåsa** Essunga kommun

SAMRÅDSHANDLING 2025-04-23

Sammanfattning

Planen i siffror*

Planområde (yta)

Totalt	300 ha
Jonslund	110 ha
Fåglum	110 ha
Lekåsa	80 ha

Planerade bostäder (antal)

Totalt	120-190 st
Jonslund	70-115 st
Fåglum	30-45 st
Lekåsa	20-30 st

Planerade bostäder (yta)

Totalt:	21 ha
Jonslund	10 ha
Fåglum	4 ha
Lekåsa	7 ha

Planerat verksamhetsområde (yta)

Totalt	22 ha
--------	-------

*) Alla siffror är ungefärliga. Utöver Planerade bostäder tillkommer fler bostäder/större yta under kategorin Bostäder på sikt.

Jonslund, Fåglum och Lekåsa - orterna där livet är enkelt

De tre orterna karaktäriseras av god sammanhållning, engagemang och vackra omgivningar. Kvaliteten är kopplade till småskalighet och närheten till naturområden och kulturlandskap. Här finns verksamheter som utöver arbetstillfällen bär en historia av lokalt engagemang. Jonslunds skola, badet och idrottsplatserna är viktiga målpunkter i kommundelen.

För att livet ska vara enkelt föreslås en utveckling med levande mötesplatser, ett bredare utbud av bostäder, säkra gång- och cykelvägar och goda förutsättningar för hållbara resor med kollektivtrafik och cykel.

Ett nytt verksamhetsområde i skyltläge vid Lekåsamotet föreslås med utgångspunkten att bidra med arbetsplatser och service i ett läge dit det är enkelt att ta sig med cykel, buss och bil med goda logistiska möjligheter.

Planförslag

För att sträva mot målet *Orterna där livet är enkelt* behöver olika strukturer samverka, stärka varandra och på så sätt bidra till en hållbar utveckling av Jonslund, Fåglum och Lekåsa.

Den största utbyggnaden av bostäder planeras i Jonslund som är utpekad som en kärna i översiktplanen. Utvecklingen planeras ske i nya årsringar där nya områden etappvis adderas i anslutning till befintliga. Jonslund är den av orterna som har flest invånare och där service och kollektivtrafik är mest lämpad att utveckla. I Fåglum föreslås ett par utbyggnadsområden i anslutning till befintlig bebyggelse, förskola samt servicebutik medan det i Lekåsa föreslås en mycket varsam utveckling med bostäder. Nya verksamheter föreslås koncentreras i närheten av Lekåsamotet intill E20.

För samtliga orter föreslås befintlig grön- och blåstruktur värnas och utvecklas. Huvudstråken föreslås utvecklas som gestaltade gatumiljöer.

Planens genomförande och konsekvenser

Etappvis utbyggnad, strategiskt markinnehav och god planberedskap är några av de faktorer som är viktiga för planens genomförande liksom en vilja hos kommunen att skapa goda förutsättningar för tillkomsten av bostäder, både i egen regi och för andra aktörer.

Planen har en tydlig strävan efter hållbarhet, både socialt och miljömässigt, med fokus på att skapa en livskraftig och tillgänglig miljö för invånarna i de tre orterna. Den största negativa påverkan sker i form av ianspråkstagande av jordbruksmark. I efterföljande planering är det viktigt att anpassa utvecklingen efter de värden och utmaningar som är specifika för respektive plats.

Innehåll

Inledning	4	Förutsättningar	64
Bakgrund	5	Grönstruktur	65
Projektorganisation	6	Bebyggelse och kulturmiljö	76
Planens avgränsningar	7	Infrastruktur	80
Tidig medborgardialog	9	Areella näringar	87
Utgångspunkter	10	Offentlig service och kultur	89
Hållbar utveckling	11	Miljöskydd, hälsa och säkerhet	91
Kommunala styrdokument	19	Konsekvenser	96
Utvecklingsinriktning	26	Sammanfattning och samlad bedömning	97
Mål - Orterna där livet är enkelt	27	Miljöbedömning	98
Planförslag	32	Miljökonsekvenser	108
Planförslagets huvuddrag	33	Sociala konsekvenser	120
Mark- och vattenanvändning	36	Ekonomiska konsekvenser	121
Bebyggelsestruktur	40	Riksentressen	122
Grön- och blåstruktur	53	Miljökvalitetsnormer	123
Genomförande	58	Avstämning mot miljö- och hållbarhetsmål	127
Strategi för utbyggnad	59	Uppföljning och fortsatt arbete	130
Ekonomi och fortsatt arbete	62		

Framtaget av Rådhuset Arkitekter och Essunga kommun

Kartor och foton: Rådhuset Arkitekter (där annat inte anges)

Illustrationer planprocess: Essunga kommun

Kontaktperson: Sven Friman, samhällsplanerare, Essunga kommun

1

Inledning

I detta kapitel beskrivs bland annat bakgrunden till arbetet med fördjupningen av översiktsplanen, vad översiktlig planering innebär samt avgränsning för arbetet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 8 februari 2023 att en fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för orterna Jonslund, Fåglum och Lekåsa ska tas fram som ska komplettera gällande översiktsplan som omfattar hela Essunga kommun.

Planen ska ge vägledning i utvecklingen av mark- och vattenområden. Planen ska också vara ett verktyg i kommunens arbete med detaljplaner och bygglov och vara ett underlag för hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.

När planen är framtagen är målet att Essunga kommun ska få fler byggrätter och byggklara tomter, öka invånarantalet i kommunen, få fler företagsetableringar och få en ökad turism till kommunen.

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska ange inriktningen för hur den fysiska miljön ska utvecklas. I den fysiska planeringen är översiktsplanen ett viktigt verktyg för att hela kommunen även på lång sikt ska vara en attraktiv plats att bo och verka i.

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900) ha en aktuell översiktsplan som täcker hela kommunens mark- och vattenyta. Här uttrycker de folkvalda sin vilja om kommunens utveckling, så att invånare, byggintressenter och myndigheter vet vad kommunen vill och kan komma med idéer för att utveckla samhället tillsammans. Översiktsplanen är dessutom en överenskommelse mellan stat och kommun om hur riksintressen och andra allmänna intressen ska beaktas och tas tillvara i kommunens planering.

I en fördjupad översiktsplan (FÖP) görs mer detaljerade ställningstaganden om markanvändningen jämfört med den kommunövergripande översiktsplanen. När beslutet att anta FÖP:en har vunnit laga kraft ersätts översiktsplanen av fördjupningen inom det aktuella området.

Hur upprättas en översiktsplan?

Översiktsplanen beslutas av kommunens folkvalda i kommunfullmäktige, efter en demokratisk process där alla invånare har minst två tillfällen till att titta på förslaget och lämna in sina synpunkter på det.

Processen med att upprätta eller ändra en översiktsplan börjar med att samrådshandlingar tas fram. Samrådet sträcker sig från den första tidiga dialogen, via avgränsningssamrådet för miljökonsekvensbeskrivningen, till samråd om kommunens förslag till översiktsplan.

Planförslaget ska samrådas med länsstyrelsen, regionen och berörda kommuner. Kommunens invånare, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda som har ett väsentligt intresse av förslaget ska också kunna delta i samrådet.

Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse och planhandlingarna revideras och kompletteras med anledning av de synpunkter som kommit in. Därefter ställs planen ut för granskning i minst två månader och efter granskningen upprättas ett utlåtande och justeringar görs av planförslaget vid behov. Därefter antar kommunfullmäktige planen och beslutet tillkännages på kommunens anslagstavla. Om ingen överklagar beslutet inom tre veckor vinner det laga kraft och den fördjupade översiktsplanen börjar gälla.

Projektorganisation

En styrgrupp bestående av personer på ledningsnivå samt politiker i Essunga kommun har borgat för politisk förankring och en effektiv styrning. Styrgruppen har bestått av kommunalråd (M), oppositionsråd (S), kommundirektör samt samhällsbyggnadschef.

En arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från samhällsbyggnadsavdelningen med konsultstöd från Rådhuset Arkitekter har drivit arbetet. Rådhuset Arkitekter har ansvarat för framtagandet av samrådshandlingen.

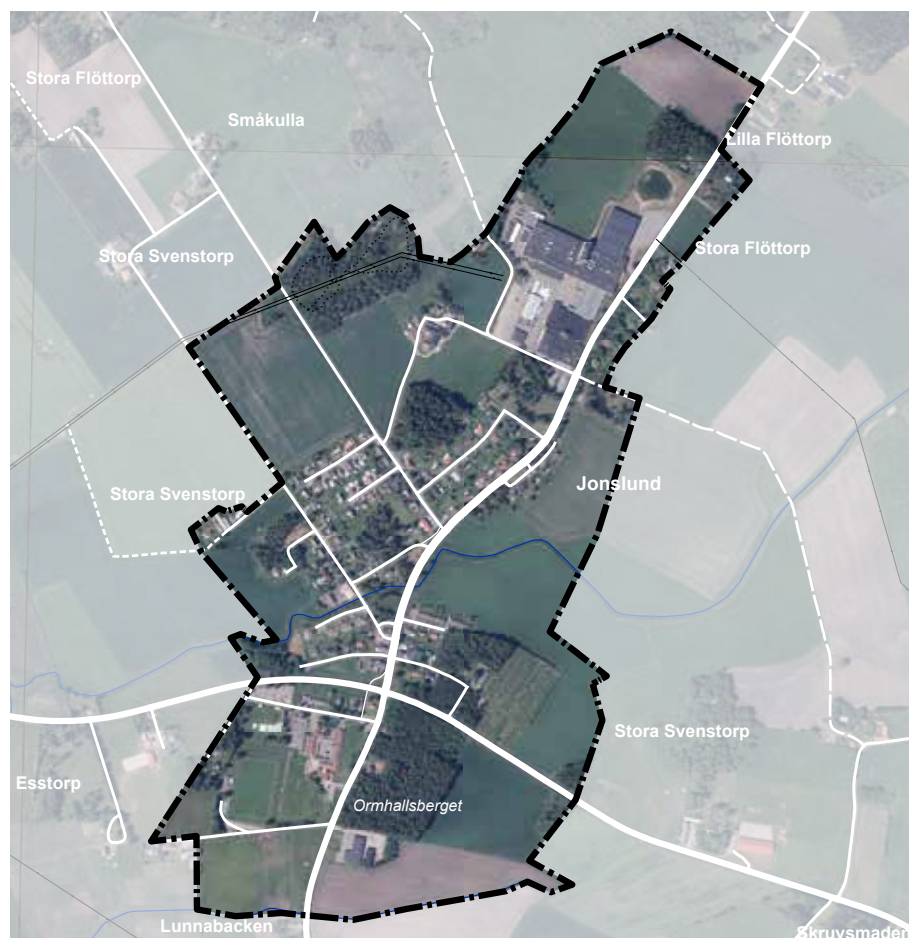
En referensgrupp med en bredd inom Essunga kommuns tjänstemannaorganisation har involverats i arbetet med planen, för att fånga bred sakkunskap och många perspektiv, samt för att förankra arbetet i organisationen.

Planens avgränsningar

Geografisk avgränsning

Planområdet omfattar Jonslund, Fåglum och Lekåsa (inklusive Lekåsamotet) och dess närområde som är av betydelse för tätortens utveckling.

Planens gränsdragning har utgått från gällande översiktsplan från 2019. I Jonslund följer den i stort området som är utpekad i översiktsplanen för utveckling av kärna, bebyggelseutveckling för boende och verksamheter samt lokalisering av kommunal service. I Fåglum omfattas område markerat som planlagd bebyggelse alternativt sammanhållen bebyggelse utanför planlagt område i Fåglum. I Lekåsa omfattas område markerat som sammanhållen bebyggelse utanför planlagt område samt utvecklingsområde för verksamheter vid Lekåsamotet.

Planens geografiska avgränsning för Jonslund.

Planens geografiska avgränsning för Fåglum.

Planens geografiska avgränsning för Lekåsa.

Avgränsning i tid

Tidsperspektivet för fördjupningen av översiktsplanen är cirka 20 år efter det att planen beräknas vinna laga kraft. Tidshorisonten är vald utifrån vad som bedöms vara realistiskt att planera för framåt i tiden. Tidsperspektivet avgränsar på så sätt vilka planeringsfrågor som ska prioriteras under de kommande åren för att vara genomförda inom 20-årsperioden.

Planförslaget redovisar även reservområden på längre sikt än den fördjupade översiktsplanens tidshorisont. Syftet är att säkerställa att orterna kan fortsätta att utvecklas även på lång sikt.

Tidig medborgardialog

Under vintern 2023 och våren 2024 genomfördes en tidig medborgardialog som nådde ut till invånare och besökare i alla åldrar genom ett digitalt dialogverktyg på hemsidan, möten med representanter för föreningslivet och företagarna i orterna, skolbarn på Jonslunds skola samt besökare på Nossebro marknad.

Dialog har även förts med referenspersoner internt inom kommunens organisation samt med samhällsplanerare i grannkommunerna Vårgårda och Vara.

Många av de tillfrågade uppskattade gemenskapen och närheten som de små orterna ger, samt tillgängligheten till naturområden och lantligheten. Föreningslivet lyftes särskilt i Jonslund.

Det som lyftes som mindre bra i alla byarna var den undermåliga kollektivtrafiken och trafiksäkerheten. Jonslund påverkas av tung trafik till Dahréns, i Fåglum saknas säkra gångvägar och i Lekåsa kör bilarna snabbt genom byn. De tillfrågade lyfte även bristen på cykelvägar och mötesplatser.

Resultatet från medborgardialogen har varit en viktig grund i arbetet med planförslaget.

Dialog på Nossebro marknad i mars 2024

2

Utgångspunkter

I detta kapitel presenteras utgångspunkter för arbetet såsom styrdokument samt de utmaningar och möjligheter som Jonslund, Fåglum och Lekåsa står inför.

Hållbar utveckling

Agenda 2030

År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 med 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Många av målen kan på ett eller annat sätt kopplas till planeringen av vår fysiska miljö. Mål 11 handlar specifikt om Hållbara städer och samhällen. Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering.

UN-Habitat om hållbar stadsplanering

UN-Habitat är FN:s boende- och bosättningsorgan. De arbetar för en hållbar utveckling och bra boendeförhållanden i världens städer och stöttar länder i planeringen av mark och vatten för att åstadkomma en hållbar stadsplanering. Enligt UN-Habitat är framtidens hållbara städer kompakta, integrerade och sammankopplade. Detta ska uppnås genom tillräckligt med utrymme åt gator och ett effektivt gatunät, hög täthet, funktionsblandning, social blandning samt begränsad markanvändnings specialisering.

Miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har antagit 16 miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Målen är satta för att inom en generation uppfylla en hållbar kvalitet och ett hållbart tillstånd för Sveriges miljö, natur och kulturresurser. Mål nr 15 handlar om God bebyggd miljö, där utvecklingen mot en hållbar bebyggelsestruktur är den största utmaningen för att kunna nå målet.

Gestaltad livsmiljö

Riksdagen beslutade 2018 att ett nytt nationellt mål införs för arkitektur-, form- och designpolitiken. Boverket har ett övergripande ansvar för politikområdet Gestaltad livsmiljö.

Med perspektivet gestaltad livsmiljö följer en helhetssyn på formandet av livsmiljön i vilken arkitektur, form, design, konst och kulturarv ses som ett sammanhållet område. Med det perspektivet som grund är det människan och människans behov som blir utgångspunkten för hur livsmiljön utformas.

Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Orterna i sitt sammanhang

Landskapet

De tre orterna (delområdena) ligger i ett mosaikartat slättlandskap med i huvudsak jordbruk, men med inslag av skogspartier.

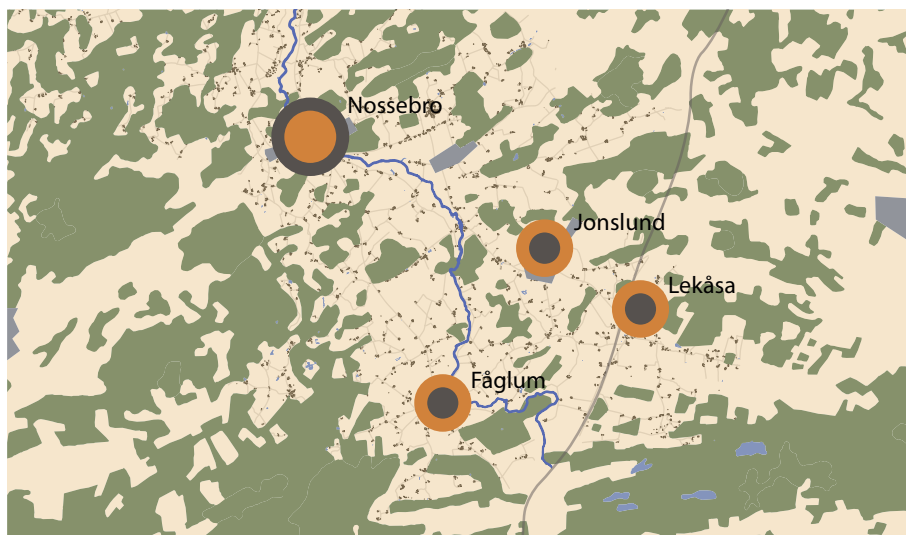
I delområdet Jonslund finns sammanhållen bebyggelse samt verksamheter. Bebyggelsen omges av i huvudsak jordbruksmark, men även några avgränsade skogsområden. Genom området rinner vattendraget Viskebäcken i ost-västlig riktning.

Inom delområdet Fåglum finns en mindre kärna av bebyggelse samt ett flertal utspridda gårdar. Området utgör en mosaik av relativt småbruten jordbruksmark och mindre skogsområden. I väster rinner Nossan i syd-nordlig riktning. I väst-östlig riktning rinner vattendraget Dänningen som mynnar i Nossan. Sydväst om Fåglum ligger Fåglumsmossen som tillsammans med närliggande Lärkemosse bildar ett tio kvadratkilometer stort myrkomplex.

Delområdet Lekåsa utgörs till stora delar av jordbruksmark, men även en relativt stor andel skogsmark. I öster finns spridd bebyggelse medan den nordvästra delen präglas av trafikplatsen, Lekåsamotet, och E20.

De geografiska förutsättningarna innebär utmaningar när det gäller lokalisering av större utvecklingsområden. De närliggande skogsområdena är uppskattade små rekreationsområden som vid en tillväxt med fler invånare kommer bli än viktigare i framtiden. I övrigt omges orterna till största del av jordbruksmark, Essunga kommun består till 48% av jordbruksmark (jämför hela riket 7%).

Marken längs Nossan och de mindre vattendragen Viskebäcken och Dänningen fungerar som översvämningsytor. Nossan omfattas av strandskydd genom Fåglum.

Nossebro, Jonslund, Fåglum och Lekåsa i det mosaikartade slättlandskapet.

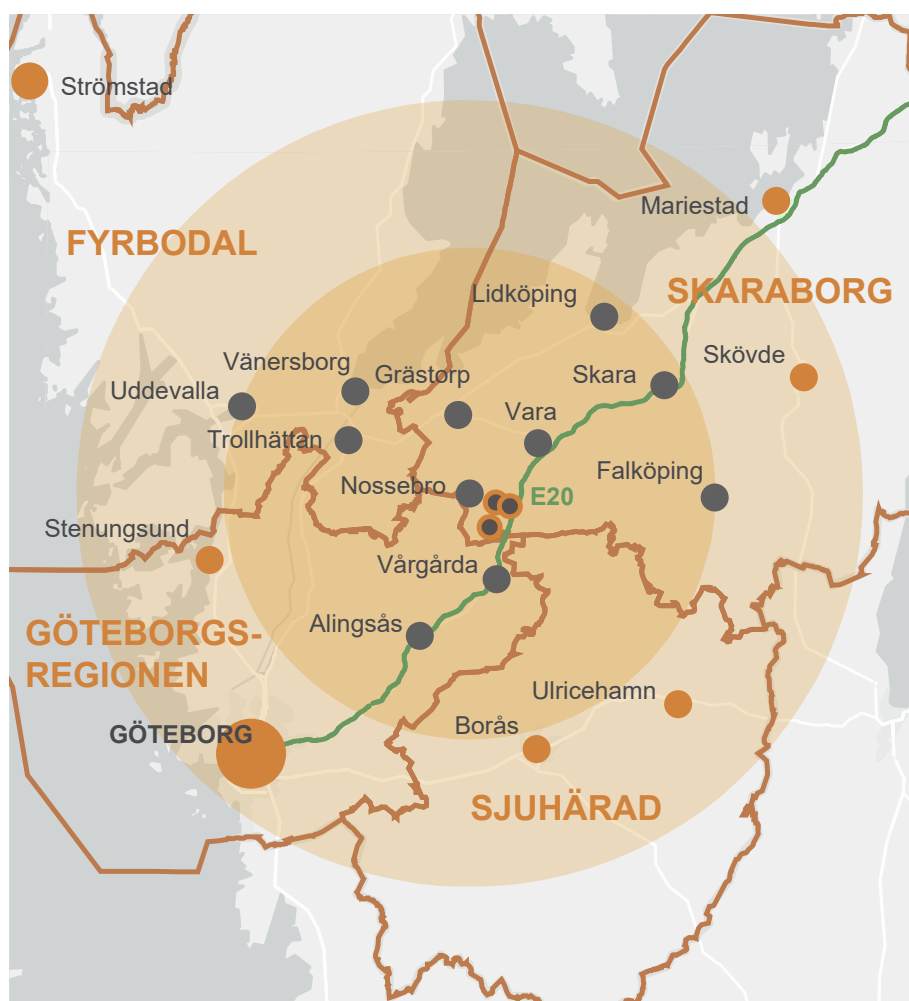
Essunga kommun

Essunga kommun ligger mitt i Västra Götalandsregionen (VGR). Inom en radie på 8 mil nås cirka 1,3 miljoner människor, sex högskolor och tolv städer.

Med hjälp av E20 som passerar genom kommunen 2 km från Jonslund, 4 km från Fåglum och genom Lekåsa är det lätt att ta sig till närliggande orter som Vårgårda och Vara samt Göteborg, 8 mil bort.

Essunga kommun ingår i Skaraborgs kommunalförbund men gränsar till de övriga tre kommunalförbunden i VGR - Göteborgsregionen, Fyrbodal och Sjuhärad. Detta gör att Essunga kommun är unik, ur ett Skaraborgsperspektiv, då kommunen behöver rikta sitt samarbete över både förbunds- och kommungränser. I detta finns både utmaningar och stora möjligheter.

Kommunen omfattar socknarna Barne-Åsaka, Bäreberg, Essunga, Främmostad, Fåglum, Kyrkås, Lekåsa och Malma. Efter att under en period ha ingått i Vara kommun blev Essunga 1983 en egen kommun.

Jonslund, Fåglum och Lekåsa ligger centralt i Västra Götalandsregionen. Inom en cirkel på 5 mils radie nås ett flertal städer. Den yttersta cirkeln visar en radie på 8 mil, inom denna nås bland annat Göteborg.

Befolkning och sysselsättning

Befolkning

I Essunga kommun har folkmängden varit relativt oförändrad de senaste 20 åren. I Essunga kommun bor 5 628 invånare (mars 2024) varav ungefär 2000 är bosatta i centralorten Nossebro. Jonslund är Essunga kommuns näst största tätort med en folkmängd på ungefär 310 personer i Fåglum bor runt 80 personer och i Lekåsa 50 personer.

Medelåldern i kommunen är 45,3 år, jämfört med 41,6 år i länet och 41,9 år i riket (2023). Den demografiska försörjningskvoten i kommunen är nästan 98%, vilket innebär att det finns nästan lika många invånare utanför arbetsför ålder än i arbetsför ålder. I riket som helhet ligger den demografiska försörjningskvoten på 77 %. Svenska folket lever allt längre vilket skapar utmaningar för samhället och välfärden.

I kommunen finns färre ensamstående, 43%, och fler sammanboende, 52 %, än riksgenomsnittet.

Sysselsättning

Sysselsättningsgrad är ett mått på andel av befolkningen (16-64 år) som är sysselsatta. Sysselsättningsgraden i Essunga kommun är nästan 84 % (2024) vilket är högre än genomsnittet i Sverige och Västra Götaland.

Arbetslösheten i kommunen är relativt låg för befolkningen om helhet. Andelen inskrivna arbetslösa är 4%, jämfört med 6,6% för Västra Götaland och 7,4% för riket. Däremot är ungdomsarbetslösheten på 8,4% högre än genomsnittet för både Sverige och Västra Götaland. Arbetslöshetssiffrorna hämtade februari 2024.

I Essunga kommun är 98% av företagen i näringslivet små företag med färre än 50 anställda. De allra flesta företag, 9 av 10 företag, har färre än 10 anställda.

Kommunen ingår i Lidköping-Götenes arbetsmarknadsregion där även Vara kommun ingår. Kommunen har också stora pendlingsströmmar till och från Trollhättan-Vänersborgs samt Göteborgs arbetsmarknadsregioner. 2020 pendlade 785 personer till kommunen och 1296 personer ut från kommunen vilket ger ett negativt pendlingsnetto på drygt 500 personer. Vara kommun stod för flest in- och utpendlare.

Nossebro omges av jordbrukslandskap och jordbruket sätter sin prägel på trakten. Jämfört med riksgenomsnittet är branscherna tillverkning och jordbruk relativt stora i kommunen vilka engagerar 24 respektive 9 % av den yrkesverksamma befolkningen. 30 % av arbetstillfällena i kommunen finns inom offentlig förvaltning.

I Jonslund finns kommunens största privata arbetsgivare Dahrén med 225 anställda.

Jonslund

Jonslund är kommunens näst största tätort, 9 km sydöst om Nossebro.

Jonslund växer fram runt fabriken

I Jonslund finns företaget Dahrén, som startades i mitten av 1940-talet. På 1960-talet stöttade företaget Röda korset med ekonomiska resurser till byggnationen av Jonslunds utomhusbad. I takt med att samhället växte byggdes också Jonslunds skola 1965.

Hembygdsstugan i Jonslund flyttades till platsen från Essunga på mitten av 1800-talet. Utanför stugan står en kopia av en runsten som fördes bort från trakten 1792.

Fram till 2003 var Ostlagret i Jonslund en viktig verksamhet i bygden men den lades ner i samband med en brand.

Jonslund idag är en kärna

Jonslund är en av översiktsplanens tre utpekade kärnor. Här finns skola från förskoleklass till årskurs 6 med tillhörande fritidshem. I Jonslund finns även en förskola. Här finns bland annat isrink vintertid och en fotbollsanläggning. Utomhusbadet med tempererade bassänger drivs av en förening.

Merparterna av bostäderna är fristående villor men här finns också radhus och ett fåtal lägenheter i flerbostadshus. Bostadsområdena är utbyggda i etapper, stora delar under 1950-1980-talet.

Service finns i form av en obemannad dygnetruntöppen matbutik.

Dahrén är idag en av Europas största företag inom koppartråds-tillverkning. Koppartråden används bland annat i motorer som driver elbilar. Dahrén är en viktig verksamhet i samhället. Förutom att det är en stor arbetsplats med sina drygt 220 anställda så finns här också bland annat ett gym för de anställda.

En annan viktig verksamhet och målpunkt är Jonslundsäpplet med fokus på äppelodling, gårdsförsäljning, ekoturism och musteri. Hos Jonslundsäpplet finns mer än tusen träd och över hundra sorter och lockar besökare med guidade turer och sin gårdsbutik.

Gårdsförsäljning vid Jonslundsäpplet.

Fåglum

Fåglum ligger intill Nossan knappt en mil söder om Nossebro.

Fåglums långa historia

Orten Fåglum benämns på 1400-talet Fughlehem, ”fåglars hem”. På flera platser runt Fåglum finns fornlämningar såsom bland annat järnåldersgravar, mer än 3000 år gamla fotsulor samt skålgropar från bronsåldern.

På Vårdkaseberget som är Fåglums högsta punkt, 119 meter över havet, finns tre hällkistor, som är Fåglums äldsta byggnadsverk. Samtliga är från tiden mellan 1800 och 400 år f Kr.

Fåglums kyrka i utkanten av byn är med sina äldsta delar från 1130-talet Sveriges sjunde äldsta kyrka. Klockstapeln i trä tillkom 1886.

Fåglums väderkvarn byggdes 1885 och flyttades till nuvarande plats på Högbergskullen mitt i byn 1892. Sedan 1955 ägs kvarnen av Fåglums hembygdsförening, i anslutning till väderkvarnen ligger hembygdsgården.

Krumbo festplats uppfördes 1914 och höll i gång till 1950. Festplatsen återuppstod 1978 och här arrangeras idag bland annat julmarknader och spelningar.

Tävlingscyklisterna ”bröderna Fåglum” gjorde på 1960-talet orten känd genom att de en tid tävlade för den lokala cykelklubben (tre av de fyra bröderna bytte dessutom efternamn till Fåglum!).

Fåglum utvecklas

Bebyggelsen består av framförallt av småhus i olika åldrar. Centralt ligger ett nybyggt bostadsområde med enplanshus.

Idag finns en förskola och en obemannad dygnetruntöppen matbutik i Fåglum liksom en obemannad bensinstation.

En viktig mötesplats i Fåglums utöver festplatsen Krumbo är

Fåglums kyrka.

idrottsplatsen Holmavallen. På Holmavallen finns gräsplaner, grusplaner, elljusspår, tennisbana, beachvolleybollplan, utegym och lekplats samt klubblokaler.

Bland de lokala företagen är postorderföretaget Ginza AB med liten butik mest framträdande och en positiv kraft i bygden som drivit på utvecklingen med bostadsutbyggnad och förskola de senaste åren.

Lekåsa

Lekåsa ligger intill E20 och Lekåsamotet 13 km från Nossebro.

Lekåsa har gamla anor

Namnet Lekåsa skrevs 1358 Lekasum och kommer från *lek* som i fåglars parningslek och *ås* syftande på höjden där kyrkan ligger.

Området kring Lekåsa är en gammal kulturbygd med domarringar, skålgropar och bautastenar. Vid Skaraberget finns ett bronsåldersröse med ett unikt brätte. Vid kyrkan har en hällkista funnits.

Lekåsa kyrka finns omnämnd redan på 1600-talet. På platsen har tidigare funnits en stenkyrka av medeltida karaktär. Kyrkan som står där idag är uppförd på murarna av den gamla kyrkan som byggdes 1860. Den härjades av en ödeläggande brand 1942.

I Lekåsa finns ett lantbruksmuseum. Den före detta fattigstugan och numera hembygdsstugan, Örnstugan, flyttades till platsen i början av 1900-talet.

Lekåsa vid E20

Karaktéristiskt för orten Lekåsa är en typisk randbebyggelse vid gamla riksväg sex. En mer sammanhållen bostadsbebyggelse finns centralt i Lekåsa med ett tiotal bostäder. Service i form av exempelvis förskola och närbutik saknas.

Närheten till E20 gör byn attraktiv ur pendlingssynpunkt. Närliggande skogsområde med badsjö är viktiga ur rekreationssynpunkt.

Utblick över kyrkogårdsmuren vid Lekåsa kyrka.

Utmaningar och möjligheter

Många av de utmaningar som kommunen möter kan också ses som stora möjligheter i arbetet mot en hållbar utveckling av orterna.

Essunga kommuns **geografiska läge** är i vissa fall begränsande i och med stora avstånd till större orter, arbetsmarknader och större kollektivtrafikstråk. De tre orterna ligger dock i förhållandevis gott läge med närhet till E20. Att det är långt till exempelvis externa köpcentra kan gynna de lokala företag som etablerar sig. Avståndet skapar möjligheter att bibehålla och utveckla en småskalig handel och service i orterna.

Essunga kommun har en **åldrande befolkning**. Kommunen har en högre demografisk försörjningskvot, 98%, i jämförelse med andra kommuner och andelen personer i åldern 65 år och äldre är hög. Det är idag en utmaning att ge service till den åldrande befolkningen. För att uppnå en varierad befolkningsdemografi behöver kommunen arbeta för att behålla personer i yngre åldrar och locka till sig personer i arbetsför ålder. Kommunen har de senaste tio åren haft en försiktigt, positiv befolkningsutveckling.

Det råder idag en viss **brist på bostäder av varierande boendeformer** samt mötesplatser för olika åldrar. För att unga ska vilja bo kvar i kommunen samt för att locka till sig nya invånare behöver det finnas ett varierat bostadsutbud med attraktiva boendeformer att flytta till. I de tre orterna finns möjlighet att köpa en villa eller ett radhus med tillhörande trädgård till ett lägre pris än i de större städerna i regionen. Det är en styrka som kan lyftas för att locka till sig nya invånare. Fler invånare ökar skatteunderlaget samt säkerställer underlag för att bibehålla och utveckla service, kulturliv och attraktiva målpunkter.

Orterna **omges av produktiv jordbruksmark** vilket sätter sin prägel på trakten. Jordbruket är en viktig näring i kommunen och ger både trygg sysselsättning och möjligheter till självförsörjning och lokal produktion av varor. Samtidigt är det en utmaning för orterna att växa då brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse. En hållbar samhällsplanering bör i möjligaste mån fokusera på bevarande, återanvändning och återbruk av den byggda miljön för att minska klimatpåverkan.

Nossan rinner genom utkanten av Fåglum och är tillsammans med Dänningen karaktärsfulla inslag. Genom Jonslund passerar Viskebäcken. Till vattendragen knyts ett flertal ekosystemtjänster och natur-, kultur- och rekreationsvärden. Samtidigt utgör vattendragen barriärer som påverkar rörelsemönster. En stor utmaning är också att vattendragen svämmar över varje vår och höst och risk finns för ras, skred och erosion. Närheten till vattnet kan ge attraktiva boendemiljöer samtidigt som stora utmaningar finns med de risker som kommer med att bygga i närområdet.

Kommunala styrdokument

Vision 2040

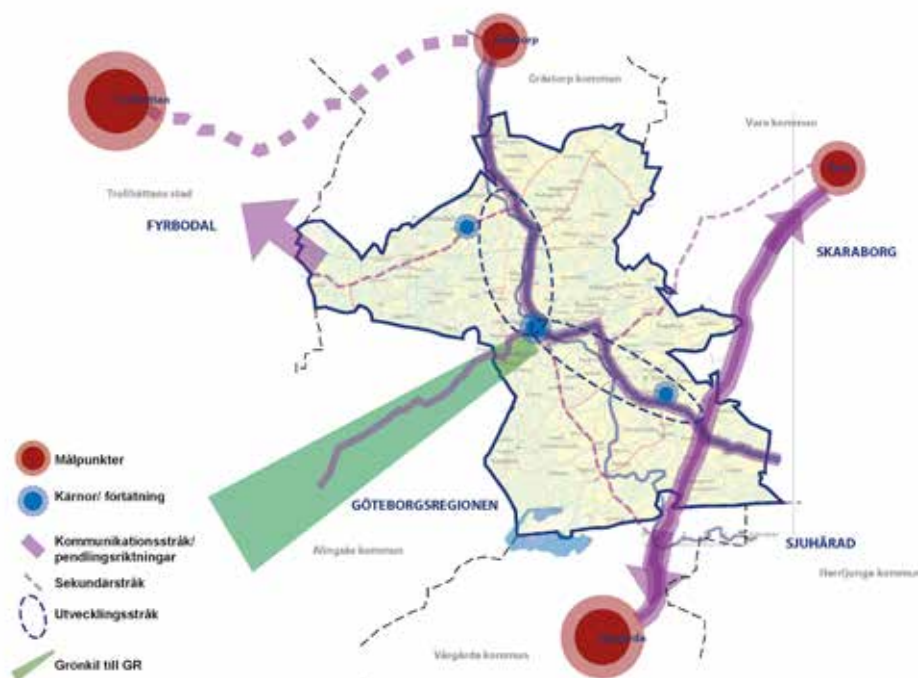
Vid kommunstyrelsens strategidag våren 2020 formulerades en uttalad viljeinriktning om att Essunga kommuns befolkning ska öka. Viljeinriktningen formulerades som ett visionärt, konkret tillväxtnål om att kommunen ska ha 10 000 invånare år 2040. Tillväxtnålet berör all kommunal verksamhet och ska genomsyra kommunens målsättningar och prioriteringar. Visionen antogs av kommunfullmäktige i juni 2020.

Befolkningsmål
2024 arbetades ett nytt befolkningsmål fram för kommunen. Detta beskrivs i kapitlet Utvecklingsinriktning..

Översiktsplan för Essunga kommun

Den gällande översiktsplanen för Essunga kommun antogs av kommunfullmäktige 2019. Den sträcker sig fram till år 2030 och pekar ut strategier för mark- och vattenanvändningen samt är vägledande för det kommunala arbetet.

Jonslund är utpekad som en av kommunens tre kärnor och ska ses som en viktig lokal mötesplats där bebyggelseutveckling av bostäder, verksamheter och offentlig service är av väsentligt samhällsintresse. De två andra kärnorna som pekas ut i översiktsplanen är Nossebro och Främmestad.

Utvecklingskarta från översiktsplanen som visar målpunkter, kärnor och utvecklingsstråk.

Översiktsplanens utvecklingsstrategi

Bevara och förbättra livs-
kvaliteten och attraktiviteten
för både invånare och
näringsliv

En utveckling där såväl
boende och företagande,
fritid, natur- och kulturvärden
samt jord- och skogsbruk
ska samverka för en levande
och attraktiv bygd.

En hållbar utveckling både ur
ett socialt-, ekonomiskt- och
ekologiskt hänseende är
viktig.

Översiktsplanens *strategier för mark- och vattenanvändning* är:

- Det ska finnas områden för tätortsutveckling i centralorten där det finns service och god potential för bostäder och företagande
- Det ska finnas goda möjligheter att bosätta sig på landsbygden nära naturen
- Viktiga kommunikationsstråk ska behållas eller utvecklas
- Omväxlande odlingslandskap, skogs- och jordbruksmark bör värnas
- Skogs- och friluftsområden bör främjas
- Närheten till Nossan ska tas tillvara
- Planering och byggande ska ske ur ett hållbarhetsperspektiv

Jonslund, Fåglum och Lekåsa i översiktsplanen

Jonslund ringas i översiktsplanen in som ett område för Utveckling av kärnor, bebyggelseutveckling för boende och verksamheter samt lokalisering av kommunal service. I planbeskrivningen lyfts att det i Jonslund finns möjligheter inom detaljplanelagt område för att bygga bostäder i enbostadshus eller i flerfamiljshus med cirka tio lägenheter. Vidare föreslås ett nytt bostadsområde i anslutning till södra delen av tätorten.

I översiktsplanen finns längs väg 186 som skär genom orten ett utredningsområde för riskhantering, farligt gods samt för höga bullernivåer för väg och järnväg. Söder om Jonslund finns ett utredningsområde för skjutbana.

För Fåglum föreslås ingen särskild utveckling eller utredningsområden. I Lekåsa ringas ett utvecklingsområde för verksamheter in vid Lekåsamotet, i övrigt finns ingen föreslagen utveckling eller utredning.

Verksamhetsplan med budget 2024-2026

Kommunfullmäktige har fattat beslut om fem mål som ska gälla för perioden 2024-2027. De övergripande målen visar vad politiken vill att organisationen ska fokusera på för att Essunga kommun ska utvecklas i riktning mot kommunens vision.

Essunga kommun ska vara en kommun med gott företagsklimat där förutsättningarna för tillväxt är goda

Essunga kommun värnar om ett gott företagsklimat som bidrar till goda förutsättningar så att företag kan utvecklas, växa och bidra till arbetstillfällena. Genom att vara en aktiv samverkanspart i kompetensförsörjningsfrågan där utbildning, integrationsarbete och samverkan är viktiga pusselbitar, stödjer vi företagsklimatet. Essunga kommun ska vara aktiv och engagerad för att behålla och attrahera arbetskraft.

Essunga kommun ska verka för att alla invånare får de bästa förutsättningarna för ett liv med hög livskvalitet

I Essunga kommun ska alla ha en bra start i livet och det som rör barn och unga ska vara prioriterat. I utförandet av våra välfärdsuppdrag kan vi dra fördel av vår litenhet genom nära kontaktvägar till våra invånare och genom en gränsöverskridande samverkan och ett helhetsperspektiv.

Kommunens stöd, vård och omsorg ska bedrivas med hög kvalitet och verka för att stärka den enskilde individens självständighet och inflytande över sin tillvaro och vardag.

Essunga kommun ska verka för attraktiva och hållbara livsmiljöer och boenden

Essunga kommun har genom Vision 2040 vässat sina ambitioner om att bli den lilla tillväxtkommunen med ett ökat invånarantal. I vår kommun ska olika boendeformer erbjudas som passar människors olika faser och behov i livet. Vi ska ta tillvara närheten till vår natur och verka för människors möjlighet till rekreation i grönområden, skog och vattennära lägen. I vår landsbygdskommun finns en stark tradition att värna om det som lever och växer. Vår kommun ska verka för att minska vårt klimatavtryck och underlätta för våra kommuninvånare att göra hållbara val i sin vardag. Det ska vara lätt att göra rätt.

Essunga kommun ska verka för olika former av mötesplatser med god variation på aktiviteter som stärker människors utveckling och inkludering

Essunga kommun ska arbeta för att främja mötesplatser, kulturella upplevelser och aktiviteter riktade till alla kommuninvånare. Detta gör vi genom samverkan med vårt civilsamhälle och näringsliv. Utvecklingen av såväl befintliga som nya mötesplatser ska ha bäring i vårt hållbarhetsarbete och syfta till att stärka människors hälsa, utveckling och inkludering.

Kommunen ska ha en god ekonomisk hushållning i all sin verksamhet

Essunga kommun ska effektivt hushålla med de resurser som finns utan att äventyra kommande generations möjligheter.

- Resultatet ska utgöra 3 procent, +/- 1 procent, av de samlande intäkterna för skatt, statsbidrag och utjämningsystem under en rullande fyraårsperiod.
- Skattefinansierade nettoinvesteringar ska under den tid då skolinvesteringarna pågår finansieras till lägst 60 procent av egna medel.

Riktlinjer för bostadsförsörjning 2021-2025

Essunga kommuns Riktlinjer för bostadsförsörjning 2021-2025 fastställdes av kommunfullmäktige 211004. Syftet är att ge en samlad bild av bostadsläget i kommunen. Riktlinjerna utgör också ett underlag för kommunens planeringsberedskap för nya bostäder i kommunen.

Målet är att skapa balans mellan tillgång och efterfrågan och eftersträva en variation av boende- och upplåtelseformer för att möta såväl nuvarande som framtida kommuninvånarens bostadsbehov.

Under fyra övergripande områden presenteras ett förslag på åtgärder gällande kommunens bostadsförsörjning. De övergripande områdena är:

- Tryggt och tillgängligt boende för äldre
- Bostäder för de som har svårt att komma in på bostadsmarknaden
- Flexibel och varierad bostadsmarknad för att behålla och locka såväl befintliga som nya invånare
- Attraktiva boendemiljöer och mötesplatser i alla orter men framförallt i Nossebro.

Planprioritering

En övergripande planprioritering fastställdes av kommunstyrelsen i december 2024. Det är ett strategiskt planeringsdokument som syftar till att redovisa aktuella planuppdrag samt att ge stöd för prioritering av uppdrag utifrån befintliga resurser. Planprioriteringen beslutas av kommunstyrelsen årligen eller vid behov.

I planprioriteringen beskrivs förutsättningarna för de olika områdena såsom syfte med detaljplanen, markägarförhållanden och vilka utredningar som bedöms nödvändiga samt uppskattade kostnader för respektive planarbete.

Tre områden i södra Jonslund och ett intill Lekåsamotet pekas ut i planprioriteringen och beskrivs kortfattat nedan. Siffran i rubriken hänvisar till området på kartan till höger.

Stora Svenstorp (4)

Ny detaljplan för att möjliggöra bostadsutveckling och rekreation.

Området är beläget i nordvästra delen av Jonslunds samhälle. Förbindelser finns via Björkvägen och väg 186 mot Nossebro, Vara och E20. Ytan är på ca 6,45 ha.

Svenstorp 4:1, Svenstorp 17:1 (5)

Ny detaljplan för att möjliggöra bostadsutveckling.

Området är beläget vid korsningen väg 186 och Ekvägen i Jonslund. 160 meter nordost om Jonslunds skola. Del av skogen bör tillgodoseas för rekreation samt lek område för skolan. Ytan är cirka 3,9 hektar.

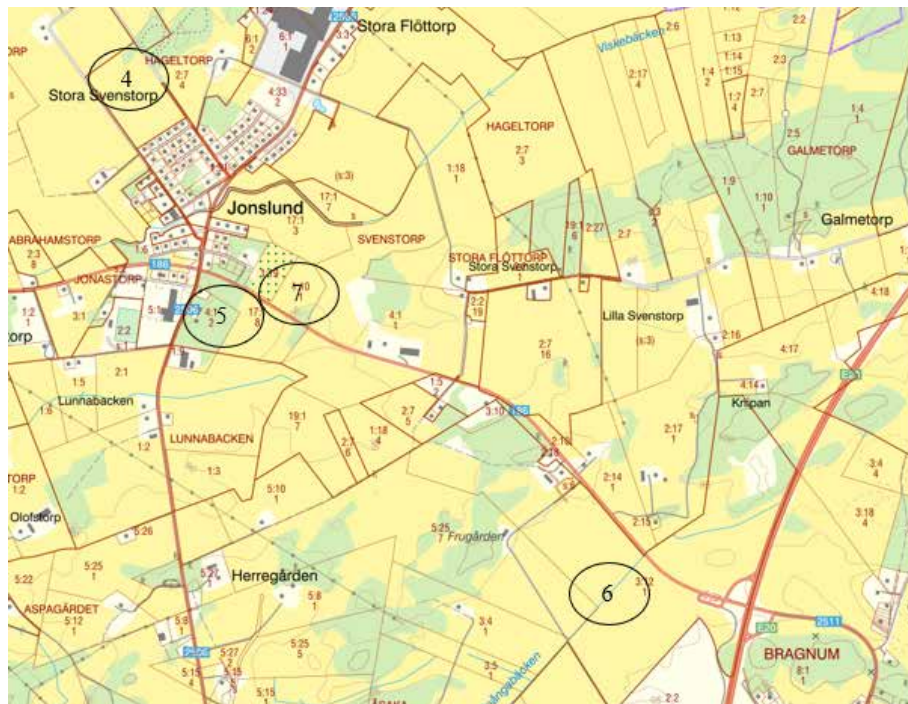
Jonastorp 1:10 (7)

Området är beläget vid väg 186 i närheten till Jonslunds äpplet. E20 ligger nära. Ytan är på ca 2.6 ha.

Lekåsa verksamhetsområde (6)

Ny detaljplan för att möjliggöra industri/verksamheter.

Området är beläget vid E20 i närhet till Lekåsamotet. Nära förbindelse till närliggande orter. Ytan är på ca 40,53 ha.

Översiktlig karta över Jonslund och de i prioriteringslistan utpekade områdena för fortsatt arbete med detaljplanering. Kartan hämtad från Planprioriteringen och beskuren.

Detaljplaner

En detaljplan är juridiskt bindande och anger hur mark- och vattenområden får användas. Kommunen kan använda en detaljplan för att pröva om ett område är lämpligt för bland annat bebyggelse. Det gäller till exempel både när det ska byggas nytt och när bebyggelse ska förändras eller bevaras. Detaljplanen ska redovisa allmänna platser, kvartersmark och vattenområden och gränserna för dessa. Äldre planer som stadsplaner, byggnadsplaner och avstyckningsplaner ses som detaljplaner.

Inom planområdet för Jonslund finns sju detaljplaner från 1958-1991 med huvudsyftet utbyggnad av allmän plats, bostäder, handel och industri. Under 2024 vann detaljplan för Jonslunds nya skola laga kraft.

Inom planområdet för Fåglum finns två detaljplaner från 1988 respektive 2015 med huvudändamål bostäder, förskola och kyrkogård som i stort är utbyggda. Lekåsa saknar detaljplan.

Gång- och cykelstrategi

Under 2023 har en gång och cykelstrategi fastställts av Essunga kommun. Den ska ligga till grund för det fortsatta arbetet med att utveckla förutsättningarna för gång och cykling i Essunga kommun.

Gång- och cykelstrategin presenterar en vision för gång och cykel i Essunga kommun och pekar ut fokusområden där åtgärder behöver genomföras för att visionen ska uppnås. Strategin beskriver också

en utformningsstandard för gång- och cykelinfrastrukturen som Essunga kommun kommer följa när nya gång- och cykelvägar anläggs, hur gång- och cykelvägar kan finansieras samt hur utvecklingen kan följas upp.

Essunga kommuns vision för arbetet med cykelstrategin är:

”I Essunga kommun finns tillgängliga och säkra gång- och cykelvägar som uppmuntrar till fysiskt aktiva resor och underlättar för invånarna att välja hållbara färdmedel.”

Essunga kommuns fokusområden för arbetet med cykelstrategin är:

- Invånarna ska kunna gå och cykla trafiksäkert till skolor, fritidsaktiviteter, rekreationsområden och samhällsviktiga verksamheter inom tätbebyggda områden.
- Det ska vara möjligt att cykla trafiksäkert på skyltade leder mellan alla tätorter i kommunen.
- Kollektivtrafiknoder ska utvecklas för att underlätta kombinationsresor.
- Kommunen ska samverka med andra aktörer för att gynna cykling och vandring.
- Kommunen ska uppmuntra invånarna att gå och cykla genom beteendepåverkande åtgärder/mobility management.

Gång- och cykelväg i Jonslund.

3

Utvecklingsinriktning

I detta kapitel beskrivs planens utvecklingsinriktning genom dess övergripande mål, delmål och strategiska inriktningar.

Mål - Orterna där livet är enkelt

Jonslund, Fåglum och Lekåsa är orter med god sammanhållning och engagerade invånare i vackra omgivningar. Orternas kvalitet är kopplade till småskaligheten och närheten till naturområden och kulturlandskap. Här finns verksamheter som utöver att de ger arbetstillfällen också bär en historia av lokalt engagemang i bygden. I Jonslund planeras en ny och modern skola som liksom bad och idrottsplats är viktiga målpunkter i kommundelen. Utvecklingsinriktningen tar avstamp i dessa kvaliteter och tar sikte mot den fördjupade översiktsplanens övergripande mål **Orterna där livet är enkelt**.

För att livet ska vara enkelt finns levande mötesplatser som bidrar till gemenskap. Det finns också ett bredare utbud av bostäder för alla generationer. Säkra gång- och cykelvägar bidrar till att såväl stora som små kan röra sig fritt i vardagen. När livet är enkelt klarar sig invånarna i hög grad utan bil och förutsättningar för hållbara resor med kollektivtrafik och cykel är goda.

Ett verksamhetsområde i skyltläge vid Lekåsamotet bidrar med arbetsplatser och service i ett läge dit det är enkelt att ta sig med cykel, buss och bil. Närheten till E20 ger goda logistiska möjligheter.

KF mål 2024-2026

- Essunga kommun ska verka för attraktiva och hållbara livsmiljöer och boenden
- Essunga kommun ska verka för olika former av mötesplatser med god variation på aktiviteter som stärker människors utveckling och inkludering
- Essunga kommun ska vara en kommun med gott företagsklimat där förutsättningarna för tillväxt är goda
- Essunga kommun ska verka för att alla invånare får de bästa förutsättningarna för ett liv med hög livskvalitet
- Kommunen ska ha en god ekonomisk hushållning i all sin verksamhet

Delmål och strategiska inriktningar

Det övergripande målet har på följande sidor brutits ner i delmål kopplade till de tre orternas förutsättningar. Till varje delmål kopplas strategiska inriktningar som syftar till att nå måluppfyllnad.

Befolkningsmål

Parallellt med arbetet med den fördjupade översiktsplanen har kommunledningen arbetat fram ett nytt befolkningsmål för Essunga kommun. Enligt detta ska kommunen växa med 83 invånare per år. På 20 års sikt skulle det innebära en tillväxt med 30% för kommunen som helhet.

Styrgruppen beslutade utifrån ovanstående mål att vi i FÖP:en ska planera för en jämnt fördelad tillväxt, men något högre för Jonslund som i översiktsplanen pekas ut som en av kommunens ”kärnor”. Det vill säga:

Fåglum:	30 % tillväxt vilket motsvarar +24 invånare
Lekåsa:	30 % tillväxt vilket motsvarar +15 invånare
Jonslund:	Något mer än 30 % tillväxt vilket motsvarar något fler än +93 invånare

I Jonslund byggs en ny skola vilket stödjer en befolkningsutveckling i kommundelen.

Jonslund stärks som kärna

- genom bostadsutveckling i nya årsringar*,
centrumutveckling och säkra vägar

Trivsamma, småskaliga boendemiljöer för livets olika faser

- Planeringen ska möjliggöra olika boendeformer som passar människors olika faser och behov i livet.
- Boendemiljöerna ska formars utifrån, och som komplement till, landskapets och lantlighetens kvaliteter.
- Utbyggnaden i Jonslund ska ske etappvis och med så liten påverkan som möjligt på det omgivande stora sammanhängande jordbrukslandskapet för att hushålla med de resurser som finns och utan att äventyra kommande generations möjligheter.

Levande kärna med arbetsplatser, service och en modern skola

- Planeringen ska bidra till goda förutsättningar för befintliga företag att utvecklas, växa och bidra till arbetstillfällen. I Jonslund behöver tunga transporter till Dahrén lösas på ett säkert sätt.
- Planeringen ska möjliggöra småskalig service i bra läge nära busstorget.
- Den modernas skolan ger förutsättningar för en bra start i livet och en attraktiv bostadsort.
- Att satsa på service i kärnan Jonslund är ett sätt att hushålla med kommunens resurser.

Inbjudande och attraktiva mötesplatser

- Planeringen ska främja mötesplatser och en variation av aktiviteter med syfte att stärka människors hälsa, utveckling och inkludering.

Tillgängligt natur- och kulturlandskap

- Närheten till naturen ska tas tillvara och möjlighet till rekreation i grönområden, skog och längs promenadvägar i jordbrukslandskapet och äppellundar.
- Naturvärden ska värnas.

Enkelt och tryggt att ta sig runt till fots och med cykel

För att minska klimatavtrycket och underlätta att göra hållbara val i vardagen ska det vara enkelt och kännas tryggt att:

- Röra sig mellan bostad, skola, fritidsaktiviteter, hållplatser och grönområden till fots och med cykel. Lunnehov och Jonslunds skola är exempel på viktiga målpunkter i Jonslund.
- Ta sig med cykel till närliggande orter som Nossebro, Lekåsa och Jonslund.

Exempel på småskalig boendemiljö i Hestra, Borås.

Grusväg utanför Jonslund.

*) Utveckling som innebär att nya områden etappvis adderas i anslutning till befintliga.

Fåglum bygger vidare på historien - genom varsam bostadsutveckling skapas förutsättningar för framtiden

Exempel på småskalig boendemiljö i Hestra, Borås.

Trivsamma, småskaliga boendemiljöer för livets olika faser

- Planeringen ska möjliggöra olika boendeformer som passar människors olika faser och behov i livet.
- Boendemiljöerna ska formas utifrån, och som komplement till, landskapets och lantlighetens kvaliteter.
- Utbyggnaden i Fåglum ska ske i små etapper och med så liten påverkan som möjligt på det omgivande sammanhängande jordbrukslandskapet för att hushålla med de resurser som finns och utan att äventyra kommande generations möjligheter.

Levande ort med plats för utveckling av service

- Planeringen ska möjliggöra småskalig service i bra läge nära korsningen mellan väg 2500 och väg 2504.
- Kommunal service koncentreras i nuläget i kärnan Jonslund och centralorten Nossebro för att hushålla med kommunens resurser. Föreslagen planering begränsar inte utbyggnad av kommunal service i framtiden.

Inbjudande och attraktiva mötesplatser

- Planeringen ska främja mötesplatser och en variation av aktiviteter med syfte att stärka människors hälsa, utveckling och inkludering.

Tillgängligt natur- och kulturlandskap

- Närheten till naturen ska tas tillvara och möjlighet till rekreation i grönområden, skog och längs promenadvägar i jordbrukslandskapet.
- Naturvärden ska värnas.

Nossan i Fåglum.

Enkelt och tryggt att ta sig runt till fots och med cykel

För att minska klimatavtrycket och underlätta att göra hållbara val i vardagen ska det vara enkelt och kännas tryggt att:

- Röra sig mellan bostad, fritidsaktiviteter, hållplatser och grönområden till fots och med cykel. Krumbo festplats och Holmavallen är två viktiga målpunkter i Fåglum.
- Ta sig med cykel till närliggande orter som Nossebro och Jonslund.

Lekåsa växer längs landsvägen

- genom utveckling av fler lantliga boendemiljöer och mötesplatser

Trivsamma och småskaliga boendemiljöer

- Planeringen ska möjliggöra varsam komplettering med fler bostäder.
- Boendemiljöerna ska formas utifrån, och som komplement till, randbyns, landskapets och lantlighetens kvaliteter.
- Kommunal service koncentreras i kärnan Jonslund (förskola och skola) och centralorten Nossebro för att hushålla med kommunens resurser.

Inbjudande och attraktiva mötesplatser

- Planeringen ska främja mötesplatser och en variation av aktiviteter med syfte att stärka människors hälsa, utveckling och inkludering.

Tillgängligt natur- och kulturlandskap

- Närheten till naturen ska tas tillvara och möjlighet till rekreation i skog och längs promenadvägar i jordbrukslandskapet.
- Naturvärden ska värnas.

Enkelt och tryggt att ta sig runt till fots och med cykel

För att minska klimatavtrycket och underlätta att göra hållbara val i vardagen ska det vara enkelt och kännas tryggt att:

- Röra sig mellan bostad, hållplatser och grönområden till fots och med cykel. Jämnesjön är en viktig målpunkt i närheten av Lekåsa.
- Ta sig med cykel till närliggande orter som Jonslund.

Nya verksamhetsområden i Lekåsa

- nära och synligt

Verksamhetsområden som nås hållbart på cykel och med buss

- Områden inom cykelavstånd från Lekåsa och Jonslund, det ska vara enkelt och kännas tryggt att ta sig hit med cykel.
- Busstrafiken till Lekåsamotet kompletteras med expressbuss.

Skyltläge och transportvänligt vid E20

- Synbarheten från E20 ska tas till vara som en port till Essunga kommun men också för verksamheter som vill synas.
- Naturligt läge för ytkrävande verksamheter med många, tunga och/eller farliga transporter norr om Lekåsa och för icke-störande verksamheter i Bragnum, västra Lekåsa. Fokus på arbetstillfällen.

Utbyggnad med eftertanke

- Utbyggnaden berör jordbruksmark i sammanhängande jordbrukslandskap vilket ställer krav på omsorgsfull planering och etappvis utbyggnad.

Vy från Lekåsa hembygdsgård.

Lekåsamotet.

4

Planförslag

I detta kapitel presenteras huvuddragen av förslag till mark- och vattenanvändning samt övergripande och områdesbundna rekommendationer för respektive ort.

Planförslagets huvuddrag

Övergripande markanvändning

För att jobba mot målet *Orterna där livet är enkelt* behöver olika strukturer samverka, stärka varandra och på så sätt bidra till en hållbar utveckling av Jonslund, Fåglum och Lekåsa.

Den huvudsakliga utbyggnaden av bostäder sker i nya årsringar i Jonslund, som är utpekad som en kärna i gällande översiktplan. En utveckling som innebär att nya områden etappvis adderas i anslutning till befintliga. Jonslund har flest invånare av de tre orterna och därmed också den ort där service och kollektivtrafik är mest lämpad att utveckla.

I Fåglum föreslås ett par utbyggnadsområden i anslutning till befintlig bebyggelse samt servicebutik.

I Lekåsa föreslås en varsam utveckling med bostäder mitt i byn, längs landsvägen. Nya verksamheter föreslås koncentreras vid Lekåsamotet intill E20. För samtliga orter föreslås befintlig grön- och blåstruktur värnas och utvecklas.

En förstärkning av väg 2506 föreslås på längre sikt för att avlasta Jonslund från tung trafik mot Dahréns.

På följande sidor beskrivs planförslagets huvuddrag utifrån bebyggelsestruktur, blå- och grönstruktur samt transportinfrastruktur. I anslutning till huvuddragen beskrivs även de övergripande konsekvenserna av planförslaget.

God gestaltad livsmiljö

För en hållbar utveckling av orterna krävs ett medvetet och hänsynsfullt förhållningssätt till de värden som finns på platserna idag. Det krävs också kunskap om hur befintliga kvaliteter och vardagsliv påverkas samt hur en hälsofrämjande och god gestaltad livsmiljö kan skapas. Viktiga delar i den gestaltade livsmiljön är bebyggelsen, den gemensamma utemiljön, verksamheterna och kulturen. Delar som bidrar till att göra var och en av orterna särpräglade och unika.

Jonslund har en identitet som en sentida/modern bruksort där ett företag, Dahréns, har en historia som motor i ortens framväxt och utveckling. Här finns gemenskap och engagemang knuten till exempelvis bad- och idrottsanläggningar och skola. Här finns trivsamma boendemiljöer med det levande jordbrukslandskapet som inramning. Även *Fåglum* präglas av lokalt engagemang i vardag och utveckling. Här finns också historien ständigt närvarande och är identitetsskapande med fornlämningar, gamla byggander som kyrkan från 1100-talet och väderkvarnen från 1800-talet samt Krumbo festplats uppförd 1914. *Lekåsa* är den av orterna som har minst befolkning och som är mest glesbebyggd i en typisk randbebyggelse vid gamla riksväg sex.

Planeringen och utformningen av det offentliga rummet är avgörande för hur väl en plats fungerar som inkluderande och gemensam mötesplats. En omsorgsfull gestaltning av de gemensamma utemiljöerna kan bidra till att invånare och besökare känner gemenskap, stolthet och tillhörighet vilket i sin tur kan bidra till att bygga ett samhälle som håller ihop.

De offentliga rummen ska präglas av en omsorgsfull arkitektonisk gestaltning så att byggnader, platser, gator och parker tillsammans bidrar till en god gestaltad livsmiljö.

Övergripande konsekvenser bebyggelsestruktur

Miljökonsekvenser

Möjligheten till förtätning är begränsad och ny mark kommer behöva nyttjas för utveckling av orterna. Etablering av nya verksamhetsområden vid Lekåsa innebär att delar av det storskaliga jordbrukslandskapet tas i anspråk.

Påverkan på naturmiljön bedöms bli begränsad då naturområden i hög utsträckning undantas från exploatering. Landskapsbilden och utblickar från och in mot orterna kommer att påverkas, mest påtagligt vid Lekåsamotet.

Sociala konsekvenser

Fler boende i orterna ger en positiv effekt i form av att underlaget för utveckling av service, så som exempelvis kollektivtrafik, ökar. Utveckling av centrum och målpunkter stärker sociala värden så som identitet, lokalt företagande och uppmuntrar folk till att mötas.

Ekonomiska konsekvenser

För utvecklingsområden i Jonslund och Fåglum finns goda möjligheter att bygga vidare på och utnyttja befintlig infrastruktur. Utveckling av bostäder och verksamhetsområden i Lekåsa kan däremot innebära större investeringar i vatten- och avloppsanläggningar.

Övergripande konsekvenser blå- och grönstruktur

Miljökonsekvenser

Grönområden och mindre parkområden sparas och utvecklas. Kopplingen mellan grönområden stärks vilket gynnar rekreation och friluftsliv samt djur- och växtliv.

Värdefulla biotoper knutna till jordbrukslandskapet riskerar att försvinna när jordbruksmark tas i anspråk. Jordbrukshistoriska kulturvärden, så som röjningsrösen eller stenmurar, kan komma att försvinna.

Strandskyddade områden berörs i Fåglum. Fler hårdgjorda ytor kan leda till ökad avrinning till vattendragen.

Sociala konsekvenser

Mötesplatser föreslås utformas så att de upplevs som trygga och tillgängliga

Bebyggelsestruktur

Planen redovisar bebyggelseutvecklingen som ska bidra till en hållbar utveckling av de tre orterna Jonslund, Fåglum och Lekåsa.

Bostadsbebyggelse kan utvecklas på två vis, dels genom förtätning och dels genom att nya områden tas i anspråk. I de små orterna är förutsättningarna för bostadsutveckling genom förtätning mycket begränsade och fokus i planförslaget ligger därför på nya områden i nära anslutning till befintlig bebyggelse.

I centrala Jonslund föreslås en tätare och något högre bebyggelsestruktur med blandade funktioner och väldefinierade stråk och platser där det lokala näringslivet kan utvecklas. I nya årsringar i Jonslunds ytterområdena föreslås lägre bebyggelse, framförallt villor och radhus. Byggnation av en ny skola påbörjades under 2024 vilket ger möjlighet att utöka verksamheten i en modern skola med goda utemiljöer intill idrottsanläggning, utomhusbad och skogsområde.

I Fåglum föreslås centrumutveckling i liten skala i ett område med en bebyggelselucka centralt i orten. I övrigt föreslås lägre bebyggelse, framförallt villor och radhus i anslutning till befintlig bebyggelse och förskola med varsamhet om jordbruksmarken.

I Lekåsa föreslås småskalig utbyggnad längs befintligt vägnät, i ett första steg centralt i bebyggelseluckor och på längre sikt i riktning mot kyrkan.

Vid Lekåsamotet intill E20 avsätts ett område för utveckling av verksamheter som är störande, kräver stora ytor eller god tillgänglighet. Ett mindre verksamhetsområde föreslås vid E20 i västra Lekåsa för mindre störande verksamheter.

Sammantaget ger fördjupningen av översiktsplanen utrymme för utbyggnad av ungefär 120-190 bostäder, vilket möter kommunens befolkningsmål för den kommande 20 åren med en stor flexibilitet. Därutöver ger planen vägledning för en fortsatt bostadsutveckling på längre sikt. Bebyggelseinriktningarna ger förutsättningar att möta bostadsbehovet för olika grupper, med varierande behov och önskemål, samt att komplettera med samhällsservice för att möta en ökad tillväxt.

Grön- och blåstruktur

I orternas parker, naturområden och det omgivande jordbrukslandskapet föreslås till stor del bevarande och utveckling av naturvärden, ekosystemtjänster och företagande med bas i jordbruket.

I de tre orterna finns mindre friluftslivs- och skogsområden som även fortsättningsvis ska vara tillgängliga för allmänheten. I Jonslund är Hageltorp/Axelsberg och Ormhallsberget viktiga och i Fåglum är skogen vid Holmavallen och Koberget populära. Även i Lekåsa finns

ett par mindre skogsområden som är fortsatt viktiga. Skogsområdena utgör tillsammans med vattendragen Nossan, Viskebacken och Dänningen den övergripande blågröna infrastruktur och är av vikt för utvecklingen av många ekosystemtjänster.

När centrala delarna av orterna förtätas är det viktigt att mindre parkområden bibehålls och utvecklas då de tillhandahåller en stor andel av de ekosystemtjänster och sociala ytor som behövs när en ort växer.

Även sambanden mellan delar i blå- och grönstrukturen är viktiga och några sådana kopplingar lyfts i planförslagets *Grönstråk - rekreation*. Grönstråken ska stärka möjligheten till lättillgänglig vardagsmotion och förbinda områden där människor bor med grönområden.

Mötesplatser utvecklas centralt i orterna i anslutning till parker och naturområden. De ska vara lätta att nå till fots och med cykel och tillgängliga.

Transportinfrastruktur

Planförslagets huvudsakliga bebyggelseutveckling utgår i stora drag från kommunens befintliga vägstruktur. Den lokala infrastrukturen ska utvecklas i takt med kommunens tillväxt och utveckling av den fysiska miljön.

I alla de tre orterna utgörs huvudgatorna av genomkorsande länsvägar, vägar med två kolliderande syften. De är centrala gator i respektive ort samtidigt som de är viktiga genomfartsvägar i kommunen. För dessa anser kommunen att trafiksäkerhetsåtgärder och omgestaltung behöver utredas vidare med syftet att öka säkerheten, minska vägarnas barriäreffekt samt att bidra till ett mer levande gaturum på de gåendes villkor och en attraktiv boendemiljö.

Bortom planens tidshorisont kan det bli aktuellt att studera huruvida Väg 2506 norrut kan användas för tunga transporter mellan E20 och Dahréns verksamhetsområde i Jonslund.

Gator inom utredningsområdena ska sammankopplas med befintliga strukturer och återvändsgator bör undvikas. Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska vara de prioriterade trafikslagen med utgångspunkt i en långsiktigt hållbar utveckling.

För att skapa bättre möjligheter till ett vardagsliv utan bil, där kommunens invånare i större utsträckning väljer att cykla, behöver cykelvägnätet utvecklas inom orterna, mellan orterna och in till centralorten Nossebro. Det omgivande landskapet i och runt Nossebro är relativt plant och möjligheten är god för en hög andel gång- och cykeltrafik med tanke på det korta avstånden inom orterna och till andra delar av kommunen.

och fyllas med innehåll så att de tillgodoser olika intressen och olika åldrar.

Ekonomiska konsekvenser

När jordbruksmark tas i anspråk minskar sysselsättningen kopplat till näringen och minskad möjlighet till lokal produktion av livsmedel.

En högre tillgänglighet till natur- och rekreationsområden kan ge positiva effekter på människors hälsa och därmed också ge en stor samhällsekonomisk nytta.

Övergripande konsekvenser transportinfrastruktur

Miljökonsekvenser

Nya bostadsområden och verksamhetsområden kan generera ökade mängder trafik. Det kan leda till ökade utsläpp till luft och bullerstörningar.

Att skapa en struktur som gynnar gång och cykel underlättar för fler att välja hållbara transporter vilket är bra för miljön och klimatet.

Sociala konsekvenser

Att skapa strukturer som får fler att välja cykel eller att gå ökar folkhälsan. En trafiksäkrare miljö gynnar oskyddade trafikanter, särskilt barn och unga.

Ekonomiska konsekvenser

Utbyggnad av vägar innebär stora investeringar.

Bättre vägar med högre framkomlighet och trafiksäkerhet gynnar etablering av företag och verksamheter samt ökar möjligheten för att locka till sig arbetskraft. Det är positivt för samhällsekonomi.

Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändningen i de tre orterna Jonslund, Fåglum och Lekåsa framgår av kartorna på följande sidor. Mark- och vattenanvändningen beskrivs därefter i text på efterföljande sidor.

Planerad markanvändning

Inriktningarna och rekommendationerna för respektive markanvändning gäller vid all planering och genomförande, både översiktsplanering, detaljplan, förhandsbesked och bygglov, liksom för förvaltning och utveckling av befintliga miljöer. Utöver översiktsplanen ska all planering och genomförande följa lagstiftning och andra aktuella styrdokument.

Den planerade markanvändningen redovisas som:

- Centrum
- Bostäder / Bostäder på sikt
- Verksamheter
- Grönstruktur

På mark- och vattenanvändningskartan redovisas även föreslagna stärkta kopplingar och mötesplatser på en mer schematisk nivå:

- Grönstråk - rekreation
- Huvudstråk - gestaltad gatumiljö
- Mötesplats

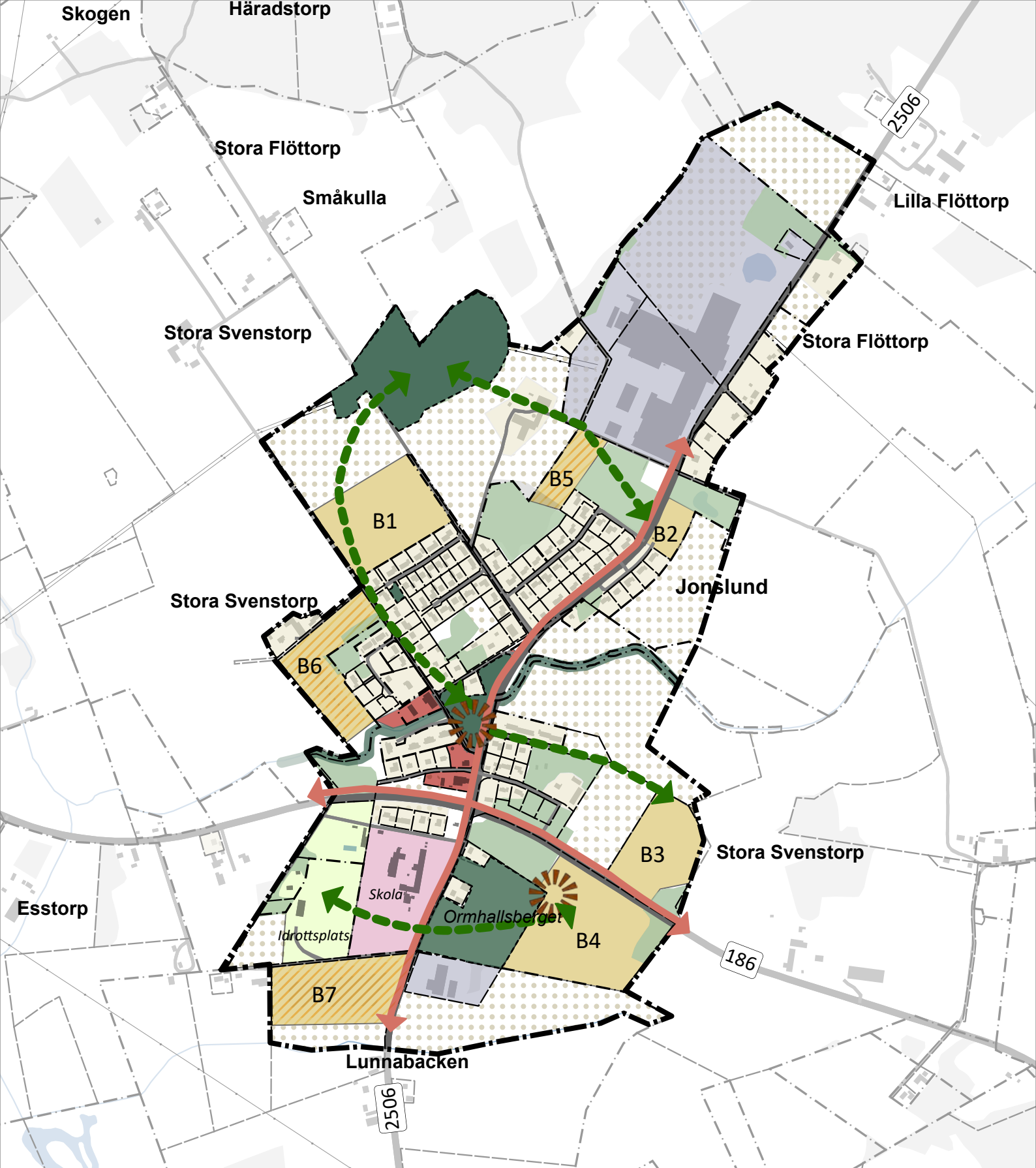
Planerad markanvändning beskrivs på följande sidor.

Befintlig markanvändning

För områden som idag är bebyggda eller planlagda föreslås användningen ”befintlig markanvändning”. Det innebär att pågående användning är det som fortsatt kommer att gälla i första hand. Förändringar kan komma att ske även inom dessa områden beroende på förutsättningarna på platsen, dock krävs en utredning för att kunna ta ställning till en förändring.

Den befintliga markanvändningen redovisas som:

- Bostäder
- Verksamheter
- Skola
- Besöksanläggningar, idrottsområde
- Grönstruktur
- Jordbruksmark, äppelodling, betesmark

JONSLUND

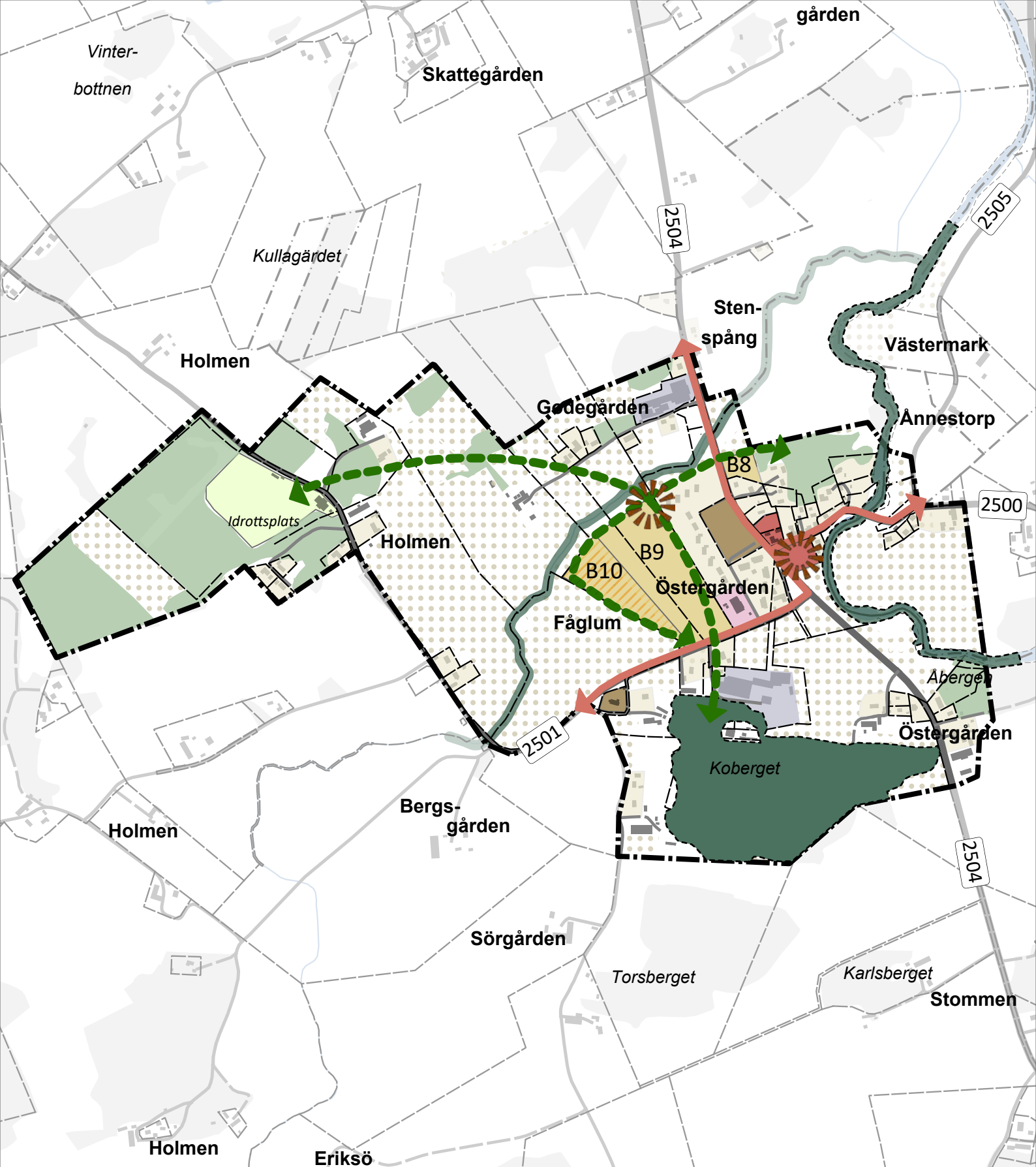
Planerad markanvändning

- Centrumutveckling
- Bostäder / Bostäder på sikt
- Verksamheter
- Grönstruktur
- Grönstråk - rekreation
- Huvudstråk - gestaltad gatumiljö
- Mötesplats

Befintlig markanvändning

- Bostäder
- Verksamheter
- Skola
- Besöksanläggning, idrottsområde
- Grönstruktur
- Jordbruksmark, äppelodling, betesmark

0 100 200 m N
 Skala: 1:10 000 (A4)

FÅGLUM

Planerad markanvändning

- Centrumutveckling
- Bostäder / Bostäder på sikt
- Verksamheter
- Grönstruktur
- Grönstråk - rekreation
- Huvudstråk - gestaltad gatumiljö
- Mötesplats

Befintlig markanvändning

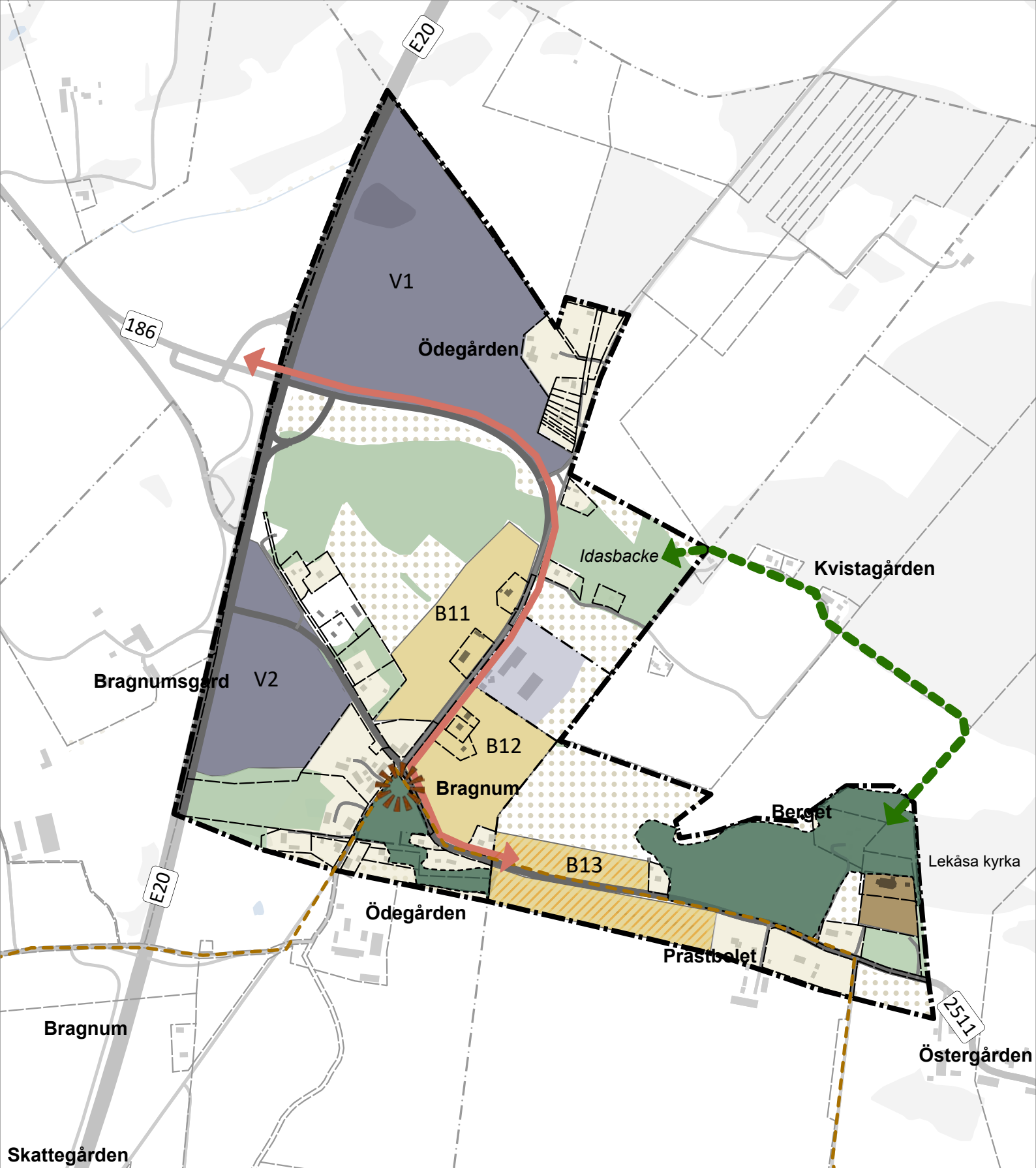
- Bostäder
- Verksamheter
- Kyrka, begravningsplats
- Förskola
- Besöksanläggning, idrottsområde
- Grönstruktur
- Jordbruksmark, betesmark

0 100 200 m

Skala: 1:10 000 (A4)

N

LEKÅSA

Planerad markanvändning

- Bostäder / Bostäder på sikt
- Verksamheter
- Grönstruktur
- Grönstråk - rekreation
- Huvudstråk - gestaltad gatumiljö
- Mötesplats

Befintlig markanvändning

- Bostäder
- Verksamheter
- Kyrka, begravningsplats
- Grönstruktur
- Jordbruksmark, betesmark
- Pilgrimsleden Lödöse - Skara

0 100 200 m N
Skala: 1:8000 (A4)

Bebyggelsestruktur

Centrum

Övergripande inriktningar

Målsättningen är att centrumfunktionerna i Jonslund och Fåglum ska värnas och att möjlighet ska finnas för utveckling. De centrala delarna bör utvecklas med en tätare struktur med blandade funktioner och något högre byggnader.

Blandade funktioner, med bostäder, kontor och handel innebär att det rör sig fler människor i området både dag- och kvällstid. Det ökar i sin tur både tryggheten och attraktiviteten. Utformningen av byggnader, platser och stråk ska signalera att centrumfunktionen. Lokaler och skyltfönster i bottenvåningen ska eftersträvas.

De centrala områdena ska vara inkluderande och lätta att röra sig i för alla människor. Gaturummen bör vara utformade för att underlätta för gående och cyklister. Gatuutformningen ska signalerar låg hastighet. Den lokala handeln utvecklas i samarbete med lokala aktörer för att stärka orternas identitet.

Utemiljön planeras för att upplevas som trygga och välkomnande och utformas för att bevara och utveckla ekosystemtjänster, exempelvis genom att hantera skyfall, dagvatten och värmeböljor.

Centrumområdet behöver lätt kunna nås med alla trafikslag och rymma plats för framtidens kollektivtrafiklösningar. Vid förtätning och omvandling är det särskilt viktigt att beakta framkomligheten för räddningstjänst.

Övergripande rekommendationer

Centrumutveckling ska föregås av detaljplanering och tillhörande relevanta utredningar.

Särskilda krav kan ställas på gestaltning av exempelvis gaturum, allmänna platser, skyltar och bottenvåningar. Gestaltning kan hanteras i ett gestaltungsprogram eller genom andra riktlinjer.

Säkerställ utrymme för rening, fördröjning och infiltration av dagvatten i detaljplan. Lokalt omhändertagande av dagvatten ska eftersträvas. Eftersträva öppna dagvattenlösningar som en del i robust hantering av dagvatten.

Centrumutveckling

Se inriktningar och rekommendationer för *Centrum*. Nedan följer kompletterande beskrivningar av förhållanden av väsentlig betydelse samt inriktningar och rekommendationer för områden som föreslås som *centrumutveckling*.

Centrumutveckling Jonslund

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Omvandlingsområde för centrumutveckling med bostäder, kontor, service och småskalig handel i kombination med offentliga rum med plats för attraktiva mötesplatser och ekosystemtjänster i strategiskt och kollektivtrafikhärläge.

Bebyggelsen bör utformas med 2 våningar med möjlighet till enstaka högre byggnad med uppskattningsvis ca 10-20 bostäder

Riskfrågor kopplade till Väg 186 behöver studeras särskilt i kommande skede.

Avståndet till Viskebacken behöver beaktas i fortsatt planering med avseende på riskfrågor kopplade till vattendraget.

Omprovning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Området rymmer idag busshållplats, närbutik, bostäder med mera i ett centralt läge i en av kommunens utpekade kärnor.

Området omfattas av detaljplan.

Vattenförekomsten Viskebacken rinner i anslutning till området och området berör markavvattningsföretag.

Inom området finns två potentiellt förorenade områden. Ett område har riskklass 3 måttlig risk (träimpregnering), det andra området har status mindre känslig markanvändning (drivmedelsanläggning).

Väg 186 som avgränsar området i söder är en rekommenderad sekundärväg för farligt gods.

Centrumutveckling Fåglum

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Omvandlingsområde för centrumutveckling med småskalig handel, service samt mötesplatser i centralt läge i Fåglum. Ytan söder om väg 2500 lämpar sig framförallt för en mångfunktionell yta; en översvämningsbar parkmiljö och mötesplats.

Inför detaljplan behöver översvämningsrisk samt områdets stabilitetsförhållanden främst för området söder om väg 2500 studeras för att säkerställa föreslagna utvecklings lämplighet.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Området ligger strategiskt i Fåglum där service redan finns etablerad, i närheten av kollektivtrafik och intill mötet mellan väg 2500 och 2504.

Området omfattas inte av detaljplan.

Området omfattas av Nossans strandskydd.

Då området är låglänt föreligger risk för översvämnning. I anslutning till området finns ett aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordarter.

Området omfattar cirka 1 ha

Centrala Jonslund.

Området omfattar cirka 0,5 ha

Centrala Fåglum.

Bostäder

Övergripande inriktningar

Inom områden med beteckningen *Bostäder* finns olika former av boenden av varaktig karaktär men även i viss mån handel, service och andra arbetsplatser samt gator och infrastruktur. Det är här tillskottet av de nya bostäderna kommer koncentreras. Förtätning kan ske exempelvis genom avstyckning av enstaka villatomter eller genom att växla en villa mot ett mindre flerbostadshus inom befintliga bostadsområden samt utbyggnad av nya områden som nya årsringar i nära anslutning till befintlig bebyggelse. Här kan också framtida utbyggnad av samhällsservice som förskolor och äldreboenden ske, och finmaskig grönstruktur och mötesplatser utvecklas.

Essunga kommun strävar mot en bredare bostadsmarknad för grupper som efterfrågar bostäder som det idag finns för få av i kommunen, till exempel yngre som vill flytta hemifrån och äldre som vill lämna villan för ett bekvämare boende. I de mindre orterna Jonslund, Fåglum och Lekåsa är dock huvudfokus familjer som vill bo i småhus.

Bostadsformer som passar äldre och personer med funktionsvariationer bör i första hand lokaliseras nära handel, service och kollektivtrafik och grönområden med ett gott lokalklimat.

Gemensamma miljöer bör planeras för en universell utformning där alla kan ta sig fram, oavsett eventuell funktionsvariation. Vid ombyggnads- och nybyggnadsprojekt bör miljön för gående förbättras. Gestaltning av miljöerna och bebyggelsen bör ha utgångspunkt i den gåendes ögonhöjd och hastighet. För att barn självständigt ska kunna ta sig runt i orterna ska det vara enkelt och säkert att promenera eller cykla till närmaste lekplats, skola och andra viktiga målpunkter.

Lekplatser, grönområden, parker, gatumiljöer och torg utformas för att upplevas trygga och välkomnande och för att bevara och utveckla ekosystemtjänster, exempelvis genom att hantera skyfall, dagvatten och värmeböljor.

Vid planering av om- och nybyggnation ska klimatförändringar och översvämningsrisker beaktas för långsiktig hållbarhet.

Övergripande rekommendationer

Jonslund är till stora delar detaljplanelagd, Fåglum omfattas av två detaljplaner och Lekåsa saknar detaljplan. Prövning bör i första hand ske inom ramen för befintlig detaljplan alternativt genom ändring av eller upprättande av ny detaljplan där sådan finns.

Utveckling av större områden ska föregås av detaljplanering och tillhörande relevanta utredningar.

Behovet av grönstruktur, skola och annan samhällsservice studeras särskilt i samband med planering av större utbyggnadsområden. Den befintliga transportinfrastrukturen så som vägar samt gång- och

cykelvägar ska beaktas vid planering av ny bebyggelse och utvecklas i takt med att utbyggnadsområden byggs ut.

Kommunen ska vara restriktiv vad gäller att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för översvämning.

Vid om- och nybyggnation ska framtida klimatförhållanden beaktas så att effekter av exempelvis värmeböljor eller skyfall begränsas.

Säkerställ utrymme för rening, fördröjning och infiltration av dagvatten i detaljplan. Lokalt omhändertagande av dagvatten ska eftersträvas. Eftersträva öppna dagvattenlösningar som en del i robust hantering av dagvatten.

Utredningsområde för bostäder

På följande sidor följer kompletterande beskrivningar av förhållanden av väsentlig betydelse samt inriktningar och rekommendationer för de områden som föreslås som *Utredningsområde bostäder*.

Utredningsområde bostäder på sikt

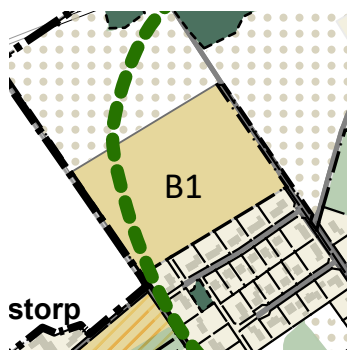
Se inriktningar och rekommendationer för *Bostäder*. För *Utredningsområde bostäder på sikt* gäller även rekommendationen:

Områdena utgörs idag av brukningsvärd jordbruksmark och ska därför inte tas i anspråk förrän på lång sikt enligt planens utbyggnadsprinciper om etappvis utbyggnad.

På följande sidor kompletterande beskrivningar av värden och hänsyn samt inriktningar och rekommendationer för områden som föreslås som *Utredningsområde bostäder på sikt*.

*Nyligen färdigställt
bostadsområde i Fåglum.*

Området omfattar cirka 3 ha

Utredningsområde bostäder - B1 Sälgvägen

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser som en ny årsring intill befintlig bebyggelse intill Kastanjevägen och Sälgvägen. Kopplingar till omgivande landskap med naturområde (Småkulla) i norr, mindre naturområde i öst och befintlig bebyggelse. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 10 - 20 bostäder).

Omprovning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad på platsen upplevs logisk utifrån att den kan docka an till befintligt bostadsområde och infrastruktur. Nära natur, centrala Jonslund och med utblickar i jordbrukslandskapet. Ny entré till orten.

Området omfattas inte av detaljplan.

Området utgörs idag av brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området berör markavvattningsföretag.

Utredningsområde bostäder - B2 Björkvägen

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling av bostäder med utblick över jordbrukslandskapet. Området ligger utmed Jonslunds huvudgata Björkvägen/Väg 2506 mellan en park och befintliga bostäder. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor och radhus (ca 3-6 bostäder).

Buller och riskfrågor kopplade till tung trafik längs Björkvägen samt Dahréns behöver studeras i den fortsatta planeringen.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad i bebyggelselucka i anslutning till befintliga bostäder och infrastruktur. Nära park, centrala Jonslund och med utblickar i jordbrukslandskapet.

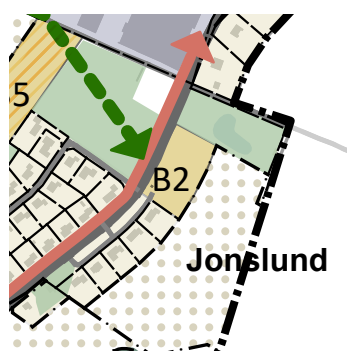
Området omfattas av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området berör grundvattenförekomsten Jonslund som omfattas av krav enligt dricksvattenföreskrifterna och vattendirektivets artikel 7.

Tung trafik längs Björkvägen/Väg 2506 som avgränsar området i väster.

Området ligger i närheten av Dahréns som bedriver miljöfarlig verksamhet. Området är klassificerat som ett potentiellt förorenat område, riskklass 1 mycket stor risk (halogenerade lösningsmedel).

Området omfattar cirka 0,5 ha

Utredningsområde bostäder - B3 Svenstorp

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser med utblick över jordbrukslandskap och fruktlanden vid Jonslundsäppet. Kopplingar till befintlig bebyggelse västerut och planerad bebyggelse söderut på andra sidan av Väg 186. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 20 - 30 bostäder).

Framtida fortlevnad och utveckling av befintlig verksamhet vid äppelodlingen ska värnas som en kvalitet för det nya området.

Lämplig angöring för olika trafikslag samt buller och riskfrågor kopplade till Väg 186 behöver studeras i den fortsatta planeringen.

Omprövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad på kommunal mark i anslutning till trevliga miljöer kring äppelodlingen, nära centrala Jonslund.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området berör grundvattenförekomsten Jonslund som omfattas av krav enligt dricksvattenföreskrifterna och vattendirektivets artikel 7.

Vattenförekomsten Viskebäcken rinner i anslutning till området.

Delar av området är låglänt och enligt skyfallskartering finns risk för ansamling av vatten.

Området berör markavvattningsföretag.

Väg 186 som avgränsar området i söder är en rekommenderad sekundärväg för farligt gods.

Utredningsområde bostäder - B4 Öster om Ormhallsberget

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser som en ny årsring öster om Ormhallsberget. Kopplingar till Ormhallsbergets friluftslivsområde och skola västerut och på längre sikt norrut mot föreslaget utbyggnadsområde. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 25 - 40 bostäder).

Lämplig angöring för olika trafikslag samt buller och riskfrågor kopplade till Väg 186 behöver studeras i den fortsatta planeringen.

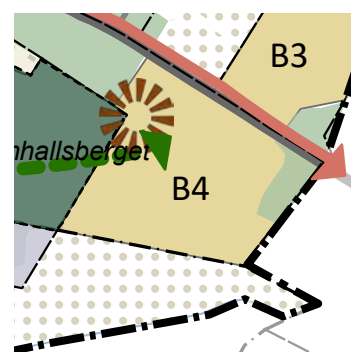
Omprövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad i anslutning till naturområdet Ormhallsberget nära skola och idrottsanläggningar. Ny entré till orten.

Området omfattar cirka 2 ha

Området omfattar cirka 4 ha

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området angränsar till grundvattenförekomsten Jonslund som omfattas av krav enligt dricksvattenföreskrifterna och vattendirektivets artikel 7.

Delar av området är låglänt och enligt skyfallskartering finns risk för ansamling av vatten.

Området berör markavvattningsföretag.

Väg 186 som avgränsar området i norr är en rekommenderad sekundärväg för farligt gods.

Utredningsområde bostäder på sikt - B5 Apelvägen

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse, parkområde, mindre naturområde, jordbruk och Dahréns verksamhetsområde. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor eller radhus men även flerbostadshus om 1-2 våningar är möjligt (ca 5 - 15 bostäder).

Buller och riskfrågor kopplade till Dahréns behöver studeras i den fortsatta planeringen.

Omprövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad intill park och i anslutning till befintliga bostäder och infrastruktur.

Området omfattas av detaljplan.

Området utgörs idag av brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området ligger i närheten av Dahréns som bedriver miljöfarlig verksamhet. Området är klassificerat som ett potentiellt förorenat område, riskklass 1 mycket stor risk (halogenerade lösningsmedel).

Området berör ett flertal markavvattningsföretag.

Utredningsområde bostäder på sikt - B6 Hasselvägen

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser som en ny årsring intill befintlig bebyggelse längs Hasselvägen. Kopplingar till omgivande landskap och befintlig bebyggelse i centralt läge. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 10 - 15 bostäder).

Området omfattar cirka 1 ha

Området omfattar cirka 2,5 ha

Avståndet till Viskebacken behöver beaktas i fortsatt planering med avseende på rikfrågor kopplade till vattendraget.

Omprövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad som upplevs logisk utifrån att den kan docka an till befintligt bostadsområde och infrastruktur. Nära centrala Jonslund.

Området omfattas inte av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Vattenförekomsten Viskebacken rinner i anslutning till området och området berör markavvattningsföretag.

I anslutning till området finns ett potentiellt förorenat område, riskklass 3 måttlig risk (träimpregnering).

Utredningsområde bostäder på sikt - B7 Lunnabacken

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser intill hästgård och med närhet till förskola, skola och idrottsanläggning. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor, radhus eller flerbostadshus om 1-2 våningar (ca 10 - 20 bostäder).

Avståndet till vattendraget behöver beaktas i fortsatt planering med avseende på rikfrågor kopplade till vattendraget.

Omprövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Utbyggnad i anslutning till skola, förskola och idrottsanläggning med förutsättning för att skapa unika hästnära boendemiljöer.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Delar av området är låglänt och enligt skyfallskartering finns risk för ansamling av vatten kopplat till det mindre vattendraget som rinner söder om föreslaget område.

Området berör ett flertal markavvattningsföretag.

Planområdet angränsar i sydlig riktning till fastighet Lunnabacken 2:1 där det idag finns stallverksamhet (stall Lunnabacken).

Hästverksamheter kan innebära olägenheter för människors hälsa genom exponering för hästallergen, lukt från hästar och gödselhantering.

Väg 2506 avgränsar området i öster. Vägen har en hastighetsbegränsning på 70 km/timme.

Området omfattar cirka 0,5 ha

Utredningsområde bostäder - B8 Kvarnen

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder längs väg 2504 centralt i Fåglum i anslutning till hembygdsgården. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor, radhus eller flerbostadshus om 1-2 våningar (ca 3-8 bostäder).

Områdets utformning och bebyggelsehöjder ska studeras med avseende på närhet till landmärket kvarnen och kulturmiljön.

Buller och riskfrågor kopplade till Väg 2504, översvämningsrisk samt stabilitetsförhållanden behöver studeras särskilt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad i centralt läge i Fåglum.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Intill området finns en bergrygg med två fornlämningar L1963:7438 (hög), L1963:7440 (hög) samt en övrig kulturhistorisk lämning L1963:7439 (hög).

Vattenförekomsten Dänningen rinner i anslutning till området.

Området berör markavvattningsföretag.

I anslutning till området finns ett aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordarter.

Utredningsområde bostäder - B9 Östergården östra

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder och mötesplatser med utblick över jordbrukslandskap. Ansluter till ny befintlig bebyggelse och förskola österut samt planerat grönstråk. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 25 - 35 bostäder).

Översvämnings och stabilitetsfrågor kopplade till Dänningen behöver studeras särskilt i den fortsatta planeringen.

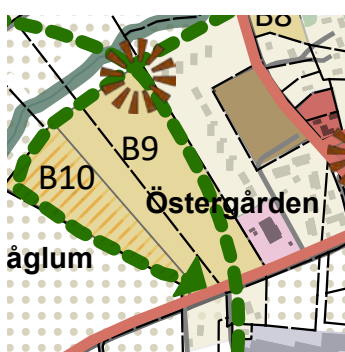
Omrövning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad på platsen upplevs som en logisk fortsättning på påbörjad bostadsutveckling i Fåglum. Bebyggelsen kan docka an till befintligt infrastruktur. Nära förskola och med utblickar i jordbrukslandskapet.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området omfattar cirka 3,5 ha

Vattenförekomsten Dänningen rinner i anslutning till området.

Skyfallskartering saknas för området.

Området berör markavvattningsföretag.

Utredningsområde bostäder på sikt - B10 Östergården västra

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

En nästa etapp och årsring vid Östergården får utveckling med bostäder och mötesplatser. Ansluter till föreslagen bebyggelse (B9) och förskola österut samt planerat grönstråk. Utbyggnaden föreslås ske i huvudsak i form av villor och radhus (ca 25 - 35 bostäder).

Översvämnings och stabilitetsfrågor kopplade till Dänningen behöver studeras i den fortsatta planeringen.

Omprovning av markavvattningsföretag kan bli aktuellt.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutbyggnad som en logisk fortsättning på område B10.

Bebyggelsen kan docka an till befintligt infrastruktur. Nära förskola och med utblickar i jordbrukslandskapet.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Vattenförekomsten Dänningen rinner i anslutning till området.

Området berör markavvattningsföretag.

Inom området finns övrig kulturhistorisk lämning L1963:7506 (fyndplats för en stenysa).

Utredningsområde bostäder - B11 Lekåsa västra

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder längs väg 2511 centralt i Lekåsa i anslutning till befintlig bebyggelse. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor och radhus (ca 10 bostäder).

Buller och riskfrågor kopplade till Väg 2511 bör studeras vidare.

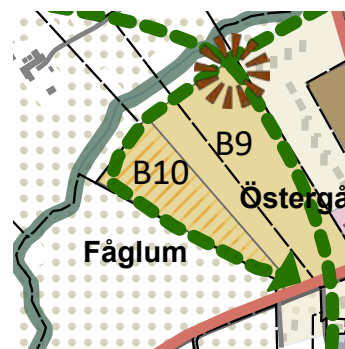
Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutveckling som kompletterar bebyggelse längs "bygatan".

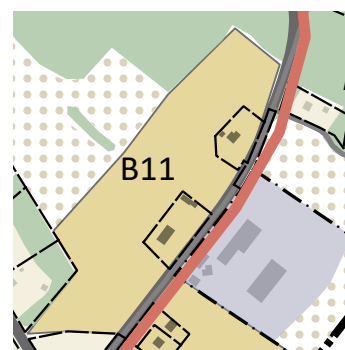
Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

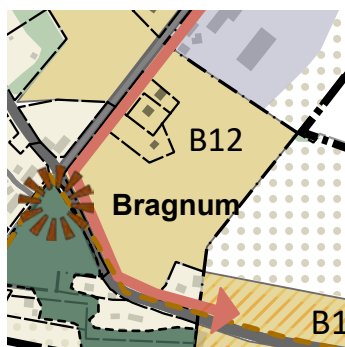
Inom området finns en fornlämning L1959:3547 (vägmärke) och i anslutning till området finns en möjlig fornlämning L1962:8589 (lägenhetsbebyggelse).

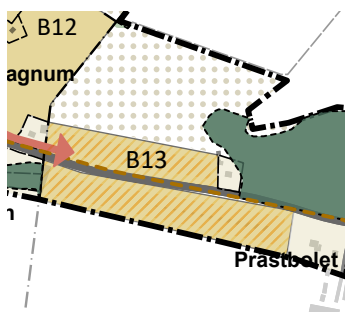
Området omfattar cirka 1,5 ha

Området omfattar cirka 3,5 ha

Området omfattar cirka 3,5 ha

Området omfattar cirka 4 ha

Utredningsområde bostäder - B12 Lekåsa östra

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder längs väg 2511 centralt i Lekåsa i anslutning till befintlig bebyggelse. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor och radhus (ca 10-20 bostäder).

Buller och riskfrågor kopplade till Väg 2511 bör studeras vidare.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Bostadsutveckling som kompletterar bebyggelse i centralt läge. 1

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Området berör markavvattningsföretag.

Ett område klassat som känslig markanvändning finns registrerat i området.

Utredningsområde bostäder på sikt - B13 Prästbolet

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Utveckling med bostäder längs väg 2511 centralt i Lekåsa i anslutning till befintlig bebyggelse. Utbyggnaden föreslås ske i form av villor och radhus (ca 10-25 bostäder).

Buller och riskfrågor kopplade till Väg 2511 bör studeras vidare.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Möjlighet att bygga vidare på befintlig struktur och länka samman Lekåsa med Prästbolet och Lekåsa kyrka.

Området omfattas ej av detaljplan.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

I området finns en övrig kulturhistorisk lämning L1962:8677 (minnesmärke).

Verksamheter

Övergripande inriktningar

Områden för verksamheter som är störande för omgivningen på något sätt och inte är förenliga med bostäder. Det kan till exempel vara verksamheterna som är ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller eller lukt. Här ingår såväl traditionella industriområden som större handelscentrum och annan verksamhet.

Essunga kommun vill öka andelen arbetsplatser inom kommunen och det ska vara lätt och gå snabbt att etablera sig som företag. Kommunen har en god plan- och markreserv för verksamheter inom befintliga verksamhetsområden i centralorten Nossebro men ser ett behov och en möjlighet att etablera nya verksamhetsområden intill E20.

Vid utveckling av kommunens verksamhetsområden ska omsorg läggas vid gestaltning, inramning och tillgänglighet. Verksamheterna ska vara lätta att nå med cykel och kollektivtrafik samtidigt som att transporter till och från dessa kan ske på ett trafiksäkert sätt.

Övergripande rekommendationer

Bebyggelseutveckling på verksamhetsmark ska föregås av detaljplanering och relevanta utredningar.

Utredningsområde för verksamheter

På följande sidor följer kompletterande beskrivningar av förhållanden av väsentlig betydelse samt inriktningar och rekommendationer för områdena de områden som föreslås som *Utredningsområde för verksamheter*.

V1 Lekåsamotet

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

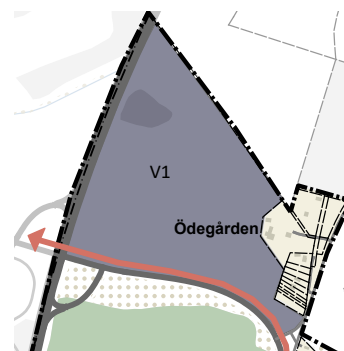
Området föreslås utvecklas till verksamhetsmark med fokus på störande, ytkrävande och personalintensiva verksamheter med behov av god tillgänglighet.

Vid fortsatt planering bör frågor kopplade till påverkan på landskapsbilden lyftas samt ett helhetsgrepp tas kring vatten-, avlopp- och dagvattenfrågor. Dialog bör hållas med Trafikverket kring lämpligt hänsynsavstånd till E20.

Förhållanden av väsentlig betydelse

Läget vid trafikmotet är viktigt som entré till och skyltfönster för kommunen sett från E20 samtidigt ett bra skyltläge för företag som vill synas. Läget är även bra ur transporthänseende och för arbetspendling.

Området är tillgängligt med kollektivtrafik genom busshållplats Lekåsa öster om E20 (ca 150 meters promenad) som idag trafikeras

Området omfattar cirka 14 ha

av buss mellan Nossebro och Vårgårda station med vidare tågförbindelser.

Väg E20 är utpekad som riksintresse för kommunikationer.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

I anslutning till området finns bostäder.

Inom området finns lågpunkter med risk för ansamling av vatten.

Området berör markavvattningsföretag.

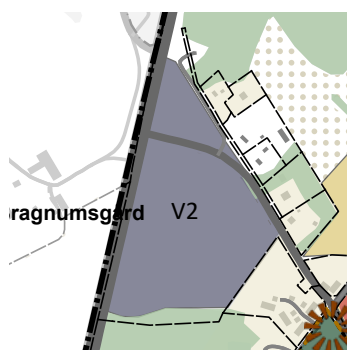
Kommunalt vatten- och avlopp saknas i närområdet.

V2 Bragnum

Områdesspecifika inriktningar och rekommendationer

Ett mindre verksamhetsområde föreslås intill E20 i Bragnum i västra Lekåsa för mindre störande verksamheter som inte alstrar stora trafikmängder eller transporter. Området är ca 4,5 ha stort.

Vid fortsatt planering bör ett helhetsgrepp tas kring vatten-, avlopp- och dagvattenfrågor. Dialog bör hållas med Trafikverket kring lämpligt hänsynsavstånd till E20.

Området omfattar cirka 6 ha

Förhållanden av väsentlig betydelse

Läget vid E20 innebär ett bra skyltläge för företag som vill synas. Läget är även bra ur transporthänseende och för arbetspendling, men trafiken behöver ledas genom bostadsbebyggelsen.

Området är tillgängligt med kollektivtrafik genom busshållplats Lekåsa öster om E20 (ca 1,5 km promenad) som idag trafikeras av buss mellan Nossebro och Vårgårda station med vidare tågförbindelser.

Väg E20 är utpekad som riksintresse för kommunikationer.

Området omfattar brukningsvärd jordbruksmark. Det ingår i ett uppmärksamhetsområde för odlingslandskapet enligt länsstyrelsens utredning kring grön infrastruktur.

Inom området finns lågpunkter med risk för ansamling av vatten.

I anslutning till området finns bostäder.

Området berör markavvattningsföretag.

Kommunalt vatten- och avlopp saknas i närområdet.

Grön- och blåstruktur

Grönstruktur

Övergripande inriktningar

Inom områden med beteckningen Grönstruktur finns parker och naturområden som är viktiga för rekreation och bostadsnära friluftsliv. Eftersom planen skapar förutsättningar för fler bostäder och invånare är det viktigt att bevara och utveckla de grönområden som finns för att möta behovet av lättillgängligt friluftsliv och rekreation hos en växande befolkning.

Grönstrukturen ska vara lätta att nå till fots och med cykel.

Grönområden och parker ska utformas så att de upplevs trygga och välkomnande och för att bevara och utveckla ekosystemtjänster, exempelvis genom att hantera skyfall, dagvatten, värmeböljor eller för att dämpa buller.

Övergripande rekommendationer

Oförändrad markanvändning eftersträvas till stora delar inom grönområdena.

Natur- och kulturmiljövärdena på platsen ska värnas.

Mindre byggnader eller anläggningar för friluftsliv, så som vindskydd, samt åtgärder som stärker kopplingar för friluftsliv och närrekreation kan prövas.

Ny bebyggelse och anläggningar får inte bryta värdefulla gröna samband.

Genom tydliga entréer, skyltning eller förbättrade stigsystem kan tillgängligheten till och inom områdena öka. Grönområdenas naturkaraktär med befintliga träd och annan växtlighet bevaras i möjligaste mån. Sociala värden kan utvecklas exempelvis genom picknickplatser, utegym eller utomhusklassrum.

Grönstråk - rekreation

Övergripande inriktningar

Grönstråk som förbinder bostadsområden med parker, idrottsplatser och grön- och vattenområden ökar upplevelsen av närhet och kan bidra till att fler hittar ut till ett grönområde.

Grönstråken kan utformas med hjälp av tydlig skyltning, sittplatser med möjlighet att vila eller genom planteringar som skapar svala stråk.

Grönstråken kan även i viss mån fungera som spridningsvägar för djur och växter mellan olika grön- och vattenområden.

Övergripande rekommendationer

Grönstråken ska stärka möjligheten till lättillgänglig vardagsmotion, cykelutflykter eller promenad och ska därför förbinda områden där människor bor med grönområden.

Grönstråk bör ha en hög krontäckningsgrad så att svala stråk skapas, vilket är särskilt viktigt för känsliga grupper så som barn och äldre.

Gröna inslag i gaturummen så som alléer och träd ska bevaras och förstärkas vid eventuella luckor.

Rundslingor med olika längder bör prioriteras.

Mötesplats

Övergripande inriktningar

Beteckningen Mötesplats visar centrala platser i anslutning till parker och naturområden som föreslås utvecklas som mötesplatser i respektive ort. Eftersom planen skapar förutsättningar för fler bostäder och invånare är det viktigt att utveckla attraktiva mötesplatser med sociala värden, exempelvis picknick- och grillplatser eller lekplatser.

Målpunkterna ska vara lätta att nå till fots och med cykel och tillgängliga.

De ska utformas generationsövergripande så att de upplevs trygga, omhändertagna, välgestaltade och välkomnande för alla åldrar.

Övergripande rekommendationer

Natur- och kulturmiljövärdena på platsen ska värnas.

Mindre byggnader eller anläggningar för rekreation, så som vindskydd, kan prövas.

Ny bebyggelse och anläggningar får inte bryta värdefulla gröna samband.

*En mötesplats föreslås
utvecklas i centrala Jonslund.*

Infrastruktur

Huvudstråk - gestaltad gatumiljö

Övergripande inriktningar

Genom de tre orterna passerar större vägar, huvudstråk, som samtidigt som de är transport- och genomfartsvägar också fyller funktionen som huvudgator i respektive ort, något som ställer höga krav på vägens utformning. Samtidigt som de ska vara framkomliga för motorfordon ska fokus ligga på trafiksäkerhet och en gestaltning som upplevs trygg, tydlig och tilltalande för de oskyddade trafikanterna.

Övergripande rekommendationer

I och med den befolkningsökning som planen medför är det av stor vikt att föra dialog med väghållaren trafikverket och ta ett helhetsgrepp om trafiksituationen längs huvudstråken i de tre orterna genom att kartlägga problem, studera lämpliga åtgärder och ta fram gestaltungs-förslag.

Rörelse till fots och på cykel längs huvudstråken ska ske på sammanhängande trottoarer, gång- och cykelbanor eller på annat sätt tydligt anvisade ytor.

Miljön ska upplevas omhändertagen och ha en hög detaljeringsnivå som speglar omgivande bebyggelse. En gestaltad gatumiljö ger mervärden lokalt och stärker orterna som attraktiva boendemiljöer samtidigt som det signalerar behovet av extra uppmärksamhet för genomfartstrafiken.

Omledning av transporter genom Jonslund

Verksamhetsområdet i norra Jonslund (Dahréns) alstrar mycket trafik och tunga transporter. Trafiken kommer från E20 Lekåsamotet via väg 186 och därefter väg 2506 som även utgör huvudgata i Jonslund.

För att skapa en trygg och lugn gatumiljö genom Jonslund behöver trafiken genom orten på sikt minska. Idag finns ingen alternativ väg till verksamhetsområdet vilket är en fråga som kommunen avser aktualisera. En ombyggnad av väg 2506 norrifrån med anslutning till E20 ses som ett möjligt alternativ som skulle gynna Jonslunds framtida utveckling.

Väg 2506/Björkvägen utgör huvudgata i norra Jonslund.

Mellankommunala frågor

Samordning

Essunga kommun ingår i Västra Götalandsregionen och Skaraborgs kommunalförbund. Grannkommuner är Grästorp, Vara, Herrljunga, Vårgårda, Alingsås och Trollhättan.

I den fördjupade översiktsplanen har följande frågor identifierats som berör grannkommunerna eller kan behöva hanteras i ett regionalt perspektiv:

Nossan

Frågor som rör Nossan, däribland naturvärden, miljökvalitetsnormer för vatten och risker som rör översvämning, ras och skred. Vikten av att föra en dialog och ett samarbete med övriga kommuner kring vattendraget. Särskilt med hänsyn till pågående klimatförändringar som kan öka riskerna för översvämning, erosion, ras och skred i anslutning till ån.

Robust infrastruktur

Dialog kring hur en robust dricksvattenförsörjning kan tillskapas bör föras dels med Vara kommun, där kommunen får sitt reservvatten i från, och dels i den större kontexten utifrån den regionala vattenförsörjningsplanen för Västra Götalands län.

Vatten- och avloppsfrågan kan behöva diskuteras över kommungränsen för att hitta en hållbar lösning, särskilt vad gäller en utveckling i Lekåsa.

Ett fortsatt regionalt samarbete kring hållbar energiförsörjning är också det en viktig del i att skapa ett robust och säkert samhälle.

Hållbara resor

En fortsatt bred kommunal och regional samverkan bör ske kring kollektivtrafik för att skapa mer hållbara resor. Essunga kommun har ett pendlingsutbyte med framförallt Vara, Trollhättan, Vårgårda, Alingsås och Grästorp. Att ha tillgång till fler arbetsmöjligheter och utbildning är viktigt för att kunna upprätthålla en hög andel förvärvsarbetare och på så sätt jämna ut den demografiska försörjningskvoten. Bra pendlingsmöjligheter gynnar hela regionen.

Bostadsförsörjning och integration

Frågor som rör bostadsförsörjning och integration är viktiga att behandla på en regional nivå. Essunga kommun är med i arbetet med Strukturbild Skaraborg. Enligt strukturbilden behöver bland annat bostadsbyggande samordnas bättre över kommungränserna så att en långsiktig resurseffektivitet och hållbar utveckling kan nås.

Busshållplatsen i Jonslund.

5

Genomförande

I detta kapitel behandlas genomförandet av planförslaget genom en strategi för utbyggnaden som bl a berör etappvis utbyggnad och planberedskap samt ekonomiska genomförandefrågor och fortsatt arbete.

Strategi för utbyggnad

Planen tar höjd för en utveckling utifrån befolkningsmålet om 83 nya invånare totalt i kommunen per år. På 20 års sikt skulle det innebära en tillväxt med 30% för kommunen som helhet. Kommunen planerar för en tillväxt jämnt fördelad över kommunen, men något högre för Jonslund som pekats ut som en av kommunens kärnor i översiktsplanen.

För att denna utveckling ska ske på ett hållbart sätt är det viktigt att utbyggnaden sker samlat och etappvis. Genom att bygga ut på ett markeffektivt sätt med en balans mellan villor, radhus och lägenheter i flerbostadshus kan jordbruksmark värnas. Det är också viktigt med en god planberedskap och strategiskt markinnehav.

1. Utbyggnadsordning

Utbyggnaden ska ske enligt följande utbyggnadsprinciper:

1. Bygg ut inom befintliga detaljplaner samt förtäta inom befintlig bebyggelsestruktur.
2. Ianspråkta lämplig naturmark, dvs naturmark som inte har höga natur- eller rekreativvärden.
3. Först när ovanstående alternativ är genomförda så kan utbyggnad ske på jordbruksmark

2. Utbyggnad inom eller i direkt anslutning till befintlig bebyggelse

Genom en utbyggnad i nya årsringar runt orterna eller genom förtätning kan mervärden skapas såsom levande orter, attraktiva och lättillgängliga bostäder, hållbar transport och utökad service. Motivet är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar planering.

- Genom att skapa större och tätare orter kan resurser utnyttjas mer effektivt, något som utgör en viktig faktor ur samtliga hållbarhetsperspektiv.
- Genom att sträva efter att minimera exploatering av värdefull jordbruksmark bevaras ekonomiska, sociala och ekologiska värden.
- Genom att planera större och tätare orter främjas tillgängligheten vilket bidrar till en mer attraktiv tätort med närhet till olika målpunkter, exempelvis service, kollektivtrafik och friluftsliv. Detta främjar i sin tur gång- och cykeltrafiken.
- Utvecklingen möjliggör nybyggnation av fler boendeformer och parker. Det kan även handla om att göra områden tryggare genom nya trafiklösningar eller genom att skapa tryggare områden.

3. Etappvis utbyggnad

För att använda resurserna hållbart föreslås utbyggnaden ske etappvis. Genom att exploatera ett område i taget kan utbyggnaden ske mer rationellt och jordbruksmarken värnas genom att ianspråktagandet av mark begränsas och fragmentisering undviks.

Områdena som pekas ut för bostadsutveckling är fler eller större än vad som behövs för att möta kommunens befolkningsmål inom planens tidshorisont. De områden som pekas ut för bostadsutveckling på sikt är tänkta att tas i anspråk längre fram i tiden men kan bli aktuella tidigare om något utvecklingsområde vid fortsatta utredningar visar sig vara olämpligt.

4. Varierad bostadsmarknad

En variation av bostadstyper och upplåtelseformer behövs för att befolkningsutvecklingen ska vara balanserad och för att möta såväl medborgarnas skiftande behov som att locka till inflyttning. Det övergripande målet är god tillgång till varierade bostäder.

Läs mer

Läs mer i Essunga kommuns riktlinje för bostadsförsörjning 2021-2025 (KS 2020/251).

I Jonslund, Fåglum och Lekåsa är målsättningen en fördelning av bostäder i framförallt villor och radhus. Centralt i framför allt Jonslund föreslås en mer markeffektiv utbyggnad med lägenheter i flerbostadshus i ett kollektivtrafikhärläge.

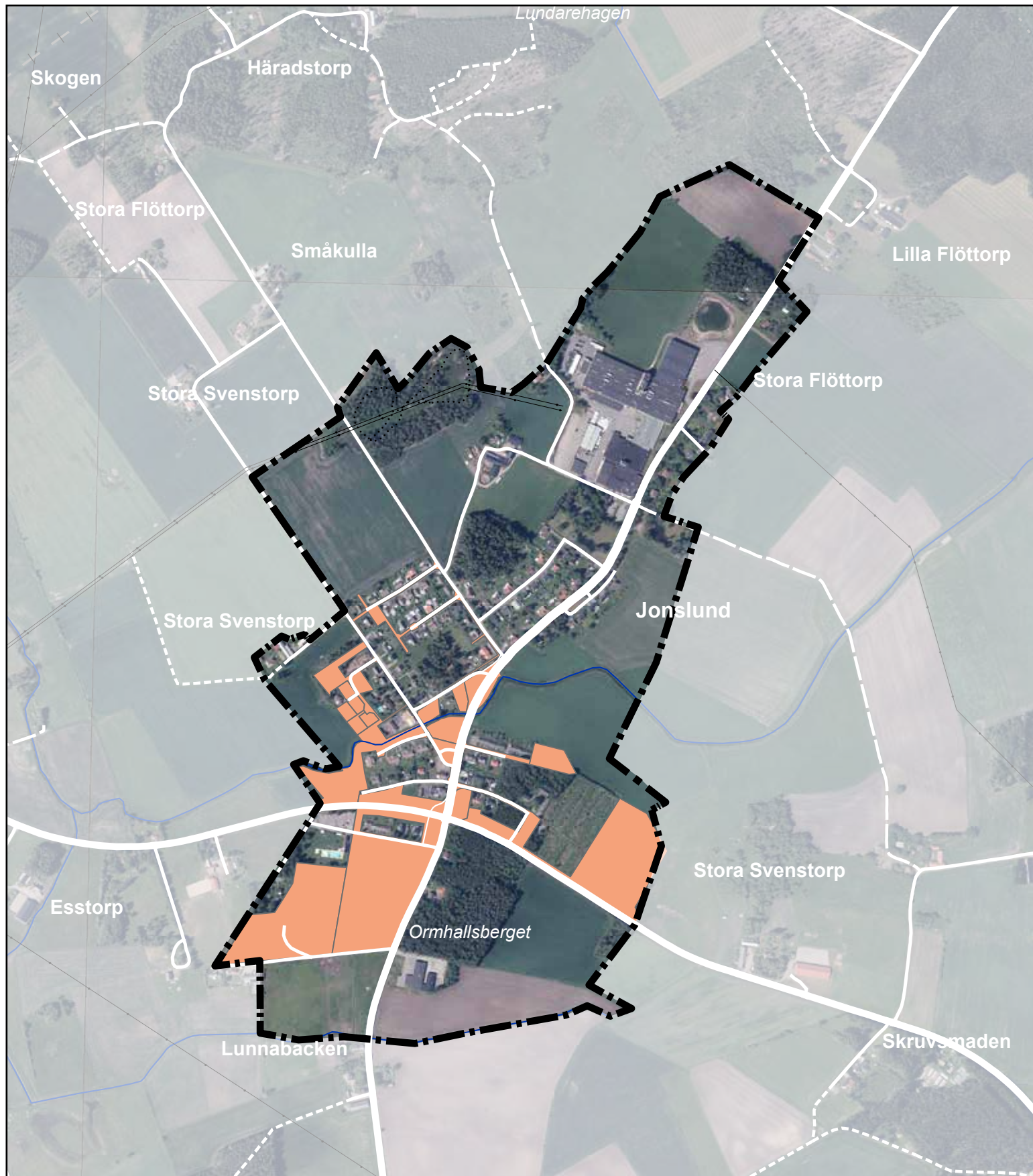
5. God planberedskap och strategiskt markinnehav

Essunga kommunen ska ha en god planberedskap. Detta innebär att det ska finnas detaljplaner som är redo att exploateras och som inte innebär för långa dröjsmål när exempelvis en exploatör är intresserad av att bygga i orterna. God planberedskap innebär också att tillhandahålla obebyggd mark för både villor och flerbostadshus. Detta för att kommunen ska vara redo när det finns intresse av att bygga och på så vis lyckas locka fler entreprenörer.

Kommunens markstrategi syftar till att stärka och möjliggöra Essungas framtida utveckling genom ett strategiskt och långsiktigt arbete med kommunens markägande. Markstrategin visar den långsiktiga inriktningen för det kommunala markinnehavet och ska säkerställa att kommunen har tillräckligt med mark för att kunna växa och utvecklas.

I ett nästa steg ska förutsättningar för ett strategiskt markinnehav arbetas fram där det framgår bland annat vilken mark kommunen ska fortsätta äga och vilken mark som är av intresse att äga i framtiden.

Kommunen har ett relativt stort markinnehav i Jonslund, delar av den obebyggda marken föreslås tas i anspråk för centrum- och bostadsutveckling. I Fåglum och Lekåsa har kommunen inget markinnehav.

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA

Kommunalt markinnehav
Jonslund

0 500
m

Ekonomi och fortsatt arbete

Exploateringsekonomi

Vid utbyggnad av bostäder och därmed fler invånare i Jonslund, Fåglum och Lekåsa samt verksamhetsområde vid Lekåsamotet ökar behovet av investeringar avseende infrastruktur och service. Ett genomförande av planförslaget innebär ekonomiska konsekvenser för både kommunen och andra aktörer. Ingen närmare ekonomisk konsekvensanalys av kommunens intäkter och kostnader för genomförandet har gjorts i detta skede. Kostnader för planering och genomförandet av detaljplaner kommer påverka kommunens budget på både kort och lång sikt.

Bostadsutbyggnad

Kostnader och investeringar gällande gator, torg, vägar, parker och friluftsområden bedöms delvis kunna finansieras genom kommunala skattemedel och försäljning av kommunal mark.

En ökad befolkning kommer att innebära nyinvesteringar på anläggningar och ledningsnät för vatten, avlopp och dagvatten. Investeringar för vatten och avlopp finansieras i första hand genom anläggningsavgifter enligt kommunens VA-taxa.

Kostnader för utbyggnad av gator och annan infrastruktur kan delfinansieras av exploateringsintäkter genom försäljning av byggklara tomter/fastigheter. Det kan också ske genom markanvisning eller genom att ålägga krav i exploateringsavtal med enskilda exploitörer.

Kostnader för att iordningsställa allmän platsmark i form av parkmark samt skötsel och vidareutveckling av rekreationsområden kommer sannolikt bli en tillkommande kostnad för kommunen. Vilket beror på att relativt låga tomtpriser i Essunga kommun medför svårigheter att genom tomtpriserna finansiera iordningställande av allmän platsmark. För de platser där kommunen är huvudman står kommunen för drift och underhåll genom skattefinansiering

I ett senare skede, när respektive detaljplan eller annan planering startar, behöver erforderliga kostnadsfördelning och kalkyler genomföras för att bedöma hur ekonomiskt hållbart projektet kan anses vara. Utredningar, planeringsarbeten, genomförande liksom kommande drift och underhåll ska sträva mot en ekonomisk hållbarhet.

Verksamhetsområde

Ett större och ett mindre verksamhetsområde föreslås i Lekåsa vilket medför nyinvesteringar av anläggningar och ledningsnät för vatten, avlopp och dagvatten. Kommunalt vatten och avlopp saknas idag i Lekåsa.

En förutsättning för fortsatt planering är en utredning av kostnadsfördelning och finansiering, exempelvis via särtaxa för Lekåsa, för att bedöma om utbyggnaden är ekonomiskt hållbar.

Finansiella utmaningar för exploatörer

I Essunga kommun finns det en problematik kring exploatörers möjligheter till finansiering. För att bankerna ska kunna låna ut pengar behöver marknadsvärdet på orten öka. Detta medför att byggnationen av flerbostadshus uteblir.

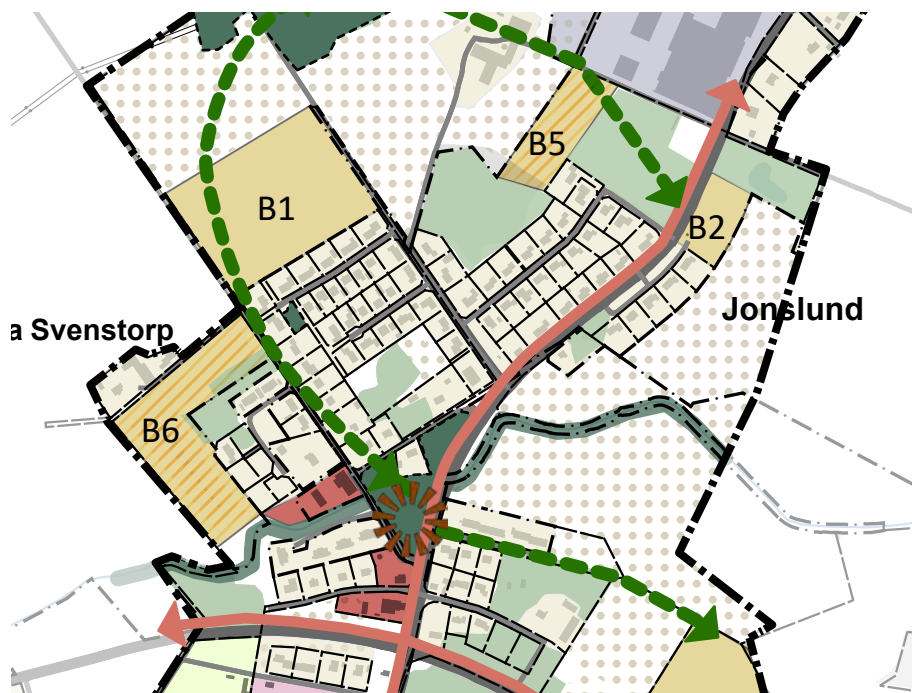
Essunga kommun behöver skapa goda förutsättningar för tillkomsten av bostäder, både i egen regi och för andra aktörer.

Ettappvis utbyggnad

En ettappvis utbyggnad innebär en möjlighet i att fördela kostnaderna mellan etapper och utbyggnadsområden. Alla kommunala investeringar kommer därmed inte samtidigt. Däremot är det av stor vikt att ha en plan för i vilket skede av etapputbyggnaden vilka investeringar kan och bör göras för en god hushållning av resurser men också framförhållning inför kommande behov.

Planprioriteringsprogrammet är ett verktyg som kan säkerställa ettappvis utbyggnad.

För att nå planens mål krävs att ett fortsatt arbete sker genom utbyggnad enligt gällande detaljplaner samt framtagande av nya, och ändring av befintliga, detaljplaner. Inför uppstart av en detaljplan ska en grov exploateringskalkyl tas fram.

Utsnitt ur mark- och vattenanvändningskartan. Områdena B1 och B2 visar planerade utbyggnadsområden. Utbyggnadsområde B1 kan på grund av sin storlek genomföras som en etapp eller delas upp i ett par olika etapper. Område B5 och B6 föreslås som utbyggnadsområden på längre sikt.

6

Förutsättningar

I detta kapitel beskrivs förutsättningar som har betydelse för planeringen. Orternas kvaliteter och utmaningar påverkar lämpliga lokaliseringar och lösningar för bl a ny bebyggelse och infrastruktur.

Grönstruktur

Naturvärden

En naturvärdesinventering (NVI) på förstudienivå har under 2024 tagits fram för Jonslund, Fåglum och Lekåsa inom ramen för arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Förstudieområdet omfattar totalt cirka 447 hektar och de tre delområdena ingår i ett mosaikartat slättlandskap med i huvudsak jordbruk, men med inslag av skogspartier.

Biotoper med särskild betydelse för biologisk mångfald har redovisats som naturvärdesbiotoper och tilldelats en preliminär naturvärdesklass. Inom förstudieområdet finns också några skyddsvärda träd.

Genom delområde Fåglum rinner Nossan. Vattendraget med omgivande stränder är strandskyddat. Inom förstudieområdet finns även flera miljöer som bedöms omfattas av generellt biotopskydd. I övrigt saknas miljöer som är skyddade enligt 7 kap miljöbalken.

Vid förstudien identifierades 40 preliminära naturvärdesbiotoper som utgörs av vattendrag, dammar, alléer, diken, gräsmarker, åkerholmar, ledlinjer, svämplan, ett skogsområde samt en artrik vägkant. En naturvärdesbiotop bedöms ha högt naturvärde (naturvärdesklass 2), fem naturvärdesbiotoper bedöms ha påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3), 29 naturvärdesbiotoper bedöms ha visst naturvärde (naturvärdesklass 4) medan 2 inte kunna klassificeras utifrån kända uppgifter.

Inom förstudieområdet med en tillhörande buffertzon på 1 kilometer har det enligt uppgifter i bland annat Artportalen påträffats 56 naturvårdsarter som är rödlistade, fridlysta eller på annat sätt skyddade samt arter som är typiska för olika Natura 2000-naturtyper eller som är sådana arter som enligt Skogsstyrelsen signalerar att ett område har höga naturvärden, så kallade signalarter. Av de naturvårdsarter som påträffats inom förstudieområdet dominerar fåglar.

I Artportalen finns två fynd av jättebalsamin registrerade utmed Nossan. I övrigt saknas registrerade fynd av invasiva arter inom förstudieområdet.

Jonslund omges av i huvudsak jordbruksmark, men även några avgränsade skogsområden. Genom området rinner vattendraget Viskebacken i ost-västlig riktning. Vattendraget mynnar i Nossan. Inom orten finns alléer och dammar liksom ett skyddsvärt träd som alla kan ha betydelse för främst djurlivet.

I Jonslund har sju naturvärdesbiotoper karterats, se karta på nästa sida. Naturvärdesbiotop J2 utgörs av ett vattendrag, Viskebacken, och är en viktig livsmiljö för olika arter och binder samman Nossan med flera andra små bäckar och diken. Området har klassificerats med *påtagligt naturvärde*.

Naturvärdesklasser

Högsta naturvärde - naturvärdesklass 1

Mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald

Högt naturvärde - naturvärdesklass 2

Stor särskild betydelse för biologisk mångfald

Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3

Påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald

Visst naturvärde - Naturvärdesklass 4

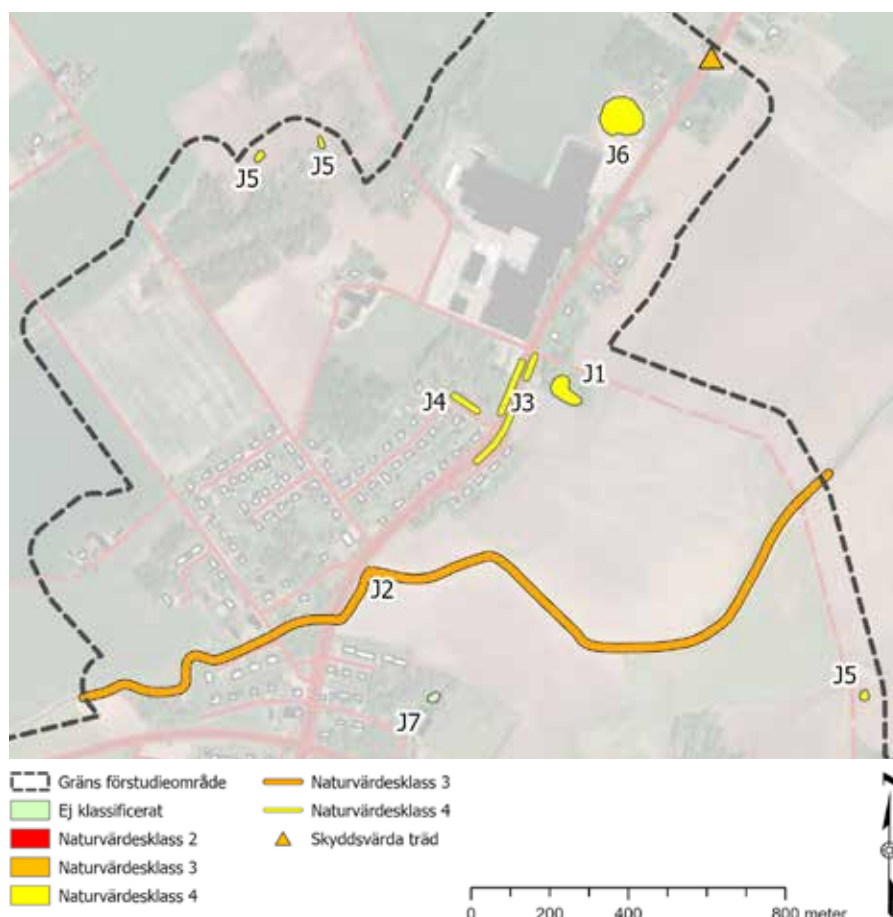
Viss särskild betydelse för biologisk mångfald

(Färgrutorna knyter an till karorna på efterföljande sidor)

Viskebäcken (J2)

Övriga naturvärdesbiotoper vid Jonslund har klassificerats som *visst naturvärde*, utom J7 som inte klassificerats. J1, J6 och J7 består av dammar som kan ha värden för bland annat fåglar och insekter. J3 och J4 består av alléer och J5 av tre åkerholmar som kan fungera som livsmiljö och gömsle för såväl små som större djur. Dammarna, alléerna samt åkerholmarna bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Området kring Fåglum utgör en mosaik av relativt småbruten jordbruksmark och mindre skogsområden. I västra kanten rinner Nossan i syd-nordlig riktning. I väst-östlig riktning rinner vattendraget Dänningen som mynnar i Nossan. Inom området finns registrerade ängs- och betesmarker, skyddsvärda träd, alléer, åkerholmar, svämplan samt ett flertal ledlinjer av diken, stenmurar och /eller träd- och buskrader varav några bedöms vara biotopskyddade. Längs Nossan råder strandskydd.

Sydväst om Fåglum ligger Fåglumsmossen som har ett rikt fågelliv.

I Fåglum har elva naturvärdesobjekt karterats. Nossan, F1 är det enda objektet som klassificerats som högt naturvärde. Nossan har ett högt biotopvärde som vattendrag och spridningskorridor och ett påtagligt artvärde (lake, färna och spetsig målarmussla).

Dänningen, F2, har klassiferats som *påtagligt naturvärde* med påtagligt biotopvärde som vattendrag och spridningskorridor samt visst artvärde. Naturvärdesbiotop F7 utgörs av en betesmark, även den med påtagligt naturvärde. Området har ett påtagligt biotopvärde som näringsfattig, kulturpräglad mark och ett visst artvärde (nattviol).

Övriga naturvärdesbiotoper har klassificerats som *visst naturvärde*, utom F11 som ej har klassificerats.

F3 utgörs av dike som bland annat kan fungera som ledlinjer och gömslen för smådjur, men också livsmiljö för insekter och vissa fågelarter. F4, F5 och F6 består av alléer och F9 omfattar sju åkerholmar som kan fungera som livsmiljö och gömsle för såväl små som större djur. F10 benämns som ledlinjer (7 st) bestående av träd- och buskrader, diken och/eller stenmurar. Åkerholmar, diken och stenmurar i jordbrukslandskapet samt alléer omfattas av det generella biotopskyddet. F8 utgörs av restaurerbar betesmark och F11 av potentiella svämplan som kan ha värden för bland annat groddjur, insekter och fåglar.

Nossan (F1)

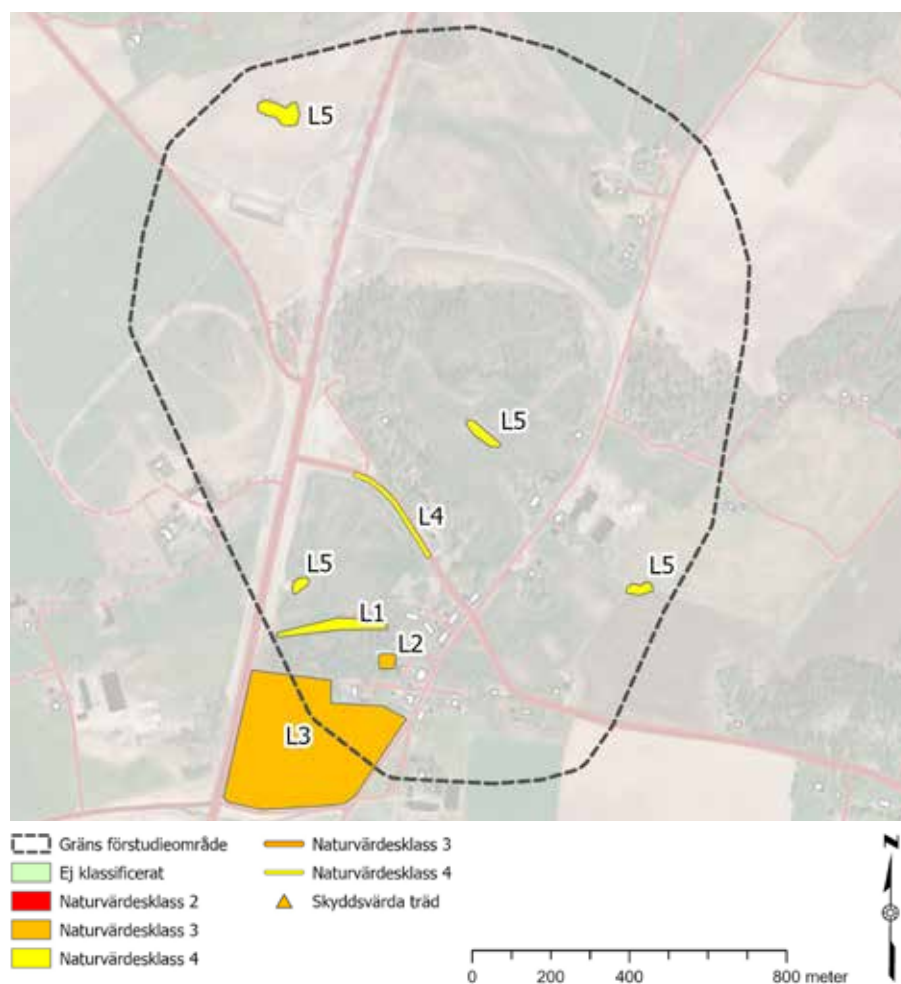

Betesmark med berghällar (L3)

Till stora delar utgörs området kring Lekåsa och Lekåsamotet av jordbruksmark, men även en relativt stor andel skogsmark. Bland de naturvärden som påträffats finns betesmark, en damm, åkerholmar, en värdefull blandskog och en artrik vägkant.

I Lekåsa har fem naturvärdesbiotoper karterats. Två av dessa har klassificerats som *påtagligt naturvärde*. L2 utgörs av en damm med påtagligt biotopvärde och L3 av betesmark med bland annat flera berghällar som utgör åkerholmar samt en damm.

Övriga karterade naturvärdesbiotoper har klassificerats som *visst naturvärde* och består av ett skogsområde, L1, med blandskog, en dubbelsidig artrik vägkant, L4, samt fyra åkerholmar, L5. Åkerholmarna bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Parker, rekreation och friluftsliv

Parker och andra gröna mötesplatser inom orterna bidrar med sociala värden såväl som ekosystemtjänster. En grön boendemiljö är mer attraktivt för boende och besökare, samtidigt som grönskan svalkar vid värmeböljor, fördröjer dagvatten och utgör livsmiljö för växter och djur.

För barn och personer med nedsatt rörelseförmåga är bostadsnära parker särskilt viktiga för lek, vila och umgänge.

Närheten till natur- och kulturlandskapet är en viktig del av kommunens attraktivitet. I takt med att kommunen växer med fler invånare och intresset för friluftsliv ökar finns också ett behov av att utveckla naturområden med exempelvis stigar, skyltning och parkering.

Parker, naturområden, aktiviteter och mötesplatser i Jonslund

Inom Jonslund finns små parker och bostadsnära natur som används och uppskattas av invånarna. I närheten av Dahrén finns två mindre parkområden med träd och gräsmattor. I den ena finns tennisbana och den andra rymmer boulebanor och en damm. Vid busshållplatsen i centrum finns en mindre park på båda sidor om Viskebacken med trevliga gräsyor och träd men utan egentliga målpunkter/aktiviteter, något som efterfrågas av Jonslunds invånare.

Vid Cypressvägen finns en kommunal lekplats och mötesplats för barn och föräldrar.

Ormhallsberget öster om skolan fungerar som ett bostadsnära naturområde och används också av skolbarnen. Väster om Dahrén finns ett mindre skogsområde med en gammal pulkabacke och promenadstigar.

Lunnehov är Elmer/Fåglum fotbollsklubbs hemmaplan och här finns två stora och två mindre gräsplaner.

Utomhusbadet i Jonslund är sommartid välbesökt både av boende i Jonslund och utifrån. Utöver två tempererade bassänger och en plaskbassäng finns stora gräsmattor med gungor, beachvolleybollplan och en grillplats. Det finns också en badscen för sommarevenemang samt en kiosk.

Vid skolan finns Jonslunds idrottshall som är 160m² stor och rymmer 50 personer. Vid skolan finns även isrinken Jonashov. Dahrén har ett gym som är öppet för anställda.

Promenader, vandring och cykling i närområdet

Boende i Jonslund med god lokalkunskap rör sig i det omkringliggande odlingslandskapet längs de mindre vägarna till fots och med cykel. Önskemål finns bland de boende om tydligare entrépunkter och skyltning av promenad- och löparrundor samt vandringsleder.

Park vid busshållplatsen

Jonslundsbadet är en viktig mötesplats och målpunkt

Promenad på grusväg vid Jonslund

FÅGLUM

Entré till Krumbo festplats

Parker, naturområden, aktiviteter och mötesplatser i Fåglum

Holmavallen och naturområdet omkring vallen är ett viktigt rekreatjonsområde och mötesplats. På Holmavallen finns utöver bollplaner även elljusspår, tennisbana, bordtennis, beachvolleybollplan, utegym och lekplats.

Krumbo festplats är en annan viktig mötesplats i bygden.

Det finns inga allmänna parker i Fåglum utöver den lilla fickparken vid entrén till Fåglum österifrån med planteringar, ett par sittplatser och utsikt mot Nossan vid en gigantisk mjölkkanne. Den gamla och nya kyrkogården utgör rofyllda parkmiljöer. Nossan och utblickarna över det öppna landskapet är värdefulla kvaliteter i Fåglum.

Promenader, vandring och cykling i närområdet

Pilgrimsleden Lödöse–Skaras utbyggda deletapp Essungaleden passerar Fåglum. En varierad vandring genom natur- och kulturrik miljö mellan Nossebro och Jämsesjön om cirka 40 km.

Ett par kilometer sydväst om Fåglum ligger Fåglumsmossen som tillsammans med Lärkemossen bildar ett 10 kvadratkilometer stort myrkomplex och som räknas till en av sydvästra Sveriges mest intressanta mossar bland annat på grund av sin ovanligt rika flora och ett rikt fågelliv.

LEKÅSA

Lekåsa kyrka inbäddad i grönska

Parker, naturområden, aktiviteter och mötesplatser i Lekåsa

Det finns inga allmänna parker i Lekåsa men kyrkogården utgör en rofylld parkmiljö liksom området vid hembygdsföreningen och Lekåsa lantbruksmuseum.

Utblickarna över det öppna landskapet är värdefulla kvaliteter i Lekåsa men gemensamma mötesplatser är en brist.

Promenader, vandring och cykling i närområdet

Essungaleden mellan Nossebro och Jämsesjön passerar även Lekåsa.

Jämsesjön söder om Lekåsa är en välbesökt liten skogssjö med två små badplatser. Den ena badplatsen har sandstrand, brygga, omklädningsrum, bastu, grillplats och torrdass. Den andra har en parkering, badbrygga och torrdass. Runt sjön går Kärringleden med grillplatser och stenhällar som används för picknick.

Ekosystemtjänstanalys

Alla de nyttor som naturen ger oss människor och som både direkt och indirekt bidrar till vår välfärd och livskvalitet kallas för ekosystemtjänster. Som exempel kan nämnas insekters pollinering, markens rening av vatten och upplevelsen av en skog.

Fungerande ekosystemtjänster kräver fungerande ekosystem, vilket också är en förutsättning för att vi ska kunna klara av sådana utmaningar som bland annat klimatförändringarna medför.

För att beskriva vilka olika ekosystemtjänster som finns i Jonslund, Fåglum och Lekåsa idag har Essunga kommun genomfört en ekosystemtjänstanalys. Analysen har gjorts utifrån vad som är viktigt för orterna, utan jämförelse med andra platser. Såväl landområden som vattenmiljöer har analyserats och de värden som konstaterats har klassats och poängsatts beroende på hur viktig den enskilda ekosystemtjänsten är. Försumbara värden har inte fått några poäng.

Ekosystemtjänstanalysen baseras till bland annat naturvärdesinventering, fältbesök och medborgardialog som genomförts inom ramen för framtagandet av den fördjupade översiktsplanen.

Ekosystemtjänster brukar delas in i fyra grupper; försörjande, reglerande, kulturella och stödjande. Ekosystemtjänster har karterats inom samtliga dessa kategorier. Bland annat jordbruksmarkens livsmedelsproduktion (försörjande), vattenreglering i naturmark (reglerande), lek och upplevelser i naturen (kulturella) samt biologisk mångfald (stödjande).

Jonslund

De områden som stack ut genom att ha högst sammanlagd poäng i analysen i Jonslund var skogsområdet Ormhallsberget, fruktodling Jonslundsäpplet samt skol- och idrottsområde Jonslund.

Försörjande ekosystemtjänster karterades på omgivande åkermark, fruktodling Jonslundsäpplet samt villaträdgårdarna. När det gäller de reglerande ekosystemtjänsterna återfinns även här Jonslundsäpplet i toppen med högsta poäng för både pollinering och spridningsvägar. Även skogsområdet vid Jonslundsäpplet och Ormhallsberget fick höga sammanlagda poäng för de reglerade ekosystemtjänsterna. Villaträdgårdarna är viktiga för pollinering och Viskebäcken som spridningsväg.

Kopplat till kulturella ekosystemtjänster är Ormhallsberget, skol- och idrottsområdet samt Jonslundsäpplet viktigast. Ormhallsberget är viktigt för bland annat hälsa, lek och pedagogik. Skol- och idrottsområdet, där även badet ingår, samt Jonslundsäpplet är även viktigt för turism. Villaträdgårdarna erbjuder hälsa och lek.

Gällande stödjande ekosystemtjänster sticker Viskebäcken ut med relativt högt värde för biologisk mångfald.

SKOGSOMRÅDE HAGELSTORP/ AXELSBERG

Bevara skogsområde för rekreation, lek och som spridningsväg i landskapet.

Utveckla med stigar och målpunkter som exempelvis picknickplats - hälsa, friluftsliv

LEKPLATS KASTANJEVÄGEN

Utveckla lekplatsen genom att tillföra fler lek kvaliteter, sittplatser - lek.

Skapa ett behagligt lokalklimat genom att plantera träd och buskar som även gynnar biologisk mångfald och upplevelse-mångfald.

PARK I CENTRUM

Bevara parken för att förbättra lokal-klimatet och reglera vatten.

Utveckla genom att tillföra fler arter och blommande planteringar - pollinering, biologisk mångfald och upplevelse-mångfald. Utveckla med fler sittplatser, aktiviteter och mötesplatser - hälsa, lek

Skapa fruktlund och bärplantering - försörjande ekosystemtjänster.

VISKEBÄCKEN

Bevara vattendragets värde som spridningsväg samt flödesutjämnare.

Utveckla de kulturella värdena genom att synliggöra och tillgängliggöra miljön.

JONSLUNDSÄPPLET

Bevara höga värden för pollinering, som spridningsväg och för frukt- och bärproduktion.

Utveckla tillgängligheten för allmänheten - hälsa och turism.

- Område med visst värde för EST (0-15 poäng)
- Område med höga värden för EST (16-30 poäng)
- Område med mycket höga värden för EST (31-45 poäng)

Utöver kartlagda områden finns jordbruksområden och villaträdgårdar som också innehåller många värdefulla ekosystemtjänster

Fåglum

De områden som stack ut genom att ha hög sammanlagd poäng i Fåglum var Krumbo festplats/Koberget och skogsområdet Holmavallen.

Försörjande ekosystemtjänster karterades enbart på omgivande åkermark samt i villaträdgårdarna. När det gäller de reglerande ekosystemtjänsterna fick skogsområdet Holmavallen och Krumbo festplats/Koberget de högsta sammanlagda poängen. Nossan och Dänningen fick högsta poäng som spridningsväg och flödesutjämning kopplat till dess tillhörande svämplan. Fåglums gamla och nya kyrkogård liksom villaträdgårdarna fick högsta värde för pollinering.

Sammantaget fick Krumbo festplats/Koberget och skogsområdet Holmavallen högsta värdet för kulturella ekosystemtjänster. Idrottsområdet Holmavallen med angränsande skogsområde samt villaträdgårdarna fick höga poäng för hälsa och lek. Fåglums hembygdsgård, Fåglums gamla kyrkogård och Krumbo festplats/Koberget är viktiga för identiteten i bygden.

Den biologiska mångfalden är som störst kopplat till vattendragen Nossan och Dänningen.

Lekåsa

Högst sammantaget värde i Lekåsa har Lekåsa kyrkogård, tätt följt av skogsområdena vid Lekåsa kyrka och Lekåsamotet samt ett skogsområde med damm intill E20.

Områden som fick poäng kopplade till försörjande ekosystemtjänster var anslutande åkermark, villaträdgårdar samt travbanan vid Bragnums gård.

I topp när det kommer till reglerande ekosystemtjänster är skogsområdet Lekåsamotet och ett skogsområde med damm intill E20. Dessa områden hade även högst poäng när det kommer till bullerdämpning då de skogsbeklädda höjderna ligger mellan E20 och bebyggelsen. Lekåsa kyrkogård och villaträdgårdarna får högsta poäng för pollinering.

Viktiga för kulturella ekosystemtjänster är Lekåsa hembygdsgård, kyrkogården samt skogsområdet kring Lekåsa kyrka.

Skogsområdet med damm i anslutning till E20 har högst värde när det kommer till biologisk mångfald av områdena som karterats i Lekåsa.

EKOSYSTEMTJÄNSTANALYS FÅGLUM

IDROTTSOMRÅDE HOLMAVALLEN

Bevara bevara idrottsplatsen som mötesplats och ett nav för hälsa och lek!

Utveckla genom att tillföra fler arter och blommande planteringar - pollinering, biologisk mångfald.

FÅGLUMS NYA KYRKOGRÅRD

Utveckla kyrkogårdsmiljön genom att tillföra fler arter, blommande planteringar och träd - pollinering, biologisk mångfald, lokalklimat - på de delar som ännu inte tagits i anspråk för gravplatser.

DÄNNINGEN OCH NOSSAN

Bevara vattendragens värde som spridningsväg samt flödesutjämnare.

Utveckla de kulturella värdena genom att synliggöra och tillgängliggöra miljön.

- Område med visst värde för EST (0-15 poäng)
- Område med höga värden för EST (16-30 poäng)
- Område med mycket höga värden för EST (31-45 poäng)

Utöver kartlagda områden finns jordbruksområden och villaträdgårdar som också innehåller många värdefulla ekosystemtjänster

EKOSYSTEMTJÄNSTANALYS LEKÅSA

LEKÅSA HEMBYGDSGÅRD

Utveckla genom att tillföra fler arter och blommande planteringar - pollinering, biologisk mångfald och upplevelse-mångfald. Utveckla med fler lekvärd.

SKOGSOMRÅDE LEKÅSA KYRKA

Bevara skogsområde för rekreation och som spridningsväg i landskapet.

Utveckla upplevelsemångfalden genom att skapa gläntor och andra målpunkter. Utveckla stigar från kyrkan med parkering.

SKOGSDUNGE LEKÅSA

Skapa en multifunktionell park. Reglering av vatten och vattenrening, mötesplatser och lekvärd, blommande och fruktbärande vegetation.

- Område med visst värde för EST (0-15 poäng)
- Område med höga värden för EST (16-30 poäng)
- Område med mycket höga värden för EST (31-45 poäng)

Utöver kartlagda områden finns jordbruksområden och villaträdgårdar som också innehåller många värdefulla ekosystemtjänster

Bebyggelse och kulturmiljö

Värdefulla kulturmiljöer och bebyggelse

Orterna omfattas inte av något riksintresse för kulturmiljövården.

Bebyggelse i Jonslund

På platsen för Jonlunds skola låg tidigare gården Jonastorp. Kvar av befintlig bebyggelse blev det lilla boningshuset även kallat Tidenska huset. Denna stuga är flyttad från Essunga någon gång på 1800-talets mitt.

Bebyggelsen i Jonslund består framförallt av småhusbebyggelse som vuxit fram under 1950-1980-talet utmed och väster om Björkvägen. Runt samhället ligger gårdar med längre historia.

Fåglums framväxt

Fåglum är uppdelad i Nordfåglum kring ån och Sörfåglum vid den medeltida kyrkan. Söder om kyrkan ligger lämningar kvar efter Sörfåglums gamla gårdstomter. Härifrån leder en cirka 900 meter lång fågata till ån i öster. I Nordfåglum finns flera gravar från brons- och järnålder samt fynd från stenålder, vilket visar att området varit brukat redan under förhistorisk tid.

Fåglums kyrka.

Fåglum omnämns första gången i skriftliga källor år 1407 som ”Fughlem”. Byn har varit relativt stor och år 1566 omtalas tre hela skattehemman, två hela kyrkohemman, ett helt klosterhemman samt fem hela och ett halvt frälsehemman.

Landsvägen har med all sannolikhet haft sin sträckning här sedan mycket lång tid tillbaka och redan år 1693 omtalas en bro kallad ”Fuglomsbroo”.

Fåglum har vuxit västerut de senaste decennierna med utbyggnad av småhus väster om Fåglum Månsagården, runt kyrkogården.

Lekåsa vid vägen

Lekåsa är kyrkbyn i Lekåsa socken. Lekåsa är en typisk randbebyggelse längs gamla riksväg sex. En mer sammanhållen men ändå småskalig bostadsbebyggelse finns centralt i Lekåsa med ett tiotal bostäder.

Området kring Lekåsa är en gammal kulturbygd med domarringar, skålgropar och bautastenar. Vid kyrkan som är omnämnd redan på 1600-talet men återbyggts i flera omgångar, senast på 1940-talet, har en hällkista funnits.

I Lekåsa finns ett lantbruksmuseum. Den före detta fattigstugan och numera hembygdsstugan, Örnstugan, flyttades till platsen i början av 1900-talet.

Tidenska huset i Jonslund (ovan) och Örnstugan i Lekåsa (nedan).

Fornlämningar

Bestämmelser om fornlämningar och fornfynd finns i kulturmiljölagen. Ingrepp i mark inom eller i anslutning till fornlämning är enligt lagen tillståndspliktig. Till fornlämningar hör också ett fornlämningsområde som har samma lagskydd som fornlämningen, men som inte är definierat i sin utbredning.

Runsten i Jonslund

I Jonslund finns en fornlämning (L1963:6243) i form av en runristning. Runstenen är en kopia från 1981. Inskriften lyder "Björn reste denna sten efter Tjod, sin bolagsman. Gud hjälpe (hans) själ och den heliga Sankta Maria."

Gott om lämningar och fynd i Fåglum

Väster om Ginza i norra Fåglum finns ett gravfält (L1963:6836) bestående av 16 fornlämningar i form av runda stensättningar, hällkista och en rest sten (stående på stensättningen). Gravfältet är bevuxet med barr- och lövskog. Ett annat gravfält finns i östra delen av Fåglum (L1963:7441) bestående av sju runda stensättningar. Stensättningarna är övertorvade och gravfältet är numera tomtmark.

Stenvalvbron (L1959:2307) över Nossan är ungefär 30 meter lång och byggd i två spann av kallmurade stenar. Bron byggdes år 1923 och är fortfarande i bruk.

En kulturhistorisk lämning (L1963:7622) benämnd som hägnad består i en 900 m lång fägata som sträcker sig i väst-östlig riktning norr om Koberget och mellan kyrkan och Nossan. Fägatan är begränsad av låga stenmurar, välbevarade i vissa delar och inte synliga i andra delar.

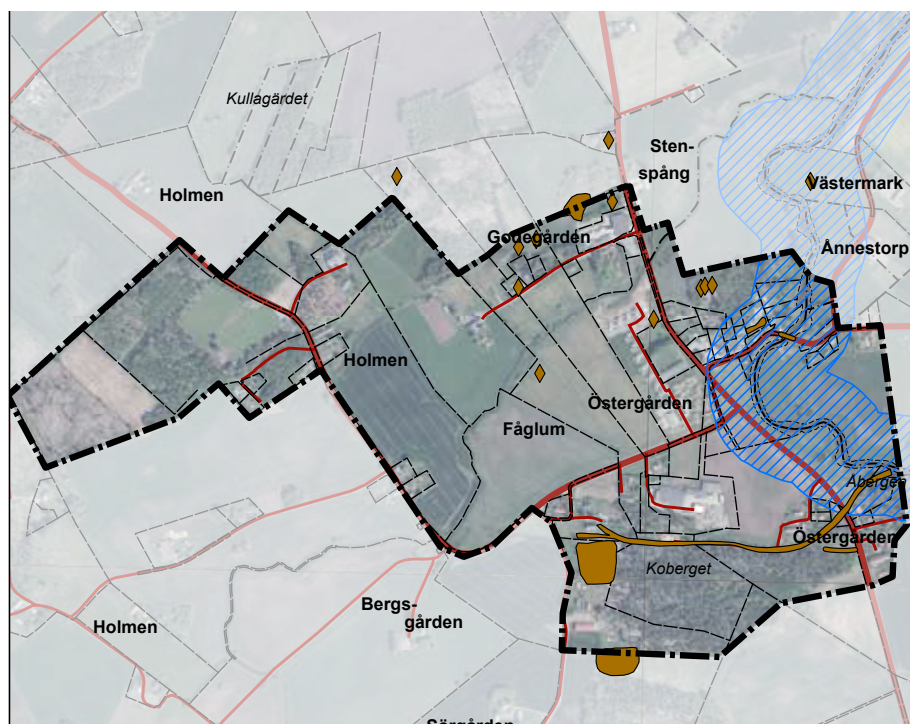
Vidare finns en bytomt/gårdstomt (L1963:7623) och två bebyggelselämningar av sentida torp (L1963:7621 samt L1963:7700) söder om kyrkan/väster om Koberget.

Utöver ovan nämnda fornlämningar finns ett flertal fornlämningar i form av högar, fyndplatser och hägn i Fåglum.

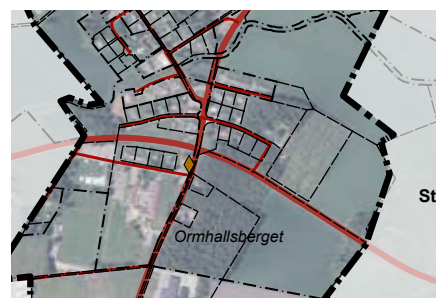
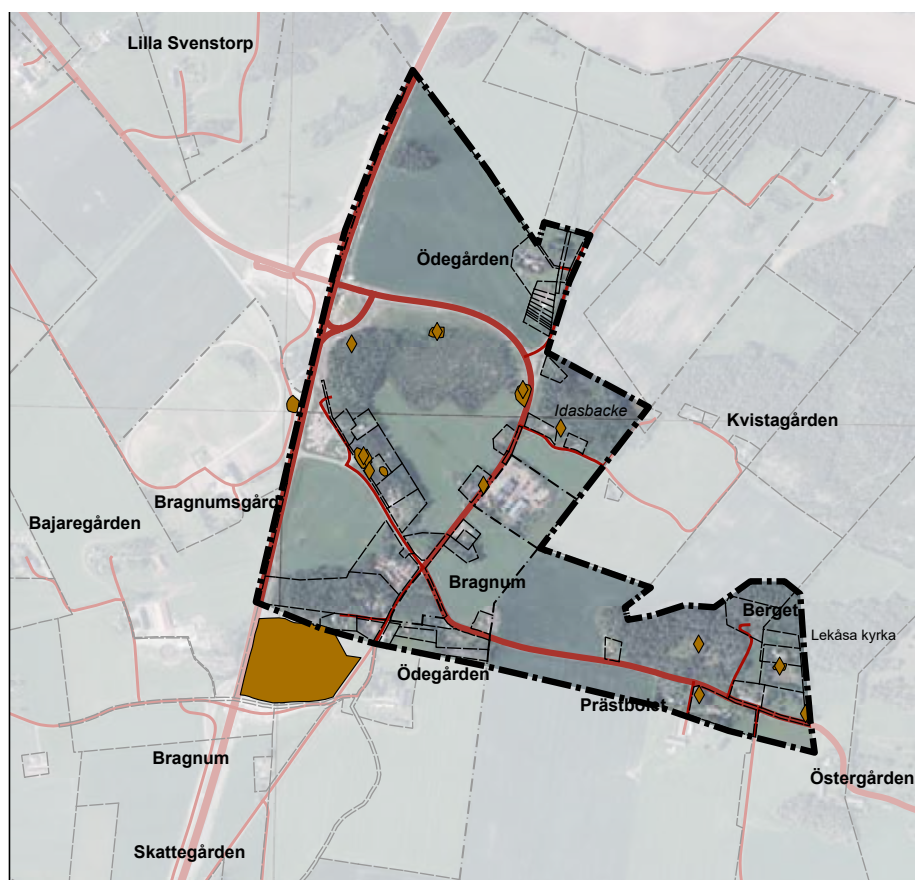
Lämningar och fynd i Lekåsa

I Lekåsa finns ett flertal fornlämningar. Här finns en hög/grav (L1962:9251), blästbrukslämning (L1962:9311), en bytomt med åtminstone tre grundlämningar efter bebyggelse (L1962:8679), fyra gravfält (L1962:8195, L1962:7554, L1962:9305, L1962:8616), en grav markerad av sten/block (L1962:8143), två stensättningar (L1962:9252, L1962:9250), ett vägmärke (L1959:3547), och en offerplats öster om kyrkan (L1962:8676).

I området finns även ett antal övriga kulturhistoriska lämningar så som fyndsamlingen vid hembygdsgården, tidigare fattigstuga kallad Örnstugan (L1962:8692), lägenhetsbebyggelse/sentida bebyggelselämningar (L1962:8589, L1962:8710, L1962:8706), hällristning (L1962:8144) och en minnessten vid Prästbolet (L1962:8677).

Fornlämningar och strandskydd i Fåglum till vänster.

Jonslunds enda fornlämning ovan, och fornlämningar i Lekåsa till vänster.

- ◆ Fornlämningar punkt
- Fornlämningar linje
- Fornlämningar yta
- ▨ Strandskydd

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA
Essunga kommun

0 500
m

Infrastruktur

Infrastrukturen är del av de grundläggande strukturerna där boende, näringsliv och besökare får tillgång till exempelvis aktiviteter, varor, tjänster, energi och rent vatten. Infrastrukturen består dels av infrastruktur för kommunikationer så som vägar för bil, cykel och fotgängare. Infrastrukturen innefattar även tekniska anläggningar som ingår i samhällsstrukturen.

Trafik

Transportstrukturen ska underlätta för människor att välja hållbara resor där det är möjligt.

Trafiksituationen i Jonslund

Förutsättningarna för att välja hållbara transportmedel inom Jonslund är relativt goda, då avstånden är korta och de topografiska förhållandena möjliggör för lättsam och god framkomlighet. Brister i gång- och cykelvägnätet finns och har identifierats främst längs Björkvägen. Även upprustning krävs på vissa delar av gång- och cykelvägnätet.

Cykeltrafiken till och från Jonslund sker längs de stora bilvägarna. Det finns även alternativa mindre vägar att välja som tar lite längre tid. Cykelvägar mellan Jonslund och Nossebro och andra målpunkter i kommunen saknas.

Det vanligaste färdssättet för att ta sig till och från Jonslund är däremot bil. Det viktigaste kommunikationsstråket för bil är väg 186 som kopplar samman Jonslund med Nossebro i nordväst och med Lekåsamotet och E20 i sydöst. Jonslund korsas också av väg 2506 i nord-sydlig riktning, Väg 2506 är viktigt som kommunikationsstråk då den kopplar ihop Jonslund med framförallt Fåglum.

Väg 2506, som genom samhället har namnet Björkvägen utgör samhällets huvudgata norrut. Tung trafik kör genom Jonslund mot Dahréns fabrik, i snitt 25 transporter per arbetsdag. Inom Jonslund är maxhastigheten 40 km/h. Längs Björkvägen saknas i en del trottoar eller gång- och cykelbana helt, medan den som finns i andra delar upplevs som osäker med tanke på de transporter som passerar,

Det är tekniska enheten som ansvarar för väghållningen på kommunala gator, gångbanor och cykelvägar i Jonslund. Trafikverket har ansvaret för genomfartslederna väg 186 och 2506 samt gång- och cykelunderfarten under väg 2506.

Fåglums trafiksituation

Även inom Fåglum är förutsättningarna för att välja hållbara transportmedel inom Fåglum relativt goda med tanke på de korta avstånden och de topografiska förhållandena som möjliggör god

framkomlighet. Däremot finns inget utbyggt gång- och cykelvägnät inom byn. Inte heller trottoarer eller tilltagna vägrenar, förutom på en kort sträcka längs 2504 (Fåglum Månsagården). Fotgängare och cyklister är hänvisade till att ta sig fram längs bilvägarna med genomfartstrafik genom byn, samt på de mindre vägar som finns. Detta upplevs sannolikt begränsande, framförallt för barns möjlighet att röra sig på egen hand.

Cykeltrafiken till och från Fåglum sker längs de stora bilvägarna. Det finns även alternativa mindre vägar att välja som tar lite längre tid. Cykelvägar mellan Fåglum och Nossebro och andra målpunkter i kommunen saknas.

Det vanligaste färdssättet för att ta sig till och från Fåglum är bil. Ett viktigt kommunikationsstråk för bil är väg 2504 (Fåglum Månsagården) som löper genom centrala Fåglum i nord-sydlig riktning och som kopplar samman byn med Nossebro i norr och Vårgårda kommun med E20 i söder. Mitt i Fåglum ansluter väg 2500 österut och vidare norrut mot Jonslund. Strax söder om korsningen mellan väg 2500 och 2504 ansluter väg 2501 västerut förbi förskolan, kyrkan och idrottsplatsen och vidare norrut mot Kyrkås. Genom centrala Fåglum är maxhastigheten 50 km/h, vilken upplevs som hög av oskyddade trafikanter. I de mer perifera delarna Fåglum är maxhastigheten 70-80 km/h.

Trafikverket har väghållaransvaret för vägarna 2500, 2501, 2504 och 2505. Mindre vägar har enskild väghållare.

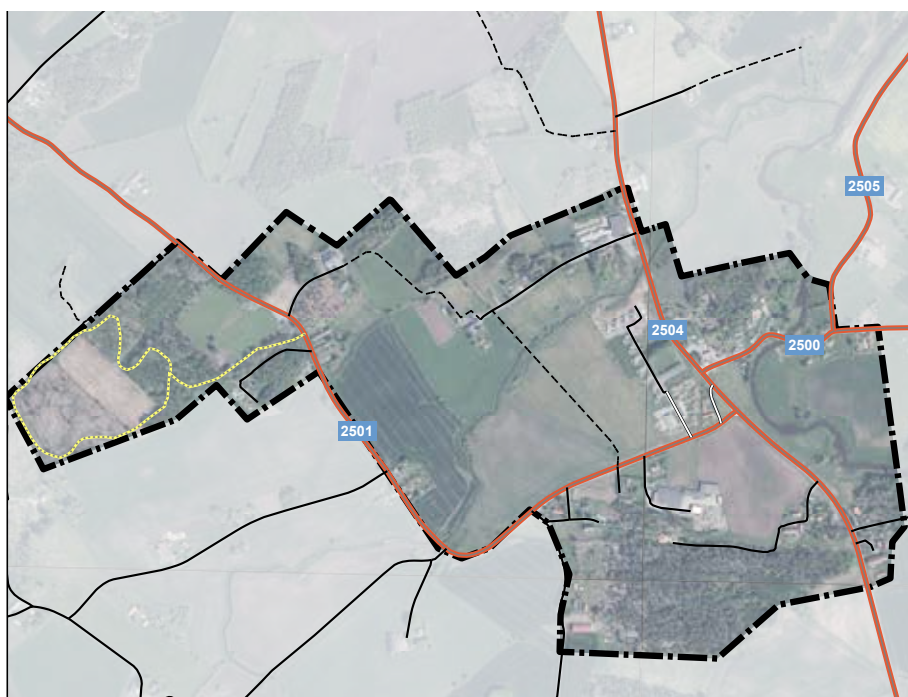
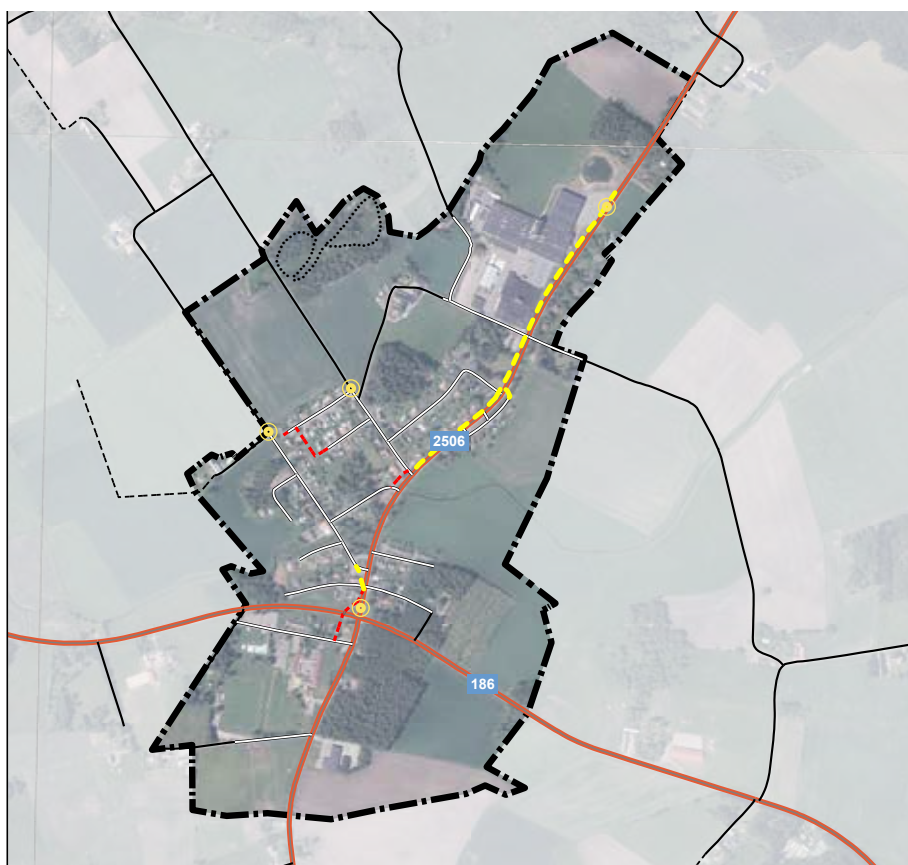
Trafiksituationen i Lekåsa

Även i Lekåsa är Trafikverket väghållare för de större vägarna. Öster om E20 och Lekåsamotet fungerar väg 2511 som en bygata kring vilken bebyggelse växt fram. Väster om motet går väg 186 nordväst mot Jonslund. Området saknar helt gång- och cykelvägar och trottoarer. Fotgängare och cyklister är hänvisade till att röra sig längs bilvägens minimala vägrenar. Ett antal enskilda vägar kompletterar vägnätet.

För att ta sig till och från Lekåsa är bil för många en förutsättning även om det idag finns en busshållplats vid Lekåsamotet, på andra sidan E20 från bostäderna sett. Det viktigaste kommunikationsstråket är E20 som ger korta restider till flertalet kommuner.

På väg 2511 genom Lekåsa är maxhastigheten 50 km/h en kortare sträcka. Västerut mot E20 är hastigheten 70 km/h vilket gör att vägen till busshållplatsen upplevs osäker för oskyddade trafikanter. Även österut mot Lekåsa kyrka är maxhastigheten satt till 70 km/h vilket ger en otrygg upplevelse för gång- och cykeltrafikanter.

Väg	Övrig väg
Landsväg	Cykelväg
Småväg	Gångstig
Gata	Traktorväg
40 km/h	Underfart
	Planerad utbyggnad av cykelväg

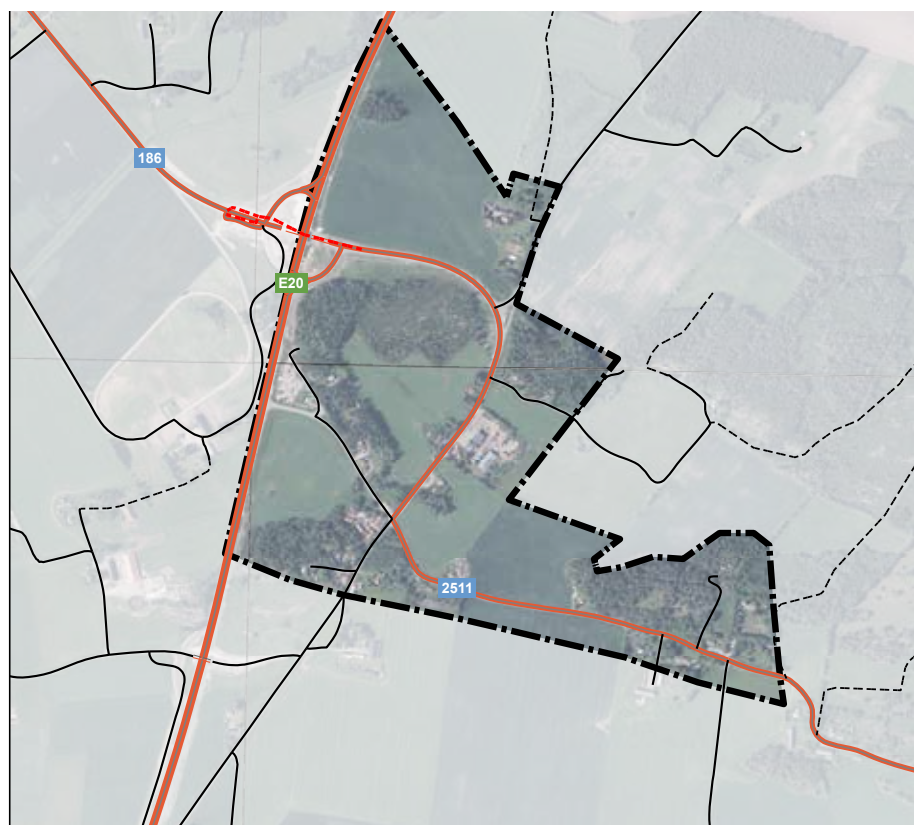

Väg	Övrig väg
Landsväg	Eljusspår
Småväg	Traktorväg
Gata	

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA
Essunga kommun

FÅGLUM

0 500 m

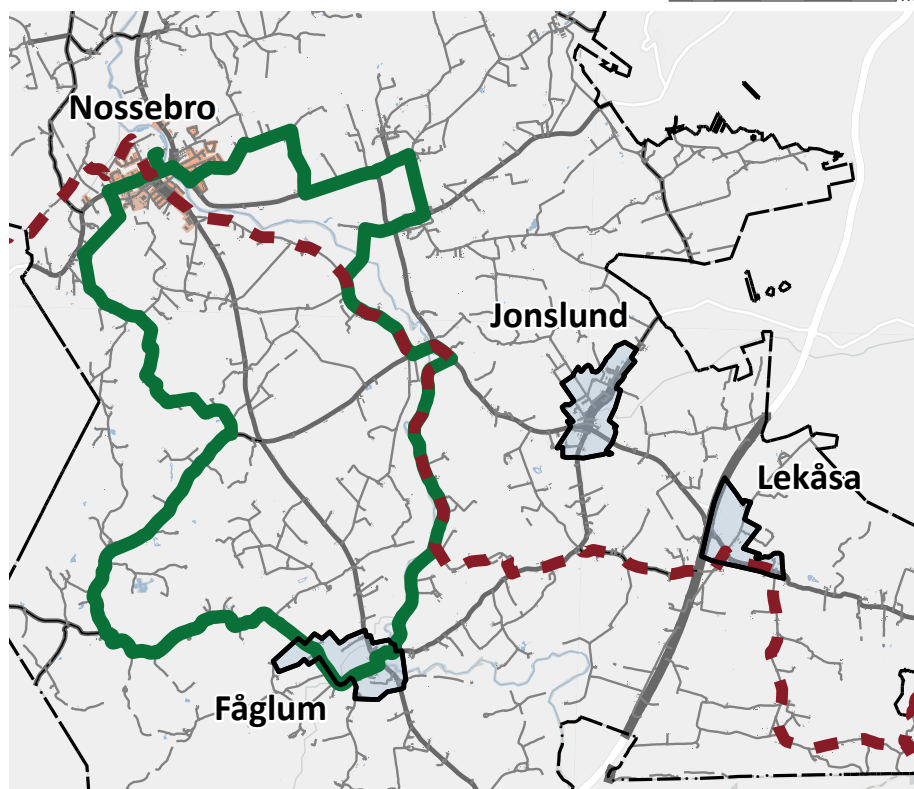

Väg	Övrig väg
Mötesfri väg	Cykelväg
Landsväg	Traktorväg
Småväg	
Landsväg, underfart	
Småväg, underfart	

FÖRDLUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA
Essunga kommun

LEKÅSA

0 500
m

	Plangräns
	Södra cykelturen Essunga
	Pilgrimsled Lödöse-Skara

Kollektivtrafik

En välfungerande kollektivtrafik ger förutsättningar för hållbara resemönster. Med kollektivtrafik ökar barn och ungas möjligheter att självständigt ta sig från bostaden till skola och fritidsaktiviteter och vuxnas möjlighet till en vardag utan bil.

Från kommunens centralort Nossebro finns kollektivtrafikförbindelser utan byten till Vara, Vårgårda, Trollhättan samt Sollebrunn.

Busstrafiken förbinder på så vis Jonslund, Fåglum och Lekåsa med viktiga målpunkter utanför kommunen och täcker även andra målpunkter inom kommunen såsom exempelvis Främmestad och Essunga kyrkby. Turtätheten är dock låg vilket inte gynnar kollektivtrafikresandet. Följden är att bland andra barn och unga har svårt att ta sig fram på egen hand till kompisar och aktiviteter samt att vuxna i hög grad använder bil för in- och utpendling.

Busstrafik i Jonslund.

Jonslund trafikerar med buss

Resande med kollektivtrafik kan ta sig med buss 581 till/från Jonslund via två hållplatser, centralt i Jonslund och Badet vid väg 186. Buss 581 körs 8 till 10 turer per dygn under vardagar mellan Nossebro och Vårgårda station via Lekåsa vändplats. Från Vårgårda är det möjligt att resa vidare med tåg.

Morgon och eftermiddag trafikerar skolbussar Jonslunds skola som stannar vid Cypressvägen. I planförslaget för Jonslunds skola som var ute på samråd 2023 föreslås en tydlig busshållplats uppförs i direkt anslutning till den nya skolans entré. Syftet är en säkrare miljö mellan bussarna och skolan för barnen.

Anropsstyrda turer i Fåglum

Det finns idag en kollektivtrafikförbindelse med anropsstyrda turer mellan Fåglum och Nossebro. Dessa turer måste förbeställas. Hållplatsen finns centralt i byn.

Lekåsa vändplats nås med buss

Buss 581 trafikerar Lekåsa vändplats med 8 till 10 turer per dygn under vardagar. Turen går mellan Nossebro och Vårgårda station.

Från Vårgårda är det möjligt att resa vidare med tåg.

Vatten och avlopp

Tekniska enheten ansvarar för ledningssystem och vatten- och avloppsreningsverk i Essunga kommun. Allt vatten som produceras där kommunen är VA-huvudman är grundvatten och sker via fyra stycken grundvattenverk, strategiskt placerade i kommunen. Reservvatten köps in från Vara kommun.

Kommunen har en Vatten- och avloppsstrategi som är vägledande i arbetet med en ny VA-plan, som i sin tur är en handlingsplan för utveckling av VA-försörjningen både på kort och på lång sikt.

Befintlig VA-situation

Spillvatten renas vid avloppsreningsverket i Nossebro. Avloppsverket renar avloppet mekaniskt, kemiskt och biologiskt. Det renade vattnet avleds därefter till Nossan.

Reningsverket har idag en kapacitet för 4000 pe varav 75% av kapaciteten används i dagsläget. Skulle behovet öka över 4000 pe krävs ett nytt tillstånd från Länsstyrelsen vilket sannolikt medför andra krav på bland annat rening (kväverening). Reningsverket har idag möjlighet att öka sin kapacitet på nuvarande plats vid en befolkningsökning.

Dagvatten

Dagvatten ska avledas och renas eller tas omhand på annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. En nyanläggning av dagvatten inom detaljplanelagt område är anmälningspliktig. Vid detaljplanläggning eftersträvas ett lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD, och fördröjningsmagasin där markförhållandena tillåter det.

Vattenförsörjning

En god bebyggd miljö förutsätter att det finns tillgång till rent dricksvatten. För dricksvatten ska gällande rekommendationer och gränsvärden följas.

I dag används ett högre intag av så kallat reservvatten i kommunen för att inte grundvattennivåerna ska påverkas. Reservvattnet tas in från Vänern via Vara kommun.

Kommunen har idag begränsade möjligheter att lagra dricksvatten. Genom att skapa reservoar kan vatten fyllas på under de tider på dygnet då vattenförbrukningen är låg vilket leder till en bättre redundans på dricksvattennätet. I det långsiktiga perspektivet behövs en större reservoar för att möta dagens redundanskrav.

Jonslund har ett kommunalt vattenverk

Mitt i Jonslund ligger idag ett vattenverk. Geoteknisk undersökning har visat att tätskiktet till vattentäkten är undermåligt, Kommunen undersöker framtida lösningar för att säkerställa kvalitet och leverans av dricksvatten.

Spillvattnet från Jonslund pumpas idag via en överföringsledning till Nossebro för rening

Kommunen bedömer att vattenförsörjning och spillvatten går att lösa vid en utbyggnad av Jonslund.

VA-förening försörjer Fåglum

Fåglum saknar kommunalt VA och har idag kommunens största VA-förening, Fåglum-Ånnestorp VA Ekonomisk förening. De anlägger, driver och underhåller ett lokalt dricksvatten- och avloppsledningssystem.

Lekåsa saknar kommunalt VA

Även Lekåsa saknar kommunalt VA. En utveckling med fler bostäder och stort verksamhetsområde medför därmed stora och kostsamma investeringar.

Energiförsörjning

Nossebro Energis elnätssområde omfattar Jonslund och Fåglum. Vattenfall äger elnätet i Lekåsa.

Energikapaciteten i orterna är god och kapacitet finns för bostadsutveckling i enligt med planförslaget. När det gäller industrier beror det på hur mycket effekt de beräknas att behöva. Möjligheterna att bygga ut Nossebro energis nät är goda. Detta behöver dock föregås bland annat av ansökan om utökat effektuttag från regionnät.

Orterna saknar möjlighet att ansluta sig till fjärrvärmenät.

En energiplan där frågor kring bland annat förnyelsebar energi planeras att tas fram i kommunen. Kommunen planerar också att ta fram en laddinfrastrukturplan.

Nossebro Energi jobbar med fiberutbyggnad i Essunga kommun med målet att ge alla boenden i Essunga kommun och dess närområde möjlighet att ansluta sig till en uppkoppling för TV, telefoni och internet.

Solkompaniet avser att etablera en solcellspark, uppdelad på tre sammanhängande områden väster om Jonslund. Ett undersökningssamråd och avgränsningssamråd genomfördes 2023 inför ansökan om tillstånd till anläggande av solcellsparken. Den årliga produktionen förväntas bli cirka 96 700 MWh, vilket motsvarar hushållselen för 19 000 villor.

Det totala utredningsområdet för solcellsparken väster om Jonslund utgör ca 148 ha. Karta hämtad ur Samrådsunderlag, Essunga Abrahamstorp Undersökningssamråd & avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd till anläggande av solcellspark.

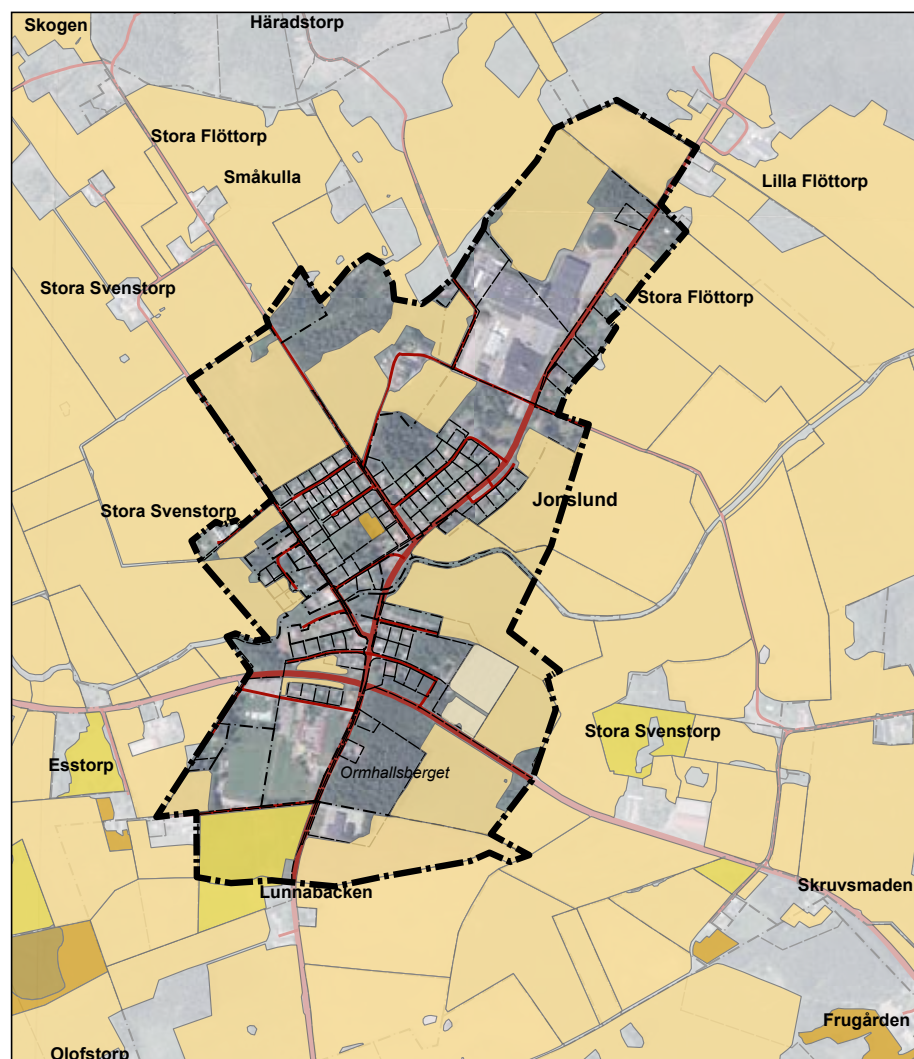
Areella näringar

Jonslund, Fåglum och Lekåsa omges till stor del av produktiv jordbruksmark som ingår i det större sammanhängande jordbrukslandskapet. Jordbruksmarken är i hög grad brukningsvärd. Det finns ett par mindre ytor jordbruksmark inom befintlig bebyggelse. Dessa mindre och centrala ytor har generellt inte lika stort brukningsvärde men kan vara viktiga för exempelvis biologisk mångfald.

Djurhållning förekommer bland annat inom jordbruket. Djuranläggningar kan ge upphov till störningar gentemot omgivningen, vilket kommunen ska beakta vid planläggning och bygglovgivning. Några generella riktlinjer för avstånd mellan djuranläggningar och bebyggelse anges inte i planen.

Alpackor i Lekåsa.

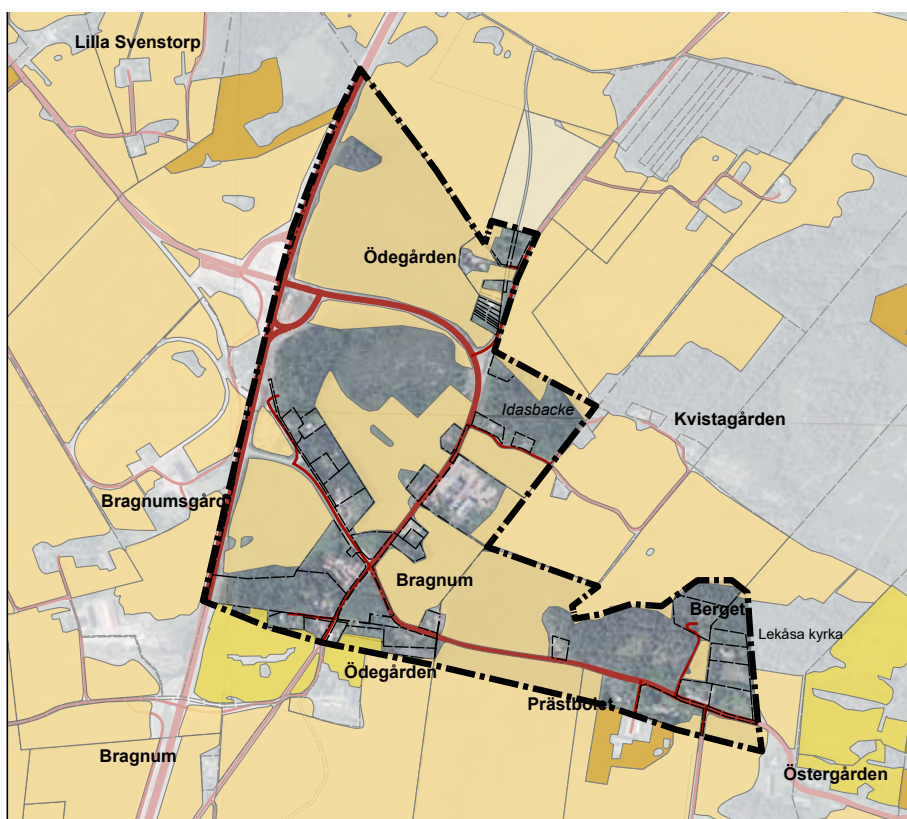
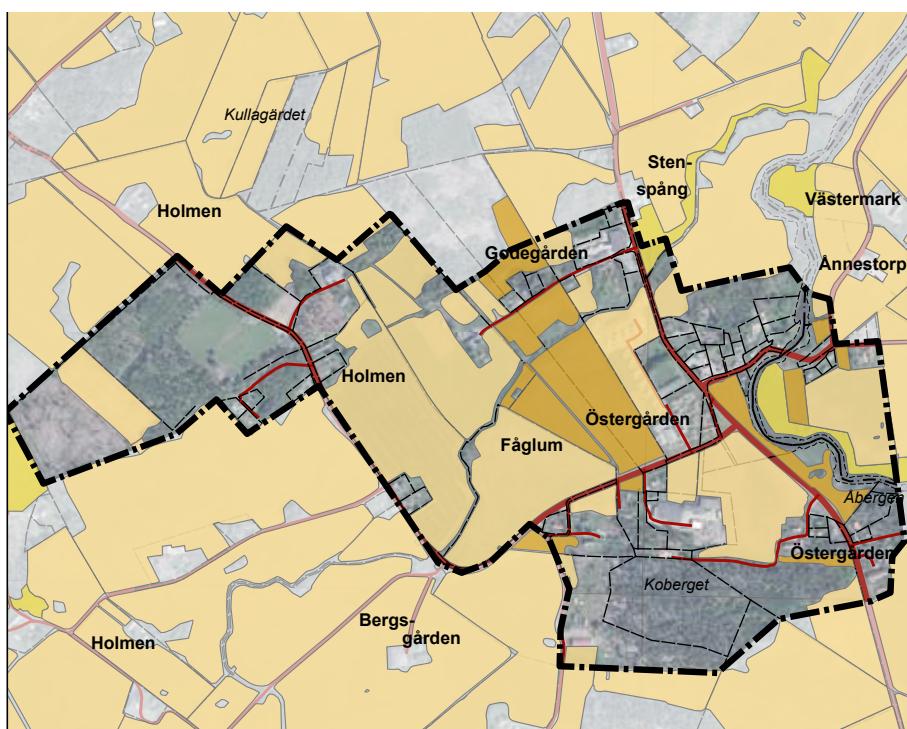
Ägoslag

- Bete
- Våtmark
- Åker
- Åkermark - permanenta grödor
- Åkermark - permanent gräsmark

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA
Essunga kommun

JONSLUND

0 500
m

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
JONSLUND, FÅGLUM OCH LEKÅSA
Essunga kommun

FÅGLUM LEKÅSA

Offentlig service och kultur

Förskola och skola

Situationen för förskole- och grundskolebarn ser olika ut i de tre orterna.

De flesta gymnasieeleverna i Essunga kommun studerar i Trollhättan, Vårgårda eller Vara.

Jonslund får en ny skola

Jonslunds förskola med tre avdelningar ligger i anslutning till Jonslunds skola. Jonslunds skola är idag en skola för årskurserna F-5 med ca 135 elever och tillhörande fritidshem. Utöver skolgården har eleverna tillgång till närliggande idrottsanläggning, friluftsbad och skogsområdet Ormhalsberget.

I den nya detaljplanen för Jonslunds skola som vann laga kraft i juli 2024 ges möjlighet att bygga en ny skola för årskurserna F-6 och förskola med tillhörande idrottslokaler. Kommunen planerar i ett första läge att uppföra en skola med tillhörande idrottsändamål för ett elevantal på 175 grundskoleelever och 60 förskolebarn. Befintlig skola planeras rivas när den nya skolan är på plats. På lång sikt kan Jonslunds skola enligt detaljplanen byggas ut och dimensioneras för ett största elevantal på cirka 400 elever. Det finns i planen flexibilitet i utformning och placering av byggnader för att säkerställa att skolan kan utvecklas med ändamålsenliga lokaler över en lång tid.

Elever i årskurs 6-9 och anpassad grundskola är hänvisade till skolan i centralorten Nossebro.

Fåglum har en förskola

Fåglums förskola arbetar utifrån en miljöprofil och tar emot barn i åldern 1-5 år. Barnen planterar och odlar i förskolans trädgård och leker i skogen. Fastigheten ägs inte av kommunen.

Fåglum saknar skola och grundskoleeleverna är hänvisade till skolgång i Jonslund eller i Nossebro.

Lekåsabarnen skjutsas

Lekåsa saknar både förskola och skola och barnen behöver skjutsas till förskola och skola i andra delar av kommunen.

Vård och omsorg

Största delen av kommunens vård och omsorg bedrivs på Kerstinsås i centralorten Nossebro. Där finns platser för särskilt boende, korttidsboende och växelvård. Även hemvården utgår från Kerstinsås. I samma byggnad finns också primärvården med vårdcentral, BVC och rehabilitering samt familjecentral. I Nossebro finns även demensboende, trygghetsboenden och boenden för funktionsnedsatta med stöd enligt LSS.

Kultur och föreningsliv

Essunga kommun har många föreningar som gör ett viktigt jobb för invånarna, inte minst hembygdsföreningar och fotbollsföreningar.

Lunnehov och Holmavallen är centrala mötesplatser för idrottsintresserade. På Krumbo festplats och i hembygdsgårdarna ordnas evenemang.

Dansbanan på Krumbo festplats.

Miljöskydd, hälsa och säkerhet

Klimatpåverkan

Transporterna till och från kommunen är mycket beroende av bil och lastbil. Kollektivtrafiken står för en liten del av transporterna.

Genom en god hushållning av mark och resurser samt en bebyggelsestruktur som stöder och underlättar hållbara val är det möjligt att minska klimatpåverkan i Jonslund, Fåglum och Lekåsa.

Klimatanpassning

Översvämning, ras, skred och erosion

Utvecklingen av Jonslund, Fåglum och Lekåsa måste anpassas till de effekter som ett förändrat klimat medför både nu, men också på 20, 50 och 100 års sikt. Klimatförändringarna kommer att generellt att ge mildare och blötare vintrar samt varmare och torrare somrar med återkommande kraftigare skyfall. Till följd av den pågående klimatförändringen måste kommunen därför ta sitt ansvar och anpassa planeringen efter de ökade riskerna med översvämningar, ras, skred och erosion samt effekter av värmeböljor.

En skyfallskartering har tagits fram för Jonslund. Kommunen planerar och arbetar för att bebyggelse och infrastruktur ska klara översvämningar i samband med kraftiga skyfall som ett 100-årsregn både nu och i framtiden.

Ett förändrat klimat med ökade vattenflöden, översvämningar och erosion får konsekvenser för markens stabilitet. Risk för ras, skred och erosion finns längs med vattendrag.

En översiktlig riskbedömning enligt 3:5 § PBL har gjorts. Vid utpekandet av nya utredningsområden för bebyggelse- och verksamheter har skyfallskarteringen för Jonslund och geotekniskt underlag (stabilitetskartering) för Jonslund och Fåglum beaktats på en översiktlig nivå. I efterföljande skede krävs fördjupade studier inför fortsatt planering för att säkerställa en robust utveckling av orterna.

Buller

Buller är ett oönskat ljud. Höga bullernivåer kan ge negativa hälsoeffekter. Biltrafiken är den dominerande bullerkällan i Jonslund, Fåglum och Lekåsa, men störningar från bullrande verksamheter förekommer.

Bullerstörningar vid bostäder och industrier styrs vid prövning och tillsyn enligt Miljöbalken med ledning av Naturvårdsverkets allmänna råd. I kommunens fysiska planering ska Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) tillämpas för att bidra till

en god och hälsosam boendemiljö. Vid framtagande av detaljplan genomförs bullerutredningar om behovet finns.

Luft

Luftkvaliteten i orterna påverkas framförallt av trafiken, vedeldning, utsläpp från olika verksamheter och långväga transporter av luftföroreningar. Lekåsa by ligger intill E20. Essunga kommun ingår i Luft i väst, vilka hjälper kommunen att uppfylla kraven för mätningar och kontroll av luftkvaliteten. Mätningar har gjorts i centralorten Nossebro.

Det är viktigt att rekommenderade skyddsavstånd till större verksamheter och vägar beaktas i planeringen.

Miljöfarliga verksamheter och förorenade områden

Det finns en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet i Jonslund, Dahréns.

Förorenade områden är platser som riskerar att skada eller skapa olägenheter för miljön eller människors hälsa. Föroreningarna kan vara orsakade av tidigare eller nuvarande industrier eller annan verksamhet.

Inom planområdet finns ett antal potentiellt förorenade områden. Av dessa har ett objekt klassats med riskklass 1, vid Dahrén, och ett med riskklass 3, träimpregnering. Båda objekten finns i Jonslund där det även finns ett oklassat område efter drivmedelshantering. Vidare finns fyra oklassade områden i Fågglum och ett i Lekåsa.

Dahréns i Jonslund.

För de områden som Länsstyrelsen pekat ut som potentiellt förorenade områden ska en utredning göras för att klargöra vilka åtgärder som behöver vidtas innan marken kan tas i anspråk.

Farligt gods

Det finns ämnen och produkter som kan innebära risker för hälsa, miljön eller byggnader när de transporteras om inte transporten går rätt till. Dessa ämnen och produkter ingår i begreppet farligt gods och kan exempelvis vara brandfarliga ämnen och föremål. Transporter med farligt gods går idag genom centrala Jonslund till Dahréns.

E20 är klassad som en primär väg för farligt gods och väg 186 är en sekundär väg för farligt gods. Det är dock tillåtet att transportera farligt gods på alla vägar i kommunen. För att undvika olyckor med transporter av farligt gods och mildra konsekvenserna av en olycka ska särskilda skyddsavstånd beaktas för bebyggelse eller andra personintensiva anläggningar utmed de rekommenderade transportvägarna för farligt gods.

Riskhanteringsavstånd som Länsstyrelsen rekommenderar är 150 meter till bostäder, skola, idrottsanläggning med mera men det är riskbilden som avgör på vilket avstånd inom 150 meter som en viss markanvändning är lämplig.

I samband med framtagandet av ny detaljplan för Jonslunds skola togs en riskutredning för farligt gods fram. Sammantaget visar utredningen att risk kopplad till transport av farligt gods på väg 186 är acceptabel för planområdet och att det därmed inte går att motivera ett behov av riskreducerande åtgärder.

Radon

Inom Essunga kommun finns inga områden med hög risk för markradon. Lokalt kan dock markradonhalten vara förhöjd även inom ett lågriskområde. I områden med stor förekomst av sand och morän kan markradon förekomma. Kommunen saknar underlag i form av radonriskbedömning.

Bestämmelser om skydd mot höga radonhalter i byggnader finns i Boverkets byggregler. En radonundersökning bör alltid utföras inför nybyggnation. Om en radonundersökning inte utförs, bör planerad byggnation alltid grundläggas radonsäkert.

Krisberedskap

Risker och krisberedskapsfrågor behöver tas upp i planläggning och lovgivning, så att samhällets grundläggande motståndskraft mot risker och samhällsstörningar blir så god som möjligt. Krisberedskapsfrågor behöver beaktas bland annat vid placering och utformning av byggnader, vägar och samhällsviktiga funktioner.

Essunga kommun har ett styrdokument för krisberedskap (2020) och uppdaterar årligen sin risk- och sårbarhetsanalys. Analysen redogör för de huvudsakliga risker som kommunen har att hantera så som översvämningar. För att hantera dessa risker finns vidare kommunala planer för extraordinära händelser och krisinformation. Regelbundna övningar och utbildningar ska genomföras för att hålla krisberedskapen på en god nivå.

Totalförsvaret

Riksidresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte.

Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför, och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Samråd ska även ske med Luftfartsverket för civil luftfart.

Jonslund, Fåglum och Lekåsa berörs av stoppområde för höga objekt runt Såtenäs flottilflygplats och Råda flygbas. Fasta installationer högre än 20 meter över havet kan inte uppföras inom stoppområdet.

Vidare berörs planområdet av MSA-områden för Såtenäs flottilflygplats och Råda flygbas. MSA-område (minimum safety altitude) utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats.

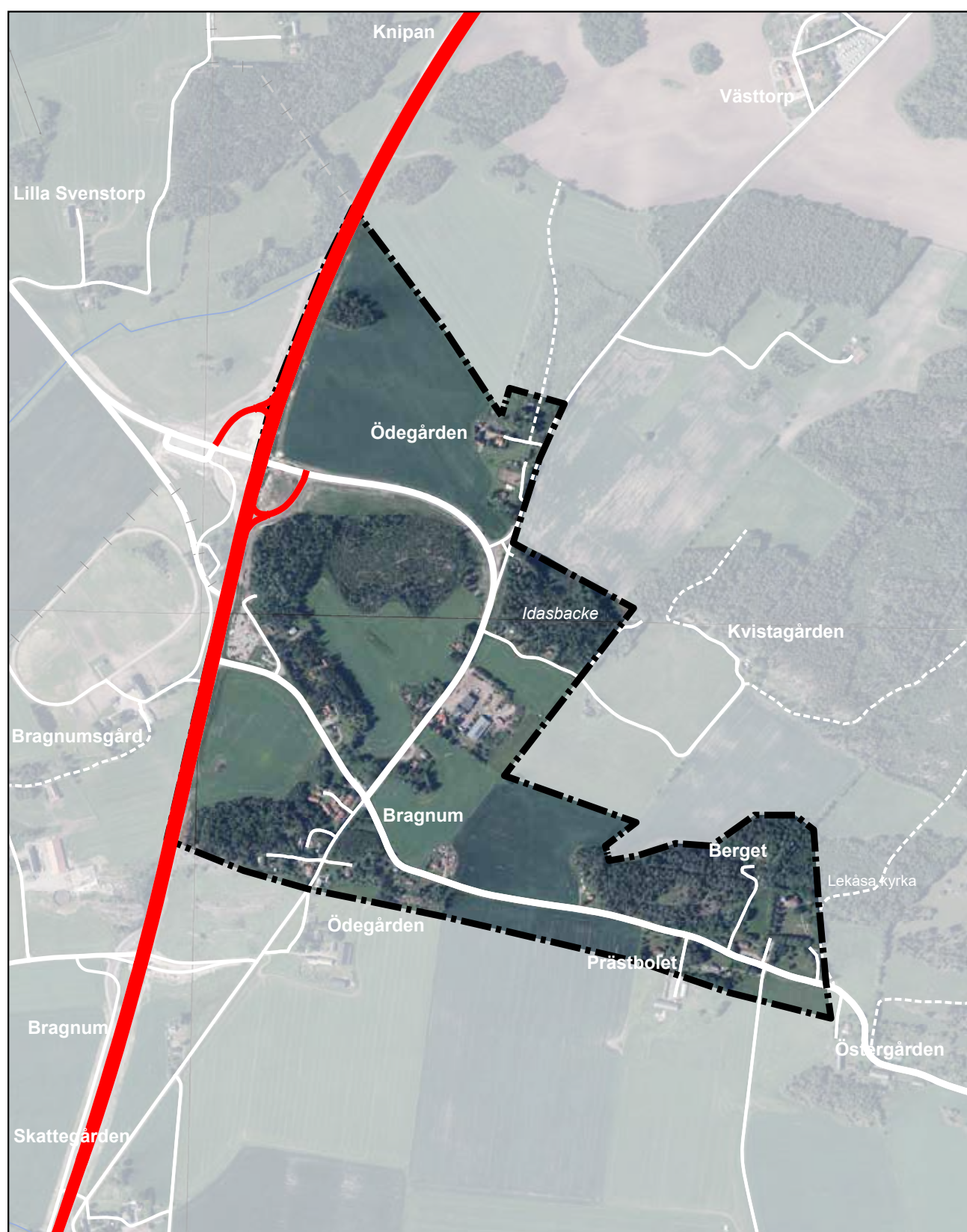
Påverkansområde för väderradar Vara berörs också. Inom väderradarns influensområde kan höga objekt störa. Närmast väderradarn är det förbjudet att uppföra vindkraftverk och i området runt omkring görs en provning i enskilda fall.

Riksidresse för kommunikation

E20 genom Västra Götalands län är utpekat som riksidresse för kommunikation med syftet att vidmakthålla samt utveckla funktionen för prioriterade kommunikationsstråk för att kunna tillgodose långsiktiga behov avseende kapacitet, framkomlighet och trafiksäkerhet.

Läget för E20 i förhållande till plangränsen vid Lekåsa framgår av karta till vänster.

Vid Lekåsa har en ny trafikplats, Lekåsamotet, tagits i bruk 2022.

Riksintresset E20 markerat i rött.

7

Konsekvenser

I detta kapitel beskrivs planens miljöbedömningsprocess samt förväntade effekter och konsekvenser vid ett genomförande av planens förslag med avseende på miljö, sociala och ekonomiska aspekter.

Sammanfattning och samlad bedömning

I planen föreslås bebyggelseutvecklingen ske enligt principen att bygga inifrån och ut, genom att nya årsringar adderas orterna. Utbyggnadsstrategin innebär positiva konsekvenser på miljön då befintlig infrastruktur kan användas, marken nyttjas effektivt, intrånget hålls samman och behovet av bil kan minska.

Vidare läggs stort fokus på gröna och blå värden i planen. De natur- och grönområdena som finns i och kring orterna sparas vilket ger positiva effekter för naturmiljön, friluftslivet och möjligheten till att bevara och utveckla ekosystemtjänster. Tillgängligheten till naturområdena föreslås stärkas genom strategiska förslag i planen på att länka samman befintliga gatunät och stärka dessa genom exempelvis tydlig skyltning, sittplatser eller genom planteringar som skapar svala stråk.

Vid ett genomförande av planen kommer jordbruksmark att tas i anspråk för bostäder och verksamheter. Det medför negativa konsekvenser för natur- och kulturmiljön samt upplevelsevärden. Även möjligheterna till självförsörjning minskar.

Ny bebyggelse med tillhörande infrastruktur skapar nya barriärer i landskapet, framförallt för djur. Utbyggnad av ny infrastruktur innebär vidare en stor klimatpåverkan, inte minst under byggtiden.

Utbyggnad av verksamheter intill E20 vid Lekåsa kommer att förändra upplevelsen av landskapet negativt och ta stora arealer jordbruksmark i anspråk. Risk finns för betydande miljöpåverkan.

Strandskyddat område berörs i liten utsträckning intill Nossan i Fågolum. Planen föreslår här en utveckling av centrum. Utvecklingen syftar till att skapa en mångfunktionell yta, så som en parkmiljö, som kan översvämmas.

Den fördjupade översiktsplanen har ett stort fokus på social hållbarhet. Planen prioriterar åtgärder och förslag som ska bidra till fler mötesplatser, småskaliga boendemiljöer för livets olika skeden samt förbättrad tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet. Med dessa förslag skapas positiva konsekvenser för den sociala hållbarheten samtidigt som planens mål om orterna där livet är enkelt kan nås.

Eventuella markinköp, utbyggnad av gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar med mera kommer att innebära stora ekonomiska kostnader för kommunen. En etablering av nya verksamhetsområden vid Lekåsa bedöms sammantaget medföra positiva effekter för den lokala ekonomin och näringslivet. Möjligheterna att utveckla fler arbetstillfällen i kommunen bli större med nya verksamhetsetableringar och fler arbetstillfällen innebär högre skatteintäkter.

Miljöbedömning

Allmänt om miljöbedömning

Enligt bestämmelser i miljöbalken och plan- och bygglagen ska en plan miljöbedömas om det finns risk för att genomförandet av planen kan antas innebära så kallad betydande miljöpåverkan. En översiktsplan innehåller oftast förslag som förutsätter någon typ av tillstånd för verksamhet eller en åtgärd. Genomförandet påverkar också ett stort geografiskt område. Det innebär att en strategisk miljöbedömning i allmänhet behöver genomföras i arbetet med en översiktsplan och att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) då ska redovisas.

Geografisk avgränsning och nivå

Miljöbedömningen har i ett tidigt skede av processen avgränsats avseende geografiskt område, nivå, tid och innehåll. Avgränsningen stämades av i ett skriftligt samråd mellan kommunen och länsstyrelsen, där länsstyrelsens svar inkom den 6 september 2024.

Det geografiska området för miljöbedömningen sammanfaller med de naturliga och administrativa avgränsningarna som finns runt orten i form av bland annat omgivande skogsområden och fastighetsgränser.

Frågor som har ett större geografiskt påverkansområde än planens avgränsning, så som frågor kopplade till vatten, inbegrips i beskrivningen.

Miljökonsekvenserna beskrivs på en översiktlig, strukturell nivå och går inte in på detaljer i projekt som är mer lämpliga att studera i ett efterföljande skede, så som i en detaljplan.

Den fördjupade översiktsplanen har 2040 som mållår men siktar i vissa frågor, exempelvis vad gäller de större strategiska frågorna om bostadsutbyggnad på sikt, även bortom mållåret och fram till cirka 2050. Bedömningen är att det är vid denna tidpunkt som målen i planen kan vara realiserade.

I den strategiska miljökonsekvensbeskrivningen har översiktsplanens effekter beskrivits för

- Värdefulla natur-, kultur- och friluftslivsmiljöer
- Upplevelsen av landskapet, dess värden och strukturer
- Areella näringar
- Vattenfrågor, så som vattenkvalitet och vattentillgång
- Risk för översvämning, ras, skred och erosion (klimatanpassning)
- Buller, luft och farligt gods
- Möjligheten att minska klimatpåverkan

Utöver dessa aspekter belyser miljökonsekvensbeskrivningen hur planförslaget förhåller sig till riksintressen enligt miljöbalken, strandskyddsbestämmelser. Planen stäms slutligen av mot miljö kvalitetsnormerna för luft, vatten och buller samt mot relevanta klimat- och miljömål.

Nollalternativ

Enligt Plan- och Bygglagen (2010:900) ska planförslaget jämföras med ett så kallat nollalternativ. Nollalternativet innebär en utveckling enligt gällande översiktsplan från 2019, samt efter planer som finns antagna. Nollalternativet innebär inte ett stagnerat läge i kommunen, utan förändras allt eftersom nya regler, rekommendationer och lagar tillkommer. Även förändringar i omvärlden kan påverka hur nollalternativet fortskrider, så som exempelvis klimatförändringar.

Jämförelse mellan planförslaget och nollalternativet

Planen har en mer detaljerad nivå av var bostäder och verksamheter planeras. I planen görs områdesbeskrivningar av de områden där viktiga förutsättningar och värden identifieras och som bör beaktas i efterföljande planering. Planen bedöms därmed ge en bättre vägledning än nollalternativet och tar större hänsyn till värdefulla områden.

Behovet av bostäder bedöms vara mindre i nollalternativet. Det innebär ett mindre ianspråktagande av mark generellt i jämförelse med planförslaget. Konsekvenserna blir därmed mindre i nollalternativet med avseende på bland annat upplevelsen av landskapet, ianspråktagande av jordbruksmark samt påverkan på kultur- och naturmiljövärden. Eftersom bostäderna blir färre bedöms också kostnader för infrastruktur och kommunal service bli lägre jämfört med planförslaget. Det positiva effekterna som bedöms uppkomma till följd av fler bostäder, verksamheter och en centrumutveckling i Jonslund, Fåglum och Lekåsa, i form av fler mötesplatser, bättre koppling mellan grönområdena och ökade skatteintäkter, skulle utebli i nollalternativet.

Vidare har den fördjupade översiktsplanen tagit ett större grepp kring grönsystemtjänsterna i förhållande till ÖP 2019. Planförslaget bedöms därmed ge bättre vägledning och stöd i arbetet med dessa aspekter i jämförelse med nollalternativet.

Alternativa utbyggnadsriktningar och bebyggelsestruktur

Jonslund

I arbetet studerades två möjliga utvecklingsinriktningar för orten;

A. ett eller ett par större samlade utbyggnadsområden i ”nya” riktningar.

B. utbyggnad i mindre områden i nya "årsringar" runt den befintliga bebyggelsen.

En utveckling av orten enligt alternativ A bedömdes mindre lämplig då större sammanhängande arealer jordbruksmark skulle tas i anspråk. Alternativet skulle även kräva större investeringar i ny infrastruktur. Längs huvudvägen föreslogs bebyggelsekomplettering längs hela östra sidan. Detta bedömdes dock som olämpliga med tanke på framförallt trafiksituationen. Utvidgningen av verksamhetsområdet i norr ströks med motivet att befintlig verksamhet, Dahréns, inte såg behovet att växa och att kommunen vill styra nya etableringar till Lekåsamotet. En utveckling av verksamhetsmark i norra och södra Jonslund bedömdes även ha stor inverkan på landskapsbilden vid Jonslunds entréer, generera mer trafik och störa bostadsbebyggelsen.

Alternativ B anses i större grad kunna använda befintlig infrastruktur och att mindre jordbruksmark tas i anspråk. Även i detta alternativ prövades områden för verksamhetsmark i norr och söder men dessa valdes bort för att istället satsa på verksamheter vid Lekåsamotet.

Utbyggnadsriktning A. Gula/orangea områden med pilar symboliserar ny riktning för bostadsutbyggnad, turkos färg symboliserar verksamhetsområden och utveckling av dessa.

Utbyggnadsriktning B. Gula områden med pilar symboliserar ny riktning för bostadsutbyggnad, turkos färg symboliserar verksamhetsområden och utveckling av dessa.

Fåglum

Olika alternativ till utbyggnadsriktningar för Fåglum har studerats. Området vid Godegården valdes bort i ett tidigt skede då det var det område som låg längst bort från förskola och centrumområdet och kommunen önskade hålla bebyggelsen samlad. Området vid kvarnen

bibehölls men minskades ner för att hålla bebyggelsen samlad och för att värna jordbruksmarken.

Utbyggnadsriktningen söder om väg 2501 valdes bort då den bedömdes ligga för nära befintligt verksamhetsområde samt avgränsas av vägar på två sidor samt berör strandskyddat område.

I Fåglum studerades även lokalisering av verksamheter i anslutning till Landqvists Mekaniska Verkstad men alternativet valdes bort.

Studerade utbyggnadsriktningar i Fåglum. Gula områden med pilar symboliserar ny riktning för bostadsutbyggnad.

Lekåsa

I Lekåsa har hela tiden en försiktig utveckling längs med vägen varit prioriterat men där en fortsatt utveckling norrut senare valdes bort.

Den stora frågan i Lekåsa har i stället varit verksamhetsområdets storlek och lokalisering.

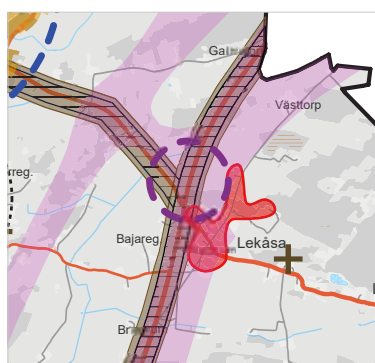
Studerade utbyggnadsriktningar i Lekåsa. Gula områden med pilar symboliserar ny riktning för bostadsutbyggnad. Turkos färg symboliserar nya verksamhetsområden och utveckling av dessa.

Under processens gång har alternativa lokaliseringar och behovet av verksamhetsmark studerats. En lokaliseringsutredning av verksamhetsmark längs E20 har tagits fram av kommunen. Det konstaterades tidigt att den industri som önskas är yt- och logistikkrävande vilka kan vara störande genom buller och tunga transporter. Verksamheterna som önskas ska även bidra till att ett stort antal arbetsplatser tillskapas. I översiktsplanen finns ett utpekat utvecklingsområde för verksamheter vid Lekåsamotet, se bild nedan. Förslaget är att förlägga ny verksamhetsmark intill E20 för att hålla det samlat, underlätta transporter och därmed minska risker och olägenheter för människa. Vid Lekåsamotet har en lokalisering väster och en öster om E20 studerats, se nedan.

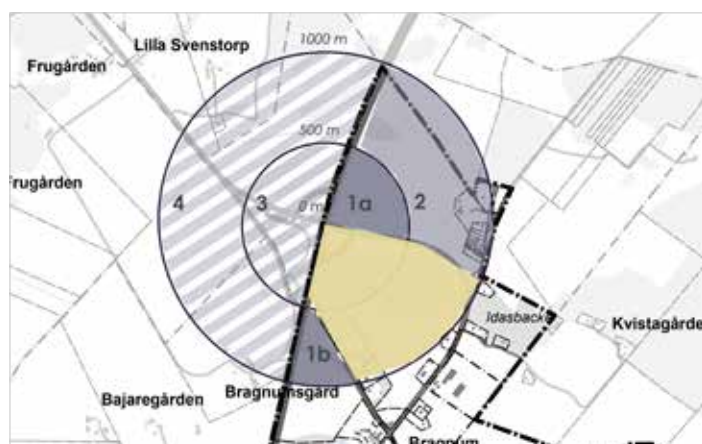

Nytt verksamhetsområde vid Lekåsamotet studerades dels väster om E20 (bilden till vänster) och dels öster om E20 (bilden till höger).

Till en början var inriktningen att hålla verksamhetsområdet väster om E20 och skilt från bebyggelsen i Lekåsa by. På detta sätt kunde även infrastrukturen kring pendelparkeringen nyttjas. Dialoger fördes med markägare i området. En lokalisering öster om E20 blev till slut den som ansågs genomförbar inom planens tidshorisont. Kommunen stänger dock inte möjligheten att i framtiden, efter planens målår, återigen se över möjligheten för verksamheter på den västra sidan av E20, se principskiss på nästa sida.

Kartutsnitt från mark- och vattenanvändningskartan i Översiktsplanen. Lila ring markerar område för verksamhetsmark vid Lekåsamotet.

Principskiss över Lekåsamotet och utveckling av verksamheter. Gult symboliserar bostäder och lila verksamheter. Siffror anger prioriteringsordning för utbyggnad. Skraffrering symboliserar en eventuellt utredning av verksamhetsmark utanför planens målår.

Typ av bostäder

Kommunen har ett behov av mindre och centralt belägna bostäder i flerbostadshus. Störst efterfrågan är dock fortfarande den egna villan och radhus. Att möjligheten finns att till ett relativt rimligt pris kunna köpa en villa eller ett radhus med trädgård utanför de större orterna i regionen, är Jonslund, Fåglum och Lekåsas styrka. Att erbjuda villatomter och radhus är därför viktigt för att kunna växa enligt den vision som kommunen har. Detta innebär att utöver en förtätning av befintlig bebyggelse har nya utredningsområden studerats där en utbyggnad av både villor, radhus och flerbostadshus kan vara möjlig. Att planera för villatomter är mer resurskrävande och således inte alltid bäst ur ett hushållningsperspektiv.

Exploatering av jordbruksmark

Inom ramen för arbetet med planen har en lokaliseringsutredning för jordbruksmark tagits fram som presenteras nedan. Utredningen har gjorts på en övergripande nivå som gäller för fördjupningen och motiverar förändrad markanvändning.

Enligt miljöbalkens 3 kapitel får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Följande aspekter ska klargöras innan jordbruksmark tas i anspråk:

- Är jordbruksmarken brukningsvärd?
- Är den aktuella förändrade markanvändningen ett väsentligt samhällsintresse?
- Varför är förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte möjlig?

Analysen av möjliga alternativa lokaliseringar avgränsas till lägen som bedöms tillgodose syftet med utveckling av de tre orterna Jonslund, Fåglum och Lekåsa.

I planen görs bedömningen att de skogsområden som ligger i anslutning till orterna är viktiga för ekosystemtjänster som exempelvis bullerdämpning, vattenreglering, spridningsvägar för djur- och växtlivet samt för tätortsnära friluftsliv.

Att ha en god planberedskap för olika typer av bostadsformer och verksamhetsmark utanför centralorten Nossebro bedöms vara ett väsentligt samhällsintresse då hela kommunen ska leva. Att koncentrera bebyggelsen till befintliga strukturer är dessutom bättre än att spridd bebyggelse uppkommer inom hela kommunens landsbygd. Det är även bättre ur aspekten hushållning av mark att bygga ut orterna nära befintliga strukturer då det främjar hållbara transporter så som gång och cykel och att övrig infrastruktur kan byggas på vilket innebär stora ekonomiskt värden.

En maximal utbyggnad enligt planens förslag innebär att drygt 45 ha jordbruksmark kan utredas vidare för framtida utveckling av orterna i form av nya utvecklingsområden för bostäder och verksamheter.

Jordbruksmarken som föreslås tas i anspråk är till största del en del av det större sammanhängande jordbrukslandskapet och i hög grad brukningsvärd. Det finns också mindre ytor jordbruksmark inom befintliga tätortstrukturer som kan komma att tas i anspråk, så som i centrala lägen i Jonslund och Fåglum. Dessa ytor har generellt inte så stort brukningsvärde men kan vara viktiga för exempelvis biologisk mångfald eller andra ekosystemtjänster.

Sett utifrån de utvecklingsinriktningar och alternativstudier som tagits fram bedöms ianspråktagandet av jordbruksmark som rimligt på denna översiktliga nivå förutsatt att utvecklingen sker etappvis, samt att utveckling sker inifrån orterna och ut. För att en etappvis utbyggnad ska ske anges i planen följande utbyggnadsprinciper:

1. Bygg ut inom befintliga detaljplaner samt förtäta inom befintlig bebyggelsestruktur.
2. Ianspråkta lämplig naturmark
3. Först när ovanstående alternativ är genomförda så kan utbyggnad ske av jordbruksmark

Nedan följer en genomgång av de förslag för bostäder och verksamheter där jordbruksmark kan komma att tas i anspråk:

Jonslund

B1 Sälgvägen, ca 3 ha jordbruksmark. Motiveras av att ortsutvecklingen fortsatt hålls samman och naturligt bygger på befintliga strukturer. Området får nära till skogsområdet Hagelstorp/Axelsberg som har värden för rekreation och lek.

B2 Björkvägen, ca 0,5 ha jordbruksmark. Området utgör en lucka som när den bebyggs bidrar till att orten får en mer ändamålsenlig och hållbar struktur.

B3 Svenstorp, ca 2,5 ha jordbruksmark. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur och kan utformas som en välkomnande entré till Jonslund i anslutning till miljöerna kring äppelodlingen.

B4 Öster om Ormhallsberget, ca 4 ha jordbruksmark. Marken är kommunalägd. Motiveras av att ortsutvecklingen fortsatt hålls samman och bygger på befintliga strukturer. Området får nära till den nya skolan och skogsområdet Ormhallsberget som har höga värden för rekreation och lek. Kan utformas som en välkomnande entré till Jonslund.

B5 Apelvägen, ca 1 ha jordbruksmark. Utveckling på längre sikt. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur och får nära till Dahrénparken.

B6 Hasselvägen, ca 2 ha jordbruksmark. Utveckling på längre sikt. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur och är mycket centrumnära.

B7 Lunnabacken, ca 3 ha betesmark. Utveckling på längre sikt. Motiveras av att ortsutvecklingen fortsatt hålls samman och bygger på befintliga strukturer. Området får nära till den nya skolan och skogsområdet Ormhallsberget som har höga värden för rekreation och lek. Kan utformas som en välkomnande entré till Jonslund i söder.

C Centrum, ca 0,05 ha jordbruksmark. Motiveras av behovet att skapa en sammanhängande och central mötesplats i form av centrumutveckling.

Jordbruksmark (gult), betesmark (grönt) och föreslagna utredningsområden för bostäder (orange streckad linje) och centrum (röd streckad linje). Skrafferade ytor betyder utveckling på längre sikt.

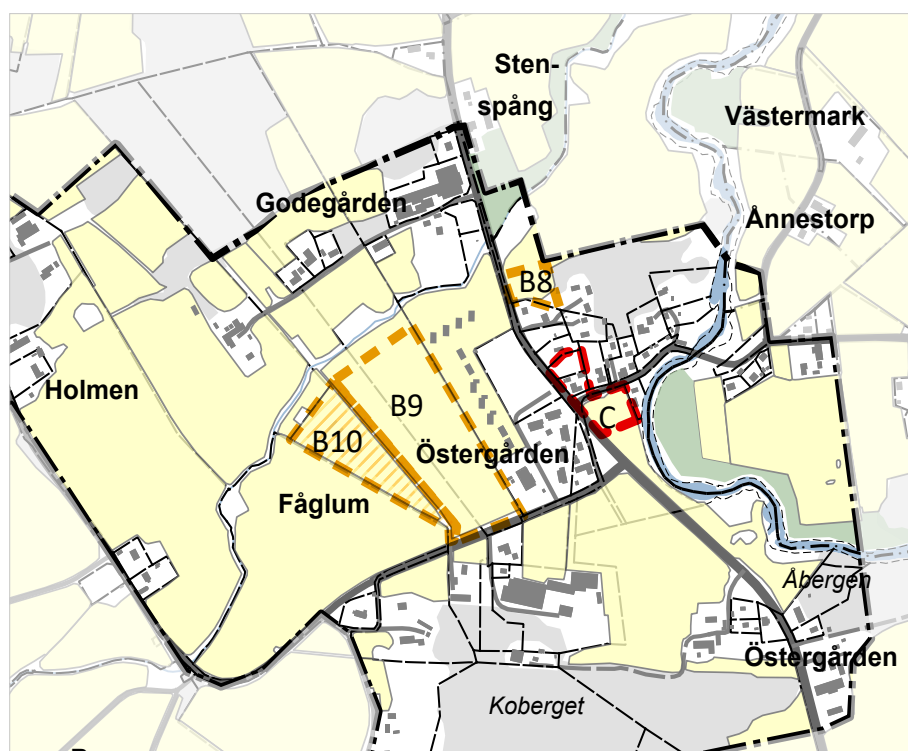
Fåglum

B8 Kvarnen, ca 0,3 ha jordbruksmark. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur.

B9 Östergården östra, ca 3,5 ha jordbruksmark. Området planeras som utveckling för bostäder, en ny årsring som bygger på det senaste tillskottet av friliggande villor längs Förskolevägen. Motiveras av att tätortsutvecklingen fortsatt hålls samman och naturligt bygger på befintliga strukturer. I samband med utbyggnaden bör en ny passage i form av en gångväg över det mindre vattendraget Dänningen utredas, detta för att stärka det sociala stråket till idrottsplatsen. Området får nära till rekreationsområden och förskola.

B10 Östergården Västra, ca 1,4 ha jordbruksmark. Utveckling på längre sikt. Ytterligare en ny årsring som bygger på tätortsutvecklingen likt B9.

C Centrum, ca 0,3 ha jordbruksmark. Motiveras av behovet att skapa en central mötesplats i form av centrumutveckling.

Jordbruksmark (gult) och föreslagna utredningsområden för bostäder (orange streckad linje) och centrum (röd streckad linje). Skrafferade ytor betyder utveckling på längre sikt.

Lekåsa

B 11 Lekåsa västra, ca 3 ha jordbruksmark. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur längs med landsvägen. Med fler bostäder i Lekåsa ökar möjligheten att anordna kommunalt VA på sikt.

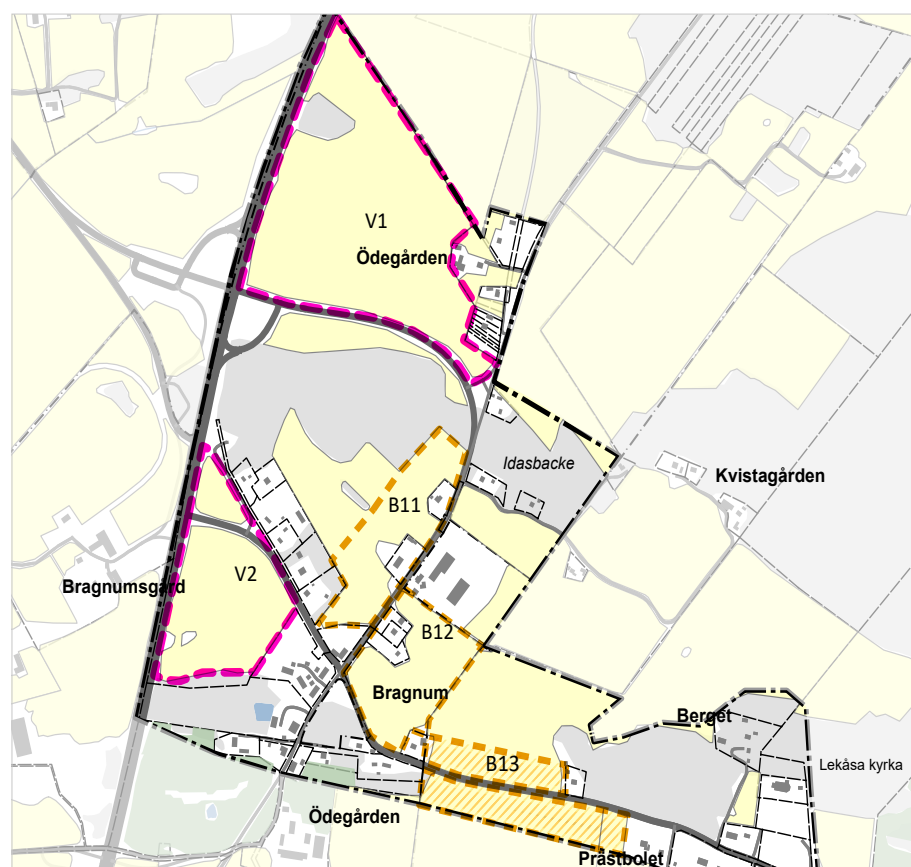
B 12 Lekåsa östra, ca 3 ha jordbruksmark. Motiveras av att området

bygger på befintlig bebyggelsestruktur längs med landsvägen. Med fler bostäder i Lekåsa ökar möjligheten att anordna kommunalt VA på sikt.

B13 Prästbolet, ca 3,5 ha jordbruksmark. Utveckling på längre sikt. Motiveras av att området bygger på befintlig bebyggelsestruktur längs med landsvägen och knyter samman bebyggelsen inne i byn med kyrkan och rekreations- och skogsområdet på höjden bakom kyrkan och Lekåsagården.

V1 Lekåsamotet, ca 11,5 ha jordbruksmark. Utveckling av kommunens nya verksamhetsområde. Området finns utpekad i kommunens översiktsplan. Motiveras av närheten till E20 som redan idag är påverkat av buller och storskalig infrastruktur. Läget intill E20 skapar goda transportmöjligheter till bland annat Vårgårda, Vara, Göteborg, Skara och Örebro. Det strategiska läget underlättar även logistik och arbetspendling.

V2 Bragnum, ca 4,5 ha jordbruksmark. Utveckling av verksamheter. Motiveras av närheten till E20 som redan idag är påverkat av buller och storskalig infrastruktur. Läget intill E20 skapar goda transportmöjligheter till bland annat Vårgårda, Vara, Göteborg, Skara och Örebro.

Jordbruksmark (gult) och föreslagna utredningsområden för bostäder (orange streckad linje) och verksamheter (lila streckad linje). Skrafferade ytor betyder en utveckling på längre sikt.

Miljökonsekvenser

Areella näringar

Planförslaget innebär att stora arealer jordbruksmark på sikt kan komma att tas i anspråk för bebyggelse. En maximal utbyggnad enligt förslaget innebär att drygt 45 ha jordbruksmark kan utredas vidare för framtida utveckling i form av utredningsområden för bostäder och verksamheter.

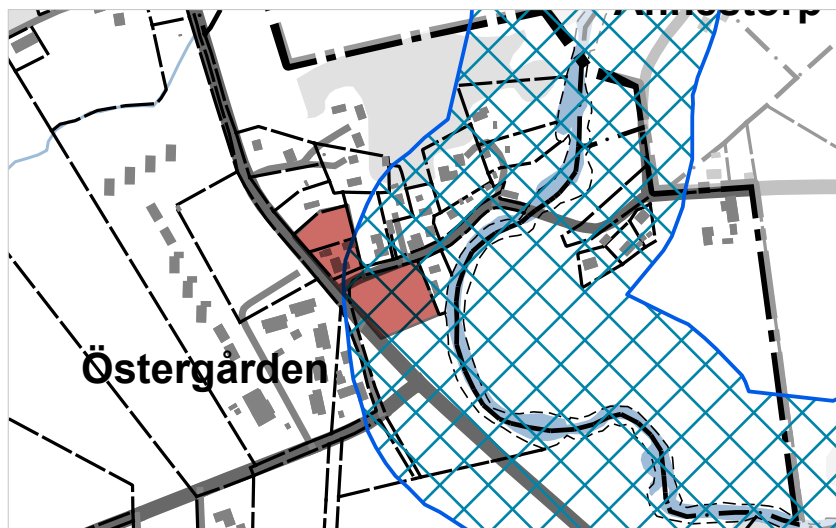
Effekterna av att jordbruksmark tas i anspråk blir att områden fragmenteras, riskerar att bli svårbrukade och risk att biologiska värden försvinner. Ett ianspråktagande av jordbruksmark innebär generellt även att upplevelsen av landskapet förändras och att möjligheten till livsmedelsförsörjningen minskar.

Livsmedelsförsörjning kommer att bli en allt viktigare fråga i ett förändrat klimat samtidigt som en större befolkning ska försörjas.

I nollalternativet kvarstår förutsättningarna för jordbruket ungefär som i dagsläget och påverkan blir därmed mindre.

Strandskydd

Vid en utveckling av centrum i Fåglum berörs strandskyddat område intill Nossan. Det finns alltid en risk för påverkan och negativa konsekvenser på djur- och växtlivet samt för allmänhetens tillgänglighet när delar av strandområden tas i anspråk. I området planeras inte några nya bostäder, fokus här är i stället att utveckla området mot en mångfunktionell yta som kan översvämmas vid höga vattenstånd, dvs naturligt utjämningsmagasin för vatten. Planen anger att området kan bli en park med närhet till Nossan som stärker Fåglums centrums kontakt med vattnet. Förslaget kan stärka allmänhetens tillgänglighet genom en välgestaltad platsutveckling.

Blått symboliserar strandskydd kring Nossan. Röd illustrerar föreslaget område för centrumutveckling i Fåglum.

Skyddade arter och miljöer

Artskydd behöver hanteras tidigt i kommande detaljplanprocesser och samråd bör hållas löpande med länsstyrelsen. I första hand ska naturmiljöer med skyddade arter undvikas. Om arter eller arters livsmiljöer som är enligt artskyddsförordningen ändå riskerar att bli berörda av exploatering i efterföljande skeden ska försiktighetsmått och skyddsåtgärder planeras för att undvika eller minska negativa effekter på arter.

Risk finns att naturvårdsbiotoper i form av en åkerholme och blandskog inom jordbruksmark påverkas vid en exploatering inom V2 Bragnum, verksamhetsmark i västra Lekåsa. Förlust av småbiotoper i jordbruksmark innebär att förutsättningarna för biologisk mångfald i området försämras. Åkerholmar är ett viktigt inslag i landskapsbilden och de bildar små öar av obrukad mark i det annars öppna jordbrukslandskapet. En åkerholme erbjuder livsmiljöer och tillflyktsorter för många växt- och djurarter. Dispens för ingrepp i objekt som omfattas av generellt biotopskydd i jordbruksmark krävs och kompensationsåtgärder för dessa kan bli aktuella. Förslag på åtgärder som kan innebära en rimlig kompensation för biotopförluster kan vara att studera möjligheterna att tillskapa en liknande miljö som motsvarar den som tas bort. Hur anpassningar kan göras till biotoperna får studeras i samband med att detaljplan tas fram för de aktuella områdena.

Övriga naturvärden

Utgångspunkten i planen är att utnyttja och bygga på den befintliga bebyggelse- och infrastrukturen inifrån de mer centrala delarna av Jonslund och Fåglum och utmed landsvägen i Lekåsa. Strategin att spara de mindre natur- och grönområdena som finns kring orterna ger positiva effekter för naturmiljön, friluftslivet och möjligheten till att bevara och utveckla ekosystemtjänster. Den naturvärdesinventering och ekosystemtjänstanalys som tagits fram i samband med planen har utgjort viktiga underlag i miljöbedömningen av olika alternativa utbyggnadsområden.

I nollalternativet bedöms områden med naturvärden utvecklas som i dagsläget och inga större ingrepp görs i jordbruksmark med tillhörande naturvårdsbiotoper. Konsekvenserna blir därmed större i planförslaget med anledning av inlämnandet av jordbruksmark.

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster

Den fördjupade översiktsplanen lyfter fram slutsatserna från ekosystemtjänstanalysen och ger dem utrymme i mark- och vattenanvändningen. Dels görs detta genom att skogs- och grönområden inom och i anslutning till den bebyggda miljön reserveras för att kunna utvecklas till mötesplatser, lekplatser eller ge svalka under varma sommardagar. På detta sätt skapar

Dänningen har påtagligt biotopvärde som vattendrag och spridningskorridor samt visst artvärde.

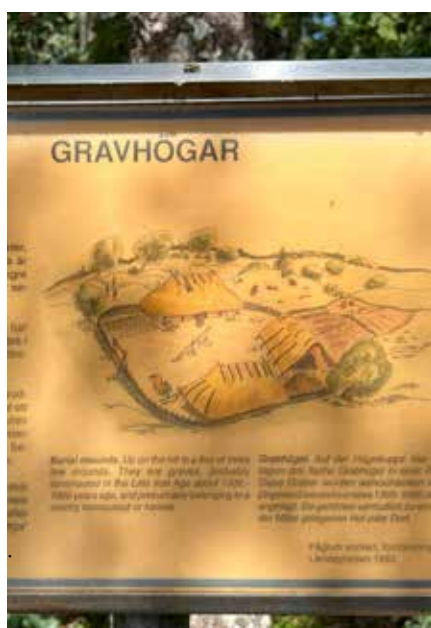
planen sammanfattningsvis möjligheter att dra nytta av naturens egen förmåga att hantera skyfall, värmeböljor och andra negativa klimateffekter.

Planförslaget innebär även negativa effekter på ekosystemtjänsterna. De försörjande ekosystemtjänster påverkas när det gäller matproduktion i och med arealförluster inom jordbruket om utredningsområden för bostäder och verksamheter byggs ut enligt planen. De tillkommande hårdgjorda ytor som ny bebyggelse och annan infrastruktur ger medför bland annat förlust eller störning av livsmiljöer för växt- och djurlivet. En större mängd hårdgjord yta innebär också ökad avrinning och därmed större risker för att förorenat dagvatten ska nå känsliga miljöer.

Friluftsliv och rekreation

Planen stärker möjligheterna till friluftsliv och rekreation genom att de tätortsnära rekreationsområdena i form av mindre skogsområden lyfts fram och undantas från exploatering. Förstärkt tillgänglighet till områdena ges genom strategiska förslag i planen på att länka samman befintliga gatunät och stärka dessa stråk genom exempelvis tydlig skyltning, sittplatser eller genom planteringar som skapar svala stråk. Detta skapar många positiva konsekvenser för bland annat människors möjlighet till lättillgänglig rekreation och kan i längden stärka folkhälsan.

I jämförelse med nollalternativet stärker planen tillgängligheten till friluftslivet och viktiga målpunkter för rekreation. I nollalternativet utvecklas inte målpunkter som stärker möjlighet till rekreation och friluftsliv.

Vid hembygdsgården i Fåglum finns fornlämningar i form av gravhögar.

Kulturmiljö

I samband med en exploatering inom B9 Östergården östra i Fåglum kan en övrig kulturhistorisk lämning, L1963:7506, beröras. Fornlämningen är registrerad som en fyndplats för en stenxya som idag förvaras på orten. För att undvika intrång i lämningen kan anpassningar behöva studeras i efterföljande planarbete.

I anslutning till föreslaget utredningsområde för bostäder längs väg 2504 i Fåglum, B8 Kvarnen, finns två fornlämningar i form av högar, L1963:7438 och L1963:7440. Här finns även en övrig kulturhistorisk lämning, L1963:7439, också den en hög. En utveckling inom B8 Kvarnen berör inte lämningarna direkt. Däremot behöver områdets utformning och bebyggelsehöjder studeras med avseende på närheten till lämningarna med tillhörande fornlämningsområde, landmärket kvarnen och kulturmiljön runt hembygdsgården. Genom stor hänsyn till miljön och dess värden, och med hjälp av anpassningar, kan värdefulla kulturhistoriska strukturer värnas och negativ påverkan undvikas.

Inom utredningsområdet för bostäder B11 Lekåsa västra finns en fornlämning i form av ett vägmärke, L1959:3547, och i anslutning till området en möjlig fornlämning i form av lägenhetsbebyggelse, L1962:85. Vägmärket ligger inom bebyggd fastighet och kommer inte beröras, eventuellt kan den möjliga fornlämningens tillhörande fornlämningsområde påverkas vid en exploatering. Med lämplig anpassning till fornlämningsområdet kommer inte lämningen att påverkas negativt.

Med nollalternativet riskerar en mer spridd bebyggelse uppkomma inom hela kommunen. I planen koncentreras bebyggelsen till orterna för att minska uppkomsten av oplanerad spridd bebyggelse som riskerar att bryta samband mellan kulturhistoriska fynd. I planen lyfts viktiga förutsättningar och kulturmiljövärden identifieras vilket innebär att planförslaget sammantaget bedöms ge en bättre vägledning i efterföljande planering än vad nollalternativet gör.

Upplevelsen av landskapet

Utbyggnad av verksamheter intill E20 kommer att förändra landskapsbilden. Utblicksmöjligheterna är viktiga värden här och känsligheten ligger i nya storskaliga inslag, uppstickande byggnader eller nivåförändringar.

En exploateringen kommer att bli väl synlig från E20 och medföra förändrade och kortare siktlinjer. Ny bebyggelse med tillhörande infrastruktur kommer att bli nya barriärer i landskapet, framförallt för djur.

Värdefulla odlingsmarker som innehåller strukturer som är viktiga ur ett kulturhistoriskt perspektiv, så som åkerholmar och stenrösen med mera, kan komma att påverkas negativt.

En framtida utbyggnad av verksamhetsområdet bedöms medföra stora visuella konsekvenser för upplevelsen av landskapet. Att verksamhetsområdet lokaliseras intill väg E20, ett område som redan är kraftigt påverkat av storskalig infrastruktur, gör till viss del att konsekvenserna kan minska något. Graden av påverkan beror även på vilken omsorg och vilka anpassning som görs vid kommande projektering i form av vald skala på byggnader med mera.

Vatten och avlopp

Ett bra vatten- och avloppssystem utgör en av grunderna för en hållbar utbyggnad i orterna. Med den utveckling som föreslås kommer behovet av att ansluta till det kommunala VA-nätet att öka. En långsiktig utveckling och underhåll av det kommunala VA-nätet är därför en förutsättning för att en expansion likt planförslaget ska kunna ske utan miljöpåverkan på omgivningen.

En utbyggnad i Jonslund och Fåglum bedöms möjlig utifrån VA-synpunkt. I samband med en exploatering i Lekåsa kommer frågan

Utblick mot jordbruksmarken där utredningsområde för verksamheter föreslås, V1 Lekåsamotet.

Viskebäcken rinner genom centrala Jonslund och har beslutade miljö-kvalitetsnormer.

däremot behöva utredas vidare. Lekåsa ligger 5 km från Jonslund där kommunalt VA-nät finns. En anslutning till kommunalt vatten- och avloppssystem bedöms medföra stora ekonomiska investeringar.

Planförslaget medför fler hårdgjorda ytor. Det kan innebära att nyttan av ekosystemtjänster, så som fördröjning och rening av dagvatten, minskar lokalt på sina håll. Om inte dagvattenhanteringen hänger med i utvecklingen finns risk att förorenat dagvatten når Nossan, Viskebäcken, Dänningen eller andra känsliga vatten- och markområden.

Planförslaget lyfter fram grönstrukturen som en viktig del i arbetet med fördröjning och infiltration. Vid nybyggnation kan miljöpåverkan från dagvatten minska genom exempelvis ekologisk dagvattenhantering i form av öppna dagvattenlösningar. En dagvattenutredning kommer att krävas i samband med detaljplan som redovisar nuläget samt mängden vatten som ska fördröjas, renas och ledas bort för att på så sätt minimera negativ effekter av ökad mängd dagvatten.

Att som i planen samla bebyggelsen innebär större möjligheter för fler att ansluta till det kommunala VA-nätet, vilket är positivt i jämförelse med nollalternativet där mer spridd bebyggelse riskerar uppkomma. Planförslaget lyfter fram grönstrukturen och värdet av ekosystemtjänsterna och gröna lösningar mer än nollalternativet.

Vattenförsörjning

Den fördjupade översiktsplanen är ett viktigt redskap för att bidra till en trygg vattenförsörjning. Dricksvattentillgången i kommunen är begränsad och reservvatten används under perioder för att inte belasta vattentäkterna för hårt. I Jonslund ligger idag ett vattenverk, tätskiktet till vattentäkten är idag undermåligt.

För att säkerställa tillgång till dricksvatten samt för att möjliggöra en växande befolkning och ett ökat näringsliv behöver kommunen samarbeta över kommungränsen då möjligheten att öka dricksvattenuttaget inom kommunen är liten. Klimatförändringarna innebär att risken för vattenbrist ökar ytterligare. Behovet av att köpa vatten från Vara kommun bedöms därmed bli större än idag. Beslut finns vidare hos Vara kommun om att vara självförsörjande på vatten. I framtiden kan ett sådant beslut påverka möjligheten för Essunga kommun att köpa in större mängder. Genom driftsamarbeten inom regionen minskar sårbarheten och det finns potential att skapa en uthållig organisation som kan hantera större kriser. På så sätt kan negativa effekter av en vattenbrist motverkas.

Markavvattning

Inom planområdet finns fastställda markavvattningsföretag. Vid en förändrad markanvändning inom eller i anslutning till dessa kan det därmed bli aktuellt med en omprövning av företagen.

Hälsa och säkerhet

Nedan beskrivs effekter och konsekvenser av aspekter kopplade till hälsa och säkerhet.

Buller

Biltrafiken är den dominerande bullerkällan i orterna. Med den befolkningsökning som kommer med ett genomförande av planen i kombination med nya verksamhetsområden i Lekåsa, kommer transporterna i de tre orterna att öka och därmed även risken för ökade bullerstörningar. I planens ekosystemtjänstanalys lyfts växtligheten, de mindre grönområdena, samt höjdpartiet intill E20 vid Lekåsa som viktiga att bibehålla för att dämpa bullret, både direkt och indirekt genom att ljudnivåer reduceras och störande ljud maskeras. På så sätt är planens rekommendation, om att en oförändrad markanvändning inom grönområdena, viktig för att bidra till att minska de negativa effekterna vad gäller bullerspridning i det annars öppna landskapet.

I planen finns även rekommendationer om att verksamhetsområdet V2 Bragnum i Lekåsa är till för mindre störande verksamheter som inte alstrar stora trafikmängder eller transporter. På så sätt minskar bullret genom Lekåsa by. Verksamhetsområdet V1 Lekåsamotet är lokaliserat intill en idag redan bullerstörd miljö och har ett längre avstånd till Lekåsa by och bebyggelsen där.

Lukt

Utredningsområdet B7 Lunnabacken angränsar i sydlig riktning till en befintlig stallverksamhet. Hästverksamheter kan innebära olägenheter för människors hälsa genom exponering för hästallergen, lukt från hästar och gödselhantering. Några generella riktlinjer för avstånd mellan djuranläggningar och bebyggelse anges inte i planen. Boverket har i sin ”Vägledning för planering för och invid djurhållning” valt att inte ange något specifikt säkerhetsavstånd, utan att det är upp till varje kommun att besluta om avstånd i varje enskilt fall. När det blir aktuellt att bygga ut i B7 Lunnabacken, vilket ligger på längre sikt i planen, får därför lämpligt skyddsavstånd mellan bebyggelse och hästverksamheten studeras i det fall frågan kvarstår. På detta sätt begränsas negativa konsekvenser på människors hälsa.

Förorenad mark

I anslutning till utredningsområdet för bostäder B6 Hasselvägen finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 3 måttlig risk, träimpregnering. Inom B12 Lekåsa östra finns ett område klassat som känslig markanvändning registrerat. Vid en utbyggnad inom dessa utredningsområden ska hänsyn tas och en utredning göras för att klargöra vilka åtgärder som kan behöva vidtas innan marken kan tas i anspråk. Med lämpliga åtgärder bedöms planförslaget inte medföra några negativa konsekvenser för omgivningen vad gäller förorenad mark.

Farligt gods

Väg 186 är sekundär väg för transport av farligt gods. Det är dock tillåtet att transportera farligt gods på alla vägar i kommunen. I planen lyfts rekommendationer om att Länsstyrelsens riskpolicy som anger att risker kopplat till transporter med farligt gods ska beaktas vid planering inom 150 meter från utpekade transportleder för farligt gods. På detta sätt undviks negativa konsekvenser för människor.

I samband med detaljplan för ny skola i Jonslund gjordes en riskutredning avseende akuta olycksrisker kopplade till transport av farligt gods på väg 186. Bedömningen var i denna att individrisk kopplad till transport av farligt gods på väg 186 är låg och acceptabel inom planområdet. De låga risknivåerna härleds främst till att väg 186 är lågt trafikerad och att relativt få transporter med farligt gods passerar området. Beräkningarna visar också att individrisken är acceptabel för alla typer av markanvändning på cirka 25 meters avstånd från vägen. Den beräknade samhällsrisken bedömdes också som acceptabel för det beaktade området. Detta bygger dels på en låg individrisk, dels på låg persontäthet i området. En tillkommande bebyggelse inom utredningsområde B3 Svenstorp och B4 Öster om Ormhallsberget medför att persontätheten i området kommer att öka. Genom att placera ny bebyggelse på ett tillräckligt stort skyddsavstånd från väg 186 minskar risken för negativa konsekvenser vid en olycka med farligt gods. En riskutredning behöver tas fram inför kommande detaljplanering av områdena där aktuell riskbild kan avgöra på vilket skyddsavstånd som markanvändningen är lämplig samt om behov finns för riskreducerande åtgärder.

Vägen genom Fåglum är smal och saknar trottoar på sina håll.

Tunga transporter

Idag går tunga transporter genom Jonslund och Lekåsa. Vägen är smal och risken för olycka bedöms som hög. Ökat trafikflöde genom Jonslund och Fåglum till följd av fler bostadsområden på en redan idag ansträngd trafiksituation behöver utredas för att trafiksäkerheten och tryggheten, hos framförallt oskyddade trafikanter, ska öka och negativa konsekvenser ska undvikas.

Miljöfarlig verksamhet

Utredningsområde B2 Björkvägen samt B5 Apelvägen ligger i närheten av Dahréns verksamhetsområde som bedriver miljöfarlig verksamhet. Området är klassificerat som ett potentiellt förorenat område med riskklass 1, mycket stor risk för förekomst av halogenerade lösningsmedel. I planen lyfts rekommendation om behovet av en riskbedömning före en exploatering inom utbyggnadsområdena. Även tidiga samråd med räddningstjänsten kan vara av betydelse för att kunna avgöra lämpligheten i utredningsområdena. Genom rekommendationer i planen minskar risken för människors hälsa.

Klimatanpassning

En översiktlig riskbedömning enligt 3:5 § PBL har gjorts där både den byggda miljön och den planerade bebyggelsen studeras utifrån idag tillgängliga underlag så som skyfallskartering och geotekniskt underlag kopplat till ras, skred och erosion.

Genom att till största del undanta riskområden från exploatering, så som områden i närheten av Nossan, Viskebäcken och Dänningen, minskar riskerna för negativa effekter på människors hälsa samt för materiella skador. Vidare ges rekommendationer i planen att ny bebyggelse inom områden som kan påverkas av översvämning ska utredas vidare innan byggnation kan ske.

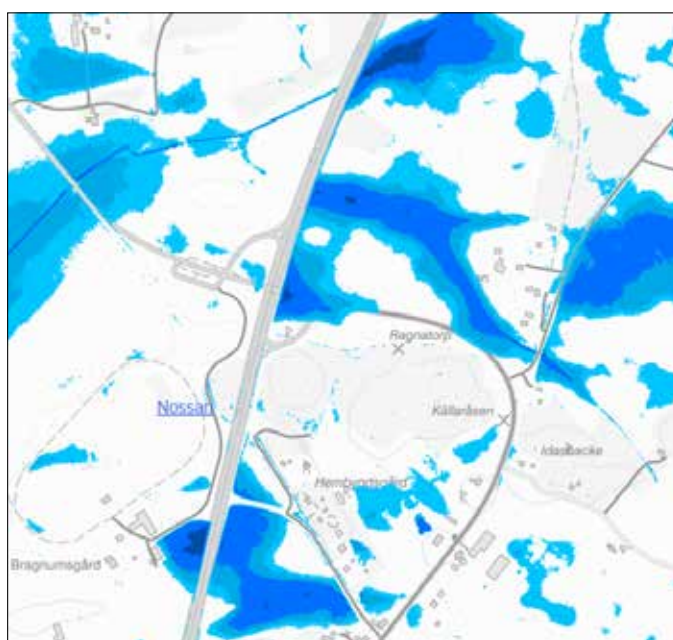
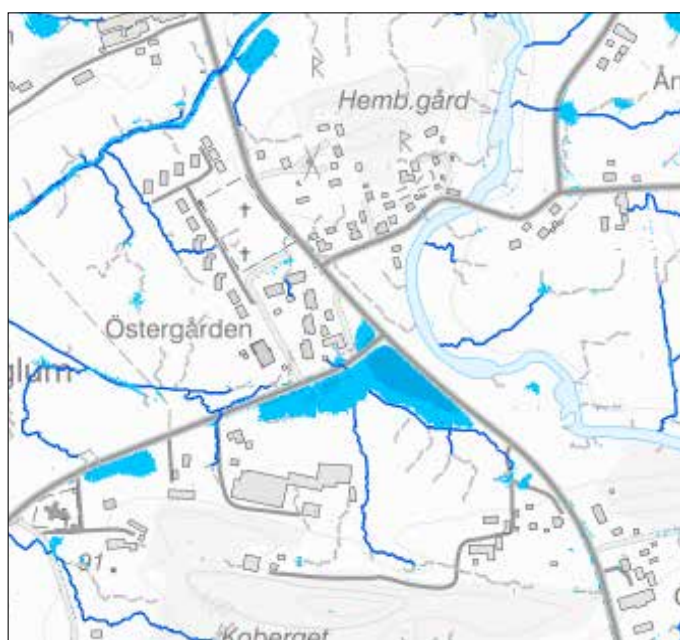
I planen ges förslag på områden där ekosystemtjänster kan sparas, stärkas och utvecklas för att exempelvis skapa skugga och svalka genom sin växtlighet. På så sätt verkar planen förebyggande och en hållbar samhällsutveckling med hänsyn till klimatrelaterade risker kan uppnås.

Översvämning och skyfall

En skyfallskartering har gjorts för Jonslund. Karteringen visar områden där vatten riskerar att bli stående och orsaka en översvämning i samband med ett 100-årsregn. Jonslund klarar sig bra vid ett 100-årsregn, de största översvänningsområdena återfinns i lågpunkter utanför bebyggelsen. Området längs med Viskebäcken drabbas inte nämnvärt av någon marköversvämning. Några större problemområden bildas inte inom tätorten men enskilda fastigheter riskerar att drabbas av marköversvämning. Vattendjupen är relativt stora invid byggnader med riskkonstruktioner så som garagedfarter

Isrinken Godehov ligger i en lågpunkt i Fåglum där vatten ofta blir stående. Området är även ett aktsamhetsområde för skred.

Kartorna visar lågpunkter och ytavrinning inom Nossans avrinningsområde i Fåglum (vänster) och Lekåsa (höger). Källa: Länsstyrelsens webbGIS för Ytavrinning och Lågpunkter.

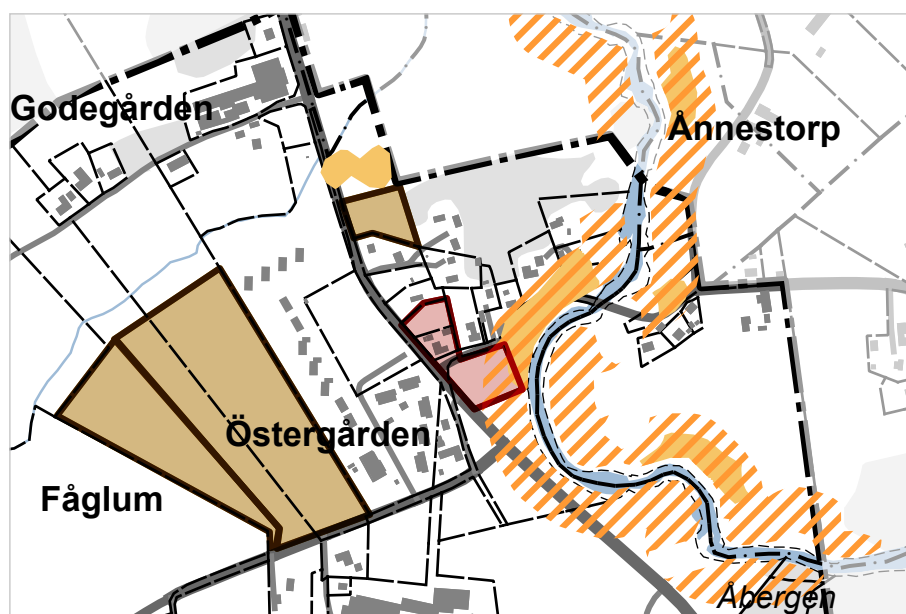
och källartrappor finns. Det största vattendjupet återfinns i cykelviadukten under väg 186. Vid ett 100-årsregn begränsas inte framkomligheten längs med väg 186.

Skyfallskartering saknas för Fåglum och Lekåsa. I Fåglum finns kända lågpunkter där vatten riskerar att bli stående, så som vid isrinken och söder om väg 2501. I Lekåsa finns lågpunkter vid motet intill E20 och på jordbruksmarken norr om motet på östra sidan om E20 samt jordbruksmarken söder om hembygdsgården. Detta bekräftas av Länsstyrelsens underlag i kartverket för Ytavrinning och lågpunkter, se kartor nedan. I planen pekas verksamhetsområden ut i Lekåsa inom områden där risken för ansamling av vatten kan bli stor.

Att arbeta med multifunktionella ytor och naturliga fördröjningsmetoder kan vara ett bra sätt att hantera mark resurseffektivt samtidigt som det skyddar mot vatten i fel lägen. Det är också ofta mer ekonomiskt än tekniska lösningar. Multifunktionella ytor kan vara mindre parkmiljöer, eller bollplaner som tillåts översvämmas. I utredningsområde för Centrumutveckling i Fåglum föreslås en multifunktionell yta söder om väg 2500 intill Nossan.

Ras, skred och erosion

Spår av mindre erosion har noterats där Nossan kröker i centrala Fåglum och aktuellt avsnitt av ån har klassats som ”viss eroderbarhet” i SGI, SGU, MSB, SMHI och Lantmäteriets kartvisningstjänst för ras, skred och erosion. En övergripande stabilitetsutredning togs fram 2007 där stabilitetsförhållandena inom aktuellt område bedömdes vara

Kartan visar akksamhetsområden för skred i finkorniga jordar i Fåglum. Orange markering illustrerar akksamhetsområde och skrafferad yta strandnära akksamhetsområde. Röda områden är utredningsområde för centrumutveckling och bruna utredningsområden för bostäder. Källa: SGI, SGU, MSB, SMHI och Lantmäteriets kartvisningstjänst.

tillfredsställande goda. I SGI/SGU:s kartvisningstjänst finns däremot samma område markerat som ett aktsamhetsområde i finkorniga jordar, se bild nedan. Det innebär att det kan finnas stabilitetsproblem i området. Konsekvenser av en förändrad markanvändning genom belastning, pålastning eller avschaktning längs Nossan kan göra att skredbenägenheten lokalt kan öka här. I planen lyfts att området söder om väg 2500, som pekas ut som centrumutveckling i planen, ska fungera som en mångfunktionell yta som kan översvämmas, en parkmiljö och mötesplats. Vid planering och byggande måste därmed stabiliteten kartläggas genom geotekniska utredningar i områden för att förhindra eventuella negativa konsekvenser till följd av ett skred.

I anslutning till utredningsområde för bostäder, B8 Kvarnen, finns ännu ett aktsamhetsområde för skred. Aktsamhetsområdet ligger väldigt lågt och topografin stiger sedan upp mot utredningsområdet B8 Kvarnen. Även här krävs att stabiliteten kartläggas genom geotekniska utredningar innan området kan exploateras.

För att förhindra erosion kan erosionsskydd behöva studeras och utföras i Nossan. Erosionsskydd kan ändra strömningsförhållanden i ett vattendrag och medföra att en ny del av strandbrinken utsätts för vattnets erosion med ras och skred som följd. Genom att spara befintliga träd och annan vegetation intill Nossan skapas ett naturligt erosionsskydd och minskar på så sätt risken för att negativa effekter uppkommer.

I jämförelse med nollalternativet ökar andelen hårdgjorda ytor i planförslaget. Det ställer krav på lämplig dagvattenhantering för att förhindra översvämning med negativa konsekvenser som försämrad framkomlighet till följd.

Klimatpåverkan

Planens förslag har en stor inverkan på vilket klimatavtryck som följer av ett genomförande. Mängden ianspråktagen oexploaterad mark samt vilket typ av mark som tas i anspråk har betydelse för planens klimatpåverkan och mängden växthusgaser som släpps ut i atmosfären. Vidare har planens struktur en stor betydelse för kommande transportbehov och för användandet av olika färdmedel som bil, gång, cykel och kollektivtrafik.

Parker, skogar och vattendrag är effektiva kolsänkor och behovet av att behålla och utveckla kolsänkor är stort för att minska den negativa påverkan på klimatet. I planen har grönstrukturen fått ta en stor plats och ytor reserveras för utveckling av grönska och ekosystemtjänster vilket är positivt.

Utsläpp av luftföroreningar från trafik medför effekter och konsekvenser på både människors hälsa och miljön. Att minska bilberoendet är centralt för att minska klimatpåverkan. Genom vald bebyggelsestruktur, att bygga nära befintliga strukturer, kan behovet

Platsen i centrala Fåglum där multifunktionell yta föreslås. I förgrunden skulpturen "Kallt vatten" av Magnus Ringborg. (Foto Essunga kommun)

av bil minska. Däremot ligger alla tre orter på ett sådant sätt att det ofta är svårt att leva helt utan bil. Med mer service i form av exempelvis mataffär eller frisör i närområdet kan klimatpåverkan minska i form av färre och kortare resor. I planen lyfts möjligheten till stärkt centrumutveckling vilket kan medföra tillskott av just service. Att kommunen vill skapa plats för nya verksamhetsområden och skapa jobbmöjligheter är också ett sätt att skapa kortare resor för boende i de tre orterna till jobbmöjligheter.

Vidare påverkar valet av hur vi bor klimatet, exempelvis genom bostadens storlek, uppvärmning med mera. Att bygga en villa tar ett större markanspråk och kräver oftast mer energi för uppvärmning. I planen föreslås till största del villor byggas. Det bidrar till ett större klimatavtryck än om övervägande del av tänkt bostadsbebyggelse var flerbostadshus. Utbyggnad av infrastruktur och bebyggelse bidrar även till klimatpåverkan under byggskedet, exempelvis vid framställning av material och transporter från och till bygget.

Kumulativa effekter

Kumulativa effekter innefattar både direkta och indirekta miljöeffekter. Utöver planförslagets effekter ska också tidigare och pågående planering inom en överskådlig framtid inkluderas. Planförslaget ger kumulativa effekter både ur ett lokalt men också ur ett nationellt perspektiv.

Biologisk mångfald

Arter och naturtyper riskerar att försvinna genom att mark tas i anspråk för andra ändamål, så som bostäder, verksamheter och infrastruktur med föreslagen plan. Ur ett lokalt perspektiv innebär planen att livsmiljöer för djur och växter försvinner samtidigt som den här typen av livsmiljöer för djur och växter redan successivt försvunnit i landskapet i stort, bland annat genom igenväxning eller ianspråktagande på andra sätt. Det ianspråktagande som planens förslag gör innebär därmed ytterligare förluster av viktiga biotoper i landskapet. Detta kan sammanfattningsvis ge påtagliga kumulativa effekter för djur som ofta använder sig av stenmurar, eller diken till boplatser, skydd eller som spridningskorridorer. Den påverkan som sker på djur- och växtlivet lokalt får en kumulativ effekt nationellt då förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv minskar.

Jordbruksmark

Ett genomförande av planen på sikt innebär ianspråktagande av jordbruksmark. En negativ kumulativ effekt uppkommer i samband med den svårighet som finns i att se helheten av ett ianspråktagande av jordbruksmark nationellt och därmed den samlade påverkan på jordbruksmarken. I varje enskild kommuns planer tas jordbruksmark i anspråk i större eller mindre omfattning. Detta kan innebära att

effekten lokalt blir marginell men när helheten studeras blir summan högre och konsekvensen därmed mer än marginell. Den kumulativa effekten på jordbruksmarken blir därmed större när helheten studeras än vad den blir i varje enskild plan. Detta kan särskilt bli märkbart i framtiden, med ett förändrat klimat, och där den svenska jordbruksmarken kommer att bli särskilt viktiga att värna för att kunna säkra landets självförsörjning av livsmedel.

Risk

Ökad nederbörd i och med klimatförändringarna kan i framtiden påverka slänternas stabilitet i anslutning till Nossan. Kumulativa effekter av tillkommande bebyggelse eller åtgärder vid Nossan kan vara när det på andra håll tillkommer bebyggelse som genererar vibrationer, schakter eller grundvattensänkningar som också påverkar Nossan och dess värden.

Risk för betydande miljöpåverkan

Den miljöpåverkan som kan anses vara betydande ska lyftas särskilt i miljökonsekvensbeskrivningen. Frågan om risk för betydande miljöpåverkan behandlas sedan vidare vid upprättandet av detaljplan, vägplan eller vid anmälan eller tillstånd enligt Miljöbalken.

Nedan följer en beskrivning av de frågor som vid ett genomförande av den fördjupade översiktsplanen kan medföra risk för betydande miljöpåverkan.

Påverkan på upplevelsen av landskapet

Föreslaget verksamhetsområde vid Lekåsamotet bedöms medföra en stor miljöpåverkan och ett stort ianspråktagande av mark. Bland annat riskerar storskalig bebyggelse att påverka upplevelsen av landskapet, vatten-, natur-, kulturmiljöer. Ny bebyggelse med tillhörande infrastruktur skapar barriärer för framförallt djur i detta läge. Utbyggnad av ny infrastruktur innebär också en stor klimatklimatpåverkan, framförallt under byggtiden.

Jordbruksmark

Planen anger att bebyggelse ska ske genom nya årsringar på jordbruksmark som omger orterna. Exploatering av jordbruksmark är irreversibel. Jordbruksmarken är en ändliga resurs och med en ökad befolkning och minskning av odlingsbar areal i världen kommer jordbruksmarken i Sverige blir mer värdefull. Med de pågående klimatförändringarna kommer frågan att bli allt mer aktuell. Ianspråktagande av jordbruksmark riskerar även förluster av värdefulla biotoper och spridningssamband för djur och växter, även jordbrukshistoriska kulturmiljövärden riskerar att försvinner.

Sociala konsekvenser

Dialogarbete

Dialoger har hållits med människor som bor, verkar och besöker de tre orterna, dels i form av ett digitalt dialogverktyg men också genom en bemannad marknadsplats på Nossebro marknad. Riktade dialoger har även hållits med näringslivet och föreningslivet.

För att närmare belysa konsekvenser och påverkan på barn och unga har även en dialog och kartstudie med elever på Jonslunds skola genomförts. Hur barn och unga rör sig inom planområdet idag och vilka målpunkter som är betydelsefulla för dem har varit viktigt underlag att ta med i arbetet med planen. Resultatet från samtliga dialoger finns redovisade i PM Medborgardialog.

De utvecklingsmöjligheter och önskemål som framkom under dialogerna och som kopplar an till markanvändningen i planen beskrivs nedan.

Universell utformning

En förutsättning för att uppnå jämlikhet och jämställdhet är att alla människor, oavsett funktionella förutsättningar, ålder, kön och bakgrund, har möjlighet att ta del av det som erbjuds i samhället. Att utforma miljöer som fungerar för så många som möjligt redan från början är därmed en viktig utgångspunkt. I planen görs detta genom att planera för en struktur som skapar korta avstånd, möjlighet till utveckling av service, gröna svala stråk till närrecreation och målpunkter, nya mötesplatser och utveckling av gatumiljön för att stärka tryggheten.

Mötesplatser och närrecreation

Fler mötesplatser har identifierats som en viktig del i utvecklandet av alla tre orter. En utveckling av centrum i Jonslund och Fåglum kan stärka sociala värden så som identitet, stolthet, lokalt företagande och uppmuntra folk till att mötas. Mötesplatser föreslås utformas så att de upplevs som trygga och tillgängliga och fylls med innehåll så att de tillgodoser olika intressen och olika åldrar. Tillgängliga mötesplatser är framförallt av stor vikt för personer med funktionsvariationer, äldre och personer med barnvagn. Genom att i efterföljande planer arbeta med fria siktlinjer, ljussättning, tydlig skyltning och tydliga stråk kan både tryggheten och överblickbarheten stärkas.

Gröna stråk föreslås utvecklas längs befintliga gatumiljöer och småvägar, här har målet varit att koppla samman nya utredningsområden för bostäder med parker och skogsområden, detta genom att skapa slingor.

Skogsområdena vid Hageltorp/Axelsberg och Ormhalsberget i Jonslund, Holmavallen och Koberget i Fåglum samt skogsområdet vid kyrkan i Lekåsa sparas och stärks som närrekreationsområden i planen. Här föreslås stigar, bättre skyltning eller tydligare entréer kunna bidra till att fler människor kan ta del av områdena. Det ger en mängd positiva sociala konsekvenser.

Ekonomiska konsekvenser

Samhällsekonomiska konsekvenser

Eventuella markinköp, utbyggnad av gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar med mera kommer att innebära stora ekonomiska kostnader för kommunen. För finansieringen behöver kostnadsfördelning lösas mellan kommunen och enskilda exploatörer i samband med framtida exploatering.

En etablering av nya verksamhetsområden vid Lekåsa bedöms sammantaget medföra positiva effekter för den lokala ekonomin och näringslivet. Möjligheterna att utveckla fler arbetstillfällen i kommunen bli större med nya verksamhetsetableringar och fler arbetstillfällen innebär högre skatteintäkter.

En högre tillgänglighet till natur- och rekreationsområden kan ge positiva ekonomiska effekter på människors hälsa och därmed också en stor samhällsekonomisk nytta.

I översiktsplanen föreslås ett ianspråktagande av bruksningsvärd jordbruksmark. Det kommer att medföra negativa konsekvenser för det lokala näringslivet, i form av sysselsättning kopplat till näringen minskar och för möjlighet till lokal matproduktion.

Investering i ny infrastruktur kan innebära en betydande ekonomisk kostnad för kommunen.

Riksintressen

Allmänt

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i en översiktsplan visa hur riksintressena tillgodoses och bedöma vilken påverkan eller eventuell skada på riksintressena som planens förslag kan medföra.

Det finns inget riksintresse enligt 4 kapitlet Miljöbalken eller något Natura 2000-område inom eller i anslutning till planområdet.

Riksintressen för totalförsvaret

Planen berörs av stoppområde för höga objekt Såtenäs flottiljsflygplats/Råda flygbas. Vidare berörs planområdet av MSA-områden för Såtenäs flottiljsflygplats och Råda flygbas. Påverkansområde för väderradar Vara berörs också.

Planen innehåller inga förslag som påverkar riksintresset, inget påtaglig skada bedöms därmed uppstå. Samtliga ärenden som rör höga objekt ska samrådats med Försvarsmakten och Luftfartsverket.

Riksintresse för kommunikationer

I kommunen går väg E20 som utgör riksintresse för kommunikationer. Områden som är av riksintresse för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Exploatering nära E20 får därmed inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling.

Vid planering kring trafikplatser är det viktigt att ett rimligt avstånd hålls till den riksintressanta anläggningen för att möjligheten att utveckla vägen och trafikplatsen fortsatt ska finnas kvar. Genom att i det fortsatta arbetet med föreslaget verksamhetsområde i Lekåsa, och i dialog med Trafikverket, identifiera lämpligt hänsynsavstånd kan riksintresset tillgodoses. Ett lämpligt hänsynsavstånd som Trafikverket i Sydöstra regionen tillsammans med Länsstyrelsen i Jönköpings län har arbetat fram vad gäller planering intill motorväg eller mötsseparerad väg vid externa lägen med hög hastighet (100-120 km/h) är 30 m från trafikplatsers ramper eller 50 meter från vägområdets gräns (källa: www.lansstyrelsen.se/jonkoping/samhalle/planera-bygga-och-bo/fysisk-planering/oversiktsplanering/op-plattform/lansstyrelsens-ingripandegrunder-i-oversiktsplanering/riksintressen-i-oversiktsplanen/riksintresse-kommunikationer-i-op.html).

Planen bedöms inte påverka riksintressets värden.

E20 är av riksintresse för kommunikationer.

Miljökvalitetsnormer

Allmänt

Miljökvalitetsnormer finns reglerade i miljöbalkens 5 kapitel och anger den lägsta acceptabla miljökvaliteten i mark, vatten och luft. Normerna syftar till att skydda miljön och människors hälsa och finns för vattenkvalitet, föroreningar i utomhusluft, fisk- och musselvatten samt för utomhusbuller.

Ytvatten

Samtliga berörda vattenförekomster inom planens avgränsningar för respektive ort ingår i Västerhavets vattenmyndighet och Göta älvs huvudavrinningsområde.

Genom Jonslund rinner ytvattenförekomsten och ån Viskebäcken. Enligt den senaste klassningen, förvaltningscykeln 3 (2017-2021) har vattendraget miljökvalitetsnormen God ekologisk status 2039. Vattenförekomsten får en tidsfrist med skälen inte tekniskt möjligt eller naturliga förhållanden. De kvalitetsfaktorer som bedöms relevanta, med avseende på den fördjupade översiktsplanen, för möjligheten att uppnå kvalitetskravet god ekologisk status för Viskebäcken beskrivs nedan.

Kartorna visar vattenförekomster i Jonslund (vänster) och i Fåglum (höger). Grönt illustrerar grundvattenförekomst med god kemisk och kvantitativ status och gult illustrerar vattendrag med måttlig ekologisk status. Källa: VISS, Länsstyrelserna

De biologiska kvalitetsfaktorerna påväxt-kiselalger och fisk är utslagsgivande för bedömningen. Vattenförekomsten är påverkad av övergödning, av att fiskar inte kan vandra naturligt i vattensystemet och för att stora delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.

Kvalitetsfaktorn konnektivitet är bedömd till dålig status eftersom fiskar och andra vattenlevande djur inte kan vandra naturligt i upp- och nedströms riktning i vattensystemet.

Det finns krav på att vattenkvaliteten i Viskebäcken ska förbättras och vattendraget får därmed inte försämrats eftersom det påverkar alla vattenlevande organismer i vattendraget.

Vattenförekomsten är påverkad av övergödning vilket visas av den fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorn näringsämnen som är måttlig.

Morfologiskt tillstånd i vattendraget är otillfredställande eftersom vattendragets strandzon är påverkad av jordbuk, vägar eller annan infrastruktur.

I Fåglum finns tre ytvattenförekomster i form av vattendragen Dänningen, Nossan Fåglum till Kroktorp samt Nossan - ost Fåglum.

Dänningen har enligt senaste klassningen måttlig ekologisk status. De biologiska kvalitetsfaktorerna påväxt-kiselalger och fisk är utslagsgivande för bedömningen. Vattenförekomsten är påverkad av övergödning, av att fiskar inte kan vandra naturligt i vattensystemet och för att stora delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.

Vattenförekomsten är påverkad av övergödning vilket visas av den fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorn näringsämnen som är måttlig. Morfologiskt tillstånd i vattendraget är otillfredställande eftersom vattendragets strandzon är påverkad av jordbuk, vägar eller annan infrastruktur.

Kvalitetsfaktorn konnektivitet är bedömd till dålig status.

Vattenförekomsten har inga egna kända vandringshinder men flera vandringshinder finns nedströms i Nossan som hindrar öringen att vandra hit. Öring från Vätern har förr vandrat upp och lekt i Nossans avrinningsområde.

Vad gäller Nossans två ytvattenförekomster är den ekologiska statusen klassad till måttlig. Kvalitetsfaktorn fisk är utslagsgivande för bedömningen. Fisk är bedömd till måttlig status eftersom fiskar inte kan vandra naturligt i vattensystemet. Vattenförekomsten är påverkad av övergödning vilket visas av den fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorn näringsämnen som är otillfredställande för delen Nossan -Fåglum till Kroktorp och måttlig för Nossan - ost Fåglum.

Kvalitetsfaktorn Konnektivitet är bedömd till dålig status för båda ytvattenförläggningarna kopplade till Nossan inom planen eftersom fiskar och andra vattenlevande djur inte kan vandra naturligt i upp-

Nossan rinner genom Fåglum och har beslutade miljö kvalitetsnormer.

och nedströms riktning i vattensystemet. Planen medför inga nya anläggningar som kan bli vandringshinder för fisk i Nossan.

Morfologiskt tillstånd i vattendraget Nossan på sträckan Nossan - ost Fåglum är otillfredsställande status då växter och djurs naturliga livsmiljöer har försvunnit eftersom stora delar av vattendragets form har förändrats till följd av mänsklig påverkan så som fördjupningar, kanalisering, rensningar, stenskoningar och muddringar. För delen Nossan -Fåglum till Krokorp är morfologiskt tillstånd klassat till måttlig eftersom vattenförekomsten delvis saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.

Samtliga ytvattenförekomsternas kemiska status uppnår ej god ytvattenstatus med avseende på kvicksilver, kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter (PBDE) enligt den senaste klassningen. Halterna av kvicksilver och PBDE i fisk bedöms överskrida EU:s gränsvärden i samtliga vattenförekomster i Sverige. Vattenmyndigheten har därför beslutat om ett generellt undantag i form av ett mindre strängt krav för kvicksilver, kvicksilverföreningar och PBDE. Ingen tidsram är satt för att nå kvalitetskravet om god kemisk ytvattenstatus. De nuvarande halterna (december 2015) får dock inte öka.

Planen medför inga nya anläggningar som kan bli vandringshinder för fisk eller andra vattenlevande organismer i planen.

I planen ges möjligheter för fler boende och därmed finns risk för begränsade tillskott av näringsämnen i vattendragen i Jonslund och Fåglum. Då planen föreslås byggas ut i anslutning till befintlig infrastruktur, och därmed också kan kopplas på det kommunala VA-nätet, bedöms inte planen medföra att kvalitetsfaktorn för näringsämnen försämras.

För att öka statusen på vattenförekomsternas morfologiska tillstånd kan kommunen arbeta med att återskapa ekologiska funktionella kantoner längs vattendragen och undvika att hårdgöra ytor i dess närhet.

Planförslaget bedöms sammantaget inte påverka möjligheten till att miljö kvalitetsnormer för ytvatten, god ekologisk status, kan uppnås.

Grundvatten

Parallellt med Jonslund finns ett grundvattenmagasin i form av en sand- och grusförekomst. Grundvattenförekomsten ingår i Nossans åtgärdsområde och har god kemisk status och god kvantitativ status. Vattnet används för dricksvattenuttag och omfattas av krav enligt dricksvattenföreskrifterna. I bedömningen av vad som kan påverka grundvattnet negativt anges att det finns risk för betydande påverkan från befintlig verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel.

Väg 186 är sekundär väg för farligt gods och går över grundvattenförekomsten. Även väg 2506 som går genom Jonslund

går över grundvattenförekomsten. Vid en befolkningsökning kommer även biltrafiken i området att öka. Risker för negativa konsekvenser i samband med transport av farligt gods kan därmed öka. En riskanalys kan behöva tas fram längre fram i planeringen där en bedömning kan göras kring vilka lämpliga säkerhetshöjande åtgärder som kan vara motiverade, det kan exempelvis röra åtgärder vad gäller dagvattenhantering, förstärkta saneringsresurser hos räddningstjänsten eller sänkta hastigheter. Med dessa typer av åtgärder skulle risken att en olycka inträffar och risken för negativa konsekvenser för vattenförekomsten minska.

Med föreslagna åtgärder bedöms inte planförslaget motverka att fastlagda miljö kvalitetsnormer för grundvatten kan uppnås.

Luft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid/kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Normernas huvudsakliga syfte är att skydda människors hälsa och miljön som helhet. Risk för överskridande av miljö kvalitetsnormerna uppstår främst utefter starkt trafikerade vägar i bebyggda miljöer.

Essunga kommun ingår i Luft i väst, vilka hjälper kommunen att uppfylla kraven för mätningar och kontroll av luftkvaliteten enligt lagstiftningen. I en rapport från Luft i Väst (2022) sammanfattas kommunens luftkvalitet. I rapporten bedöms att halterna av samtliga föroreningar som ingår i skattningen understiger de nedre utvärderingströsklarna. Bedömningen är därmed att ingen miljö kvalitetsnorm för luft överskrids inom Essunga kommun idag. Inte heller riskeras ett framtida överskridande ske efter ett genomförande av översiktsplanens förslag då det är tre mindre orter ute på landsbygden som föreslås utvecklas.

Buller

Miljö kvalitetsnormen för buller gäller i de största kommunerna (mer än 100 000 invånare) och runt större vägar, järnvägar och flygplatser. Essunga kommun omfattas inte av miljö kvalitetsnormerna men även mindre kommuner ska sträva efter att begränsa buller. Detta görs i viss mån i planen genom att nya verksamhetsområden lokaliseras intill redan bullerstörda miljöer utmed E20.

Avstämning mot miljö- och hållbarhetsmål

Agenda 2030 och de svenska miljö- och hållbarhetsmålen

De globala målen i Agenda 2030 är integrerade med varandra och länkar samman de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekologiska, den sociala- och den ekonomiska hållbarheten.

De nationella miljömålen överlappar till stora delar den ekologiska dimensionen av Agenda 2030, medan exempelvis Folkhälsomålen i hög grad täcker in den sociala dimensionen. Genom att systematiskt arbeta för miljömässig hållbarhet samt jämlika livsvillkor och hälsa bidrar detta även till att nå en ekonomiskt hållbar utveckling.

Nedan görs en kort avstämning mot de nationella mål som dels har koppling till Agenda 2030 och dels bäring på planens förslag.

Nationella miljö kvalitetsmålen

God bebyggd miljö syftar till att nå en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur, med miljöanpassade och resurssnåla transportsystem. Planförslaget innebär en bebyggelseutveckling i anslutning till befintlig bebyggelse som skapar en närhet med små avstånd. En stor andel villor planeras, vilket innebär ett större markanspråk än om flerbostadshus byggs. Skogsområden och mindre grönområden tas tillvara och tillgängligheten till dem stärks. Planförslaget medverkar till att miljömålet kan nås.

Begränsad klimatpåverkan är ett miljömål som syftar till att minska utsläppen av föroreningar till luft. I planen föreslås en stärkt centrumutveckling vilket på sikt kan bidra till färre resor i och med att servicen ges möjlighet att öka. Samtidigt innebär en fortsatt planering av landsbygden att strukturer upprätthålls som medför ett beroende av bil för att lösa livspusslet. Planförslaget både motverkar och medverkar till att miljömålet kan nås.

Miljömålen *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet* syftar alla till att skapa en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag samt en hållbar dricksvattenförsörjning. I planen undantas till största del strandskyddade områden, grönområden lyfts där ekosystemtjänster så som fördröjning och rening kan ge positiva effekter på vattenkvaliteten. Bedömningen är att planen inte motverkar uppfyllelsen av miljömål kopplade till vatten.

Målet om *Ett rikt odlingslandskap* syftar till att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska

mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Planens förslag innebär att jordbruksmark på sikt kommer att tas i anspråk för ny bebyggelse och verksamheter och påverkar därmed miljömålet negativt.

Klimatmål

Det långsiktiga klimatmålet är att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Verksamhetsområdet vid Lekåsa kommer att ge upphov till fler transporter. Att lokalisera verksamhetsområdet intill Lekåsamotet är dock positivt i den bemärkelsens att det vid motet finns ett hållplatsläge, vilket möjliggör resor med kollektivtrafik till verksamhetsområdet.

Ett genomförande av planen medför att en stor andel villor byggs som ger ett större klimatavtryck än om övervägande del var flerbostadshus. Å andra sidan föreslår planen en struktur som bygger på närhet och förtätning och som ska ske enligt principen att bygga inifrån och ut, genom nya årsringar. Genom att hålla samman bebyggelsestrukturen och stärka servicen i närområdet, kan behovet av bil minska. Planens förslag både motverkar och medverkar till att det långsiktiga målet kan nås.

Folkhälsomålen

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på en jämlik hälsa. Den fördjupade översiktsplanen samverkar i hög grad med folkhälsomålen genom att skapa ett bredare bostadsutbud, dvs där kommuninvånare med olika förutsättningar ska kunna ha ett gott boende. I Jonslund, Fåglum och Lekåsa ska både lägenheter, radhus och villor erbjudas med goda kopplingar till grönområden som kan ge hälsofrämjande effekter. Bevarandet och utvecklandet av grönområden stärker också möjligheten till att fler kan ta del av de fördelar som naturen ger.

Friluftlivsmålen

Utgångspunkter för Sveriges friluftsliv är att alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Genom bevarandet och utveckling av grönområden samt stärkt tillgänglighet till dessa områden bidrar planen till att målet om attraktiv tätortsnära natur samt målet om att alla människor ska ha möjlighet att vistas i natur- och kulturlandskapet uppnås.

Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Det arkitekturpolitiska målet ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

I planförslaget har avväganden gjorts där hållbarhet och kvalitet inte underställts kortsiktiga ekonomiska överväganden. Exempel på det är att i både Jonslund och Lekåsa föreslås centrumutveckling som rymmer mötesplatser i gestaltade gaturum, platser och parkmiljöer framför maximal exploatering. Planen medverkar på så sätt till att nå målet.

Att arbeta med skyltning kan få fler att hitta ut till natur- och kulturmiljöer, vilket går i linje med folkhälsomålen.

Att bibehålla kantzoner med växtlighet gynnar växter och djur i vattendraget och minskar risken för erosion.

Uppföljning och fortsatt arbete

Allmänt

Den fördjupade översiktsplanen är vägledande och påverkar beslut som tas i kommande planering. Planen visar övergripande lokaliseringar och förväntade konsekvenser av detta. För att nå planens mål och se konsekvenser av ett direkt genomförande, krävs att ett fortsatt arbete sker med kommunens detaljplaner och styrdokument.

Det är genom att följa upp rekommendationerna i olika styrdokument som kommunen kan förebygga negativ miljöpåverkan, göra mätningar samt följa upp resultat av olika åtgärder. De dokument som blir särskilt viktiga att arbeta vidare med eller följa upp i den framtida planeringen är kopplade till minskad påverkan på natur- och kulturmiljöer, vattenmiljöer samt minskad risk för översvämning, ras och skred.

Detaljplaner

När detaljplaner tas fram, ska det i ett tidigt skede, bedömas om behov föreligger av att genomföra en miljöbedömning av planen samt behovet av att belysa eventuella miljökonsekvenser i en strategisk miljökonsekvensbeskrivning. Miljöbedömningsprocessen ska leda till att detaljplaner utformas så att betydande miljöpåverkan inte uppkommer.

Naturmiljöer och skyddade arter

Naturvärdesinventeringar kan krävas i de utredningsområden och områden för infrastruktur som berör naturmark och vattenmiljöer. Påverkan på livsmiljöer för skyddade arter ska hanteras tidigt i kommande planarbeten.

För att minska påverkan på vattenmiljöer och vattenkvalitet ska fortsatt arbete ske med åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt.

Särskild uppföljning av kumulativa effekter

Under processens gång har en viktig aspekt identifierats där det är av särskild vikt att göra en uppföljning kring planens kumulativa effekter, det gäller följande;

- Kumulativa effekter av ett inlämnande av jordbruksmark

Identifierat behov av utredningar och kommunala planer

För att minska de negativ konsekvenserna på miljön har följande utredningar och planer identifierats som viktiga att ta fram av kommunen.

- Laddinfrastrukturplan
- Energiplan
- VA-plan
- Dagvattenstrategi
- Naturvårdsplan
- Kulturvårdsplan
- Klimatanpassningsplan

I kommunens Planeringsstrategi för 2024-2028 lyfts följande strategiska dokument som också kan ha bäring på hållbarhetsfrågor samt minska de negativa konsekvenserna vid ett genomförande av planerna.

- Strategi/Tematisk fördjupning av översiktsplanen gällande bostadsutveckling på landsbygden och jordbruksmark samt inventering av jordbruksmark.
- Strategi/Tematisk fördjupning av översiktsplanen gällande energiförsörjning.
- Strategi/Tematisk fördjupning av översiktsplanen gällande klimatanpassning och översvämning.

Essunga kommun